Poštnina plačana v gotovini

Leto X., št. 24[illegible] („JUTRO“ XX., št. 139 a) Ljubljana, ponedeljek 19. junija 1939 Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5 — Telefon št. 3122 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflijeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.-, po raznašalcih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor, Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Mogočne narodne manifestacije

Ljubljana, 18. junija. V teku današnje nedelje se je zvrstilo v slovenskih krajih nekaj krasno uspelih, pomembnih manifestacij, ki jih moramo uvrstiti med najlepše v letošnji kroniki naših javnih prireditev. Od včeraj že so oči Slovenije uprte zlasti v Prekmurje, ki s prireditvijo Prekmurskega tedna in z njim vključenih prireditev dostojanstveno kaže sadove 20-letnega življenja v svobodni Jugoslaviji. V Mursko Soboto so se danes zgrnili bataljoni obmejnega Sokolstva iz mariborske sokolske župe. Bil je to eden največjih letošnjih sokolskih zletov na slovenskih tleh. Poleg te krasne nacionalne manifestacije so slovenski trgovci in gospodarstveniki z zborovanjem v Murski Soboti in z otvoritvijo novega Trgovskega doma pregledali svoje stanje in poiskali smernic za utiranje novih poti slovenskega gospodarstva. V Trbovljah so odkrili spomenik Viteškemu kralju. Na pobudo Sokolstva je bil to eden izmed najlepših narodnih praznikov, kar jih je doslej doživel naš črni revir. V Črnomlju pa so beli rojaki s svojo prislovično gostoljubnostjo sprejeli v svoj krog številne goste iz Ljubljane in od drugod ter jim prikazali lepote svojih starinskih obredov in iger. Na Bledu se je zbralo Sokolstvo gorenjske sokolske župe. V nekaterih drugih krajih, še prav posebno tudi v Ljubljani, so takisto bile lepe sokolske prireditve. Tako je bila današnja nedelja v manifestacijskem pogledu nadvse pestra in plodovita, naj sledijo podrobnejša poročila.

V Trbovljah so odkrili spomenik Viteškemu kralju

K svečanosti se je zbralo številno občinstvo

Trbovlje, 18. junija.

Zaključek proslave tridesetletnice obstoja trboveljskega Sokola včeraj in danes je bil nad vse pester in lep. Zaslugo za to imajo ne le domači Sokol, marveč vsa trboveljska dolina in z njo bližnja in daljna okolica, ki je s posetom tega slavja mnogo doprinesla k veličastnosti.

Žalna svečanost na pokopališču.

Že včeraj se je pričela slovesnost s poklonitvijo vsega članstva na pokopališču, kjer je godba domačega društva pri križu zaigrala »Usliši nas, o Gospod« v spomin vsem že pokojnim članom društva, na grobu I. staroste Antona Počivavška pa »Človek glej...« Odposlanstvo društva je položilo venec.

Otvoritev sokolske razstave.

S pokopališča je sprevod krenil v Sokolski dom, kjer je predsednik razstavnega odseka br. Kimovec otvoril s krajšim govorom sokolsko razstavo, ki je prav zanimiva. Takoj ob vhodu visi slika pokojnega Viteškega kralja, pod njo pa je spominska knjiga, ki se vanjo vpisujejo čestilci spomina kralja Zedinitelja ob priliki društvenih komemoracij. Potem se vrste diagrami, ki nazorno kažejo padanje in rast članstva, naraščaja in dece. Dalje diagrami o udeležbi trboveljskega Sokola na raznih zletih, diagram o delovanju društvenega dramskega odseka, mnogo slik in sokolskega tiska. Poleg tega je še cela vrsta diplom, ki si jih je članstvo priborilo na raznih sokolskih tekmovanjih.

Podoknica dobrotniku Dežmanu

Po otvoritvi razstave je šel sprevod pred stanovanje največjega društvenega dobrotnika Franca Dežmana, ki je trboveljskemu Sokolu podaril zemljišče za letno telovadišče. Deputacija mu je izročila spomenico, godba pa je zaigrala podoknico. Nato se je pestra množica razšla, da se čim bolje pripravi za današnjo svečanost.

Trbovlje v pričakovanju gostov

Že navsezgodaj so se začele zbirati skupine ljudi in pripadniki sokolske družine, da dostojno sprejmejo mnogoštevilne goste ob blizu in daleč. Kjer že prejšnji dan niso izobesili zastav in zastavic, so to storili že v zgodnjih jutrnih urah. Pripravili so tudi gore cvetja, da zasujejo z njim povorko. Cesta od trga do kolodvora se kar ni hotela izprazniti, toliko ljudi je hitelo k sprejemu jutrnih vlakov, da pozdravijo znance in ostale goste.

Veličastna povorka.

K odkritju kraljevega spomenika je prihitelo toliko Sokolov, zastopnikov društev in ostalega občinstva, kakor se je za to spominsko slavje spodobilo. V sprevod, ki je krenil od kolodvora k Sokolskemu domu, so se najprej uvrstili kolesarji, za njimi sokolska konjenica, vojaška godba 40. pp. s častnim vodom vojakov, rezervni oficirji, zastopnice ženskih društev, potem pa dobrovoljci s praporom in cel gozd sokolskih praporov. Sledili so zastopniki saveza, žup in društveni starešine, sokolsko članstvo, delavska godba iz Trbovelj, rudarji v kroju s praporom, gasilski prapori, članstvo gasilskih društev in narodne noše. Za godbo »Sloge« iz Trbovelj so korakale deputacije bojevnikov, koroških in Maistrovih borcev, nato združeni pevski zbori in zastopniki ostalih društev in organizacij. Sprevod so zaključili trboveljsko sokolsko društvo z godbo in prapori. Pred Sokolskim domom se je sprevodu priključilo tudi odposlanstvo Zveze fantovskih odsekov s tremi prapori.

Odkritje spomenika.

Ko se je povorka z ogromnim številom ostalega občinstva razvrstila pred spomenikom, je godba zaigrala v pozdrav zastopniku Nj. Vel. podpolkovniku g. Stefanoviću, ki se je pripeljal v spremstvu zastopnika bana sreskega načelnika g. Tekavčiča. Zastopnik kralja je pregledal častni vod vojakov, nato pa se je pozdravil z odličniki, ki so bili zbrani na častni tribuni. Med drugimi so bili navzočni predsednik občine Jakob Klenovšek, podžupan Robert Plavšak, zastopnika žandarmerije in finančne kontrole, za Trboveljsko premogokopno družbo gg. generalni tajnik Pogačnik, ravnatelj inž. Biskupsky in inspektor Burger, preds. Zveze kulturnih društev v Ljubljani ravnatelj Jeran, za Vodnikovo družbo inspektor Vrhovnik, v zastopstvu senata senator Božić, zastopniki sokolskega saveza in žup in mnogo drugih. Navzoč je bil tudi kipar Repič, ki je spomenik izdelal.

Na govorniški oder je stopil predsednik odbora za postavitev spomenika g. Rudolf Plesković, ki je predlagal vdanostni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru in kraljici Mariji in v daljšem slavnostnem govoru med drugim omenil, da je prvotno hotel postaviti spomenik Sokol sam. Ker pa je javnost izrazila željo, da naj bo to vsenarodna proslava, je Sokol rad ustregel. Kdo bi se čudil, da so prav Trbovlje postavile kralju Zedinitelju spomenik! Kdor pozna razmere, ve, da so se ob kraljevi smrti tudi rdeče zastave pobarvale črno, tako priljubljen je bil med narodom. Ko je še opisal težko življenjsko pot pokojnega mučenika, je govornik prosil kraljevega zastopnika, da odkrije spomenik.

Z besedami: »V imenu Nj. Vel. kralja Petra II. odkrijem spomenik« je podpolkovnik Stefanović odkril zaveso. Godba je zaigrala himno, vod vojakov je oddal častni strel, navzoči pa so se poklonili spominu kralja Zedinitelja. Združeni pevci so pod vodstvom br. Dolničarja zapeli Juvančevo »Budnico«, godba je zaigrala »Hej Slovani«, br. Plesković pa je spomenik izročil v varstvo društvenemu starosti.

Polaganje vencev.

Govorili so še starosta Jesih, zastopnik Saveza SKJ inž. Bevc, za celjsko župo Smrtnik in za sokolsko župo v Zagrebu br Heumer. Vsi so proslavljali spomin na Viteškega kralja. Sledilo je polaganje vencev. 47 zastopnikov raznih društev se je zvrstilo pred spomenikom. Med njimi je zbudil posebno pozornost rudar Jaklič, ki je sam spletel vnec in ga tudi v svojem imenu poklonil. Najgenljivejši pa je bil prizor, ko je br. Jože Velkavrh deklamiral prigodno pesmico in na koncu kralju Mučeniku vrnil tri nageljne, ki mu jih je bil kralj ob neki priliki podaril.

Defile pred spomenikom

Združeni pevci so še zapeli Adamičevo »Na dan«, nakar se je pričel defile pred kraljevim zastopnikom. S strumnim korakom so udeleženci povorke šli do trga, nakar so se vrnili na sokolsko telovadišče, kjer je bil razhod. V Sokolskem domu pa je bil za povabljene goste svečan obed.

Javni telovadni nastop.

Kmalu po 13. so se začeli zbirati telovadci k skušnjam za nastop. Brž je bilo telovadišče polno pisanih barv. Tudi občinstvo je prihajalo. Ob 15., ko se je začela javna telovadba, je bilo telovadišče že prepolno. Na tribuni so se zbrali častni gostje. Sokolska godba je zaigrala koračnico in na telovadišče so strumno prikorakali vsi oddelki.

Po pozdravu državni zastavi je brat starosta spregovoril nekaj spodbudnih besed na članstvo. V kratkih presledkih so nastopili ženski naraščaj, ki je svoje vaje dobro izvedel, potem moški naraščaj istotako prav dobro, nato člani in naraščaj na orodju. Atrakcija javne telovadbe je bil nastop olimpijske vrste. Vaje na orodju so izvajali brezhibno in so zanje želi vihar navdušenja. Za člani in članicami ki so oboji izvajali svoje vaje prav dobro so nastopili burno pozdravljeni vojaki Njihova izvajanja so zadivila vse gledalce Po telovadbi in pozdravu zastavi se je razvila prijetna zabava. Posetniki proslave so odhajali z najlepšimi vtisi, prireditelji pa so menda tudi zadovoljni, saj jim je nebeški vremenar prizanesel.

Pohvaliti moramo marljivi prireditveni odsek, ki jo vso proslavo vzorno organiziral in poskrbel tudi za prvo pomoč, ki so je bili nekateri potrebni zaradi hude soparice. V celoti je današnja svečanost minila ne le v zadovoljstvo vseh navzočnih, marveč resnično v trajno čast Trbovljam.

Sokolski pohod v Prekmurje

Kljub nalivu sijajno uspel zlet mariborske sokolske župe — Vsa Murska Sobota v zastavah

Murska Sobota, 18. junija

Mursko Soboto, biser in srce našega Prekmurja, si je azbrala za letošnji zlet mariborska sokolska župa. Sokolstvo je hotelo s tem dati ob 20-letnici osvobojenja Prekmurja in njegovega združenja z materjo Jugoslavijo temu še prav posebnega poudarka. Posrečeno zamisel mariborske sokolske župe je naše Prekmurje tudi v polni meri razumelo. Njegov odziv, ki smo ga imeli priliko ugotoviti ob sprejemu sokolskih množic, je moral pač vsakogar prepričati, da je Murska Sobota in Prekmurje za vedno naše, da je sokolsko in jugoslovensko. Murska Sobota je sprejela vse svoje goste z vsem svojim srcem in takim navdušenjem, kakršnega murska metropola še ni beležila v svoji kroniki. Prekmurje je z današnjim dnem izpričalo toplino svojega jugoslovenskega hotenja in povezanosti z našo narodno skupnostjo.

Vzporedno z zanimanjem za letošnji Prekmurski teden je raslo zanimanje tudi za sokolski župni zlet, ki je imel svoj začetek v krasno uspeli slavnostni akademiji že v soboto na grajskem dvorišču v poslopju sedanjega okrožnega sodišča, ki je bilo za ta nastop vse v zelenju, državnih trobojnicah in pripravljeno za nastop raznih sokolskih društev, včlanjenih v mariborski sokolski župi. Na okusno urejeni tribuni se je v svitu reflektorjev ob rekordni udeležbi domačinov in gostov odvijal obilen in pester telovadni spored. Srca vseh navzočih si je pri tem nastopu osvojila mursko-soboška sokolska deca, ki je strumno in neustrašeno izvajala uvodno točko »Mladi vojaki«. Krasni nastop naše sokolske dece z lesenimi puškami je žel buren aplavz. Mursko-soboška deca s svojim »poveljnikom« le krepko po tej poti naprej!

Vse točke bogatega sporeda, ki so ga izvajali pripadniki društev Maribor-matica, Maribor I., Celje-matica, Ljutomer in Murska Sobota so bile brezhibno izvedene. Učinkovit je bil nastop Ljutomerčanov. Uprizorili so »Krst pri Savici«, ki ga je izvajal obrtniški naraščaj z uvodno deklamacijo in alegorično sliko. Proste vaje, orodne vaje, vse je bilo v izbornem aranžmaju domačega staroste br. Velnarja in njegovih sodelavcev posrečeno izvedeno, tako da je slavnost doživela prodoren uspeh.

Po jutrni sokolski budnici je prekmurska metropola brž oživela. Z vseh strani so se v mesto zgrinjale množice sokolstva. S posebnim vlakom iz Maribora, ki je poleg obiačajnega vlaka pripeljal nad tisoč udeležencev, so prišli še ostali z avtomobili, motocikli, vozmi in peš, tako da so bile ulice v Murski Soboti kmalu prenapolnjene. Murska Sobota je bila danes preplavljena z rdečimi srajcami.

Goste so sprejemali občani in Sokoli s središko sokolsko godbo. Takoj ob prihodu vlaka sta bila deca in naraščaj dirigirana v cerkev, telovadci pa na telovadišče, dočim so se ostali podali na pokopališče v Murski Soboti, kjer počivajo Sokoli-legionarji, ki so padli v januarju 1919 za svobodo Prekmurja. Častna četa Sokolov in Sokolic je zastražila grobove naših narodnih junakov, nakar se je okrog grobov zgrnila množica Sokolov in domačinov. Trgovski pevski zbor iz Maribora je pod vodstvom svojega pevovodje Cibica ubrano odpel »Molitve«. Nato je v imenu mursko-soboške sokolske organizacije spregovoril br. Nišelvicer toplo občutene besede, očrtajoč veliki pomen žrtev v deželi kneza Koclja. Zaključil je govor s prošnjo in molitvijo, da bi Vsemogočni poplačal vse, kar so storili za dobro domovine in naroda, ter z obljubo, da te zemlje ne damo nikomur več iz naših rok. Tople spominske besede so spregovorili še br. Deduš v imenu varaždinske sokolske župe, br. Bogdan Pogačnik kot zastopnik jugoslovenskih dobrovoljcev, nadalje zastopnik meddruštvenega odbora prof. Liška, v imenu zagrebške sokolske župe br. dr. Fornazarič, za mariborsko sokolsko župo pa starosta dr. Milan Gorišek. Po turobni žalostinki, ki jo je odigrala središka sokolska godba ter po občutenih besedah male Sokolice, najmlajše zastopnice sokolskega društva iz Beltincev, je bila pietetna spominska svečanost zaključena.

Ob 11. so se pričeli zbirati sokolski oddelki na prostornem stadionu Viteškega kralja SK Mure, nakar se je okrog 12. razvila iz stadiona po vseh ulicah veličastna sokolska povorka, živahno aklamirana po gostem špalirju prebivalstva Murske Sobote, ki še ni doživela tako mogočnega sprevoda s sokolsko konjenico, tremi godbami in 25 sokolskimi prapori na čelu, in ki je po številu ter udeležbi prekašala zadnjo župno povorko v Mariboru. *V povorki je bilo namreč okrog 4.000 sokolskih pripadnikov.* Sokolsko slavje je obetalo največje zmagoslavje dosedanjih sokolskih pohodov, žal pa vreme prireditvi ni bilo naklonjeno. Čeprav je skoraj neprestano deževalo in nalivi niso prenehali, Sokoli niso klonili in so nadaljevali svoj pohod po vseh ulicah, kakor je bilo to v prvotnem načrtu določeno. Dež ni pokvaril navdušenja, pač pa je bil popoldanski nastop zaradi dežja odpovedan.

Sokolstvo kakor aranžerji Prekmurskega tedna so zaradi dežja utrpeli znatno gmotno škodo. Kljub vremenskim neprilikam pa je naše obmejno sokolstvo, združeno v mariborski sokolski župi, že s svojo učinkovito telovadno akademijo, s svojo pietetno poklonitvijo padlim žrtvam ter z impozantno povorko izpričalo svojo disciplino, svojo neustrašeno udarnost, zdravo moč in tesno povezanost z našim Prekmurjem.

Zbor slovenskih trgovcev v Murski Soboti

Slavnostna otvoritev novega Trgovskega doma

Murska Sobota, 18. junija.

Murska Sobota je bila že v soboto svečano okrašena z zastavami in zelenjem, ko je praznovala otvoritev Prekmurskega tedna. Že v soboto so številni gostje prispeli v mesto, nad 800 tujcev je prenočilo v Murski Soboti, da so bili vsi lokali prepolni Prekmurski teden je otvoril ban dr. Natlačen, nato pa je govoril župan Hartner kot predsednik Prekmurskega tedna. V soboto so prispeli v Mursko Soboto prvi zastopniki sokolstva in delegati trgovskih združenj.

Sobotna predkonferenca

V okviru proslave 20-letnice osvoboditve Prekmurja je imela tudi Zveza trgovskih združenj za dravsko banovino svojo letošnjo glavno skupščino v Murski Soboti. Zborovanja se je udelejilo izredno mnogo delegatov posameznih združenj iz vseh krajev Slovenije. Že v soboto popoldne so se delegati zbrali v dvorani Grajskega kina k predkonferenci, ki jo je vodil predsednik g. Stane Vidmar, prisostvovali pa so konferenci tudi predsednik zbornice za TOI g. Ivan Jelačin, predsednik zborničnega trgovinskega odseka g. Albin Smerkolj, generalni tajnik g. Mohorič in tajnik dr. Ivan Pless. Po triurni razpravi so delegati podrobno razpravljali o vseh predlogih in pobudah posameznih društev. Obširna je bila zlasti debata o zastoju v tekstilni industriji zaradi pomanjkanja sirovin, o begu industrije na jug o silosih in skladiščih za sadje ter o Prizadu, končno pa o obljubljenem znižanju trošarine na sladkor. Po končani predkonferenci je poseben odbor na podlagi razprave in predlogov sestavil resolucije. V tem odboru so dr. Pless, Senčar, Rozman, dr. Pustišek. Skaza in Železnik. Ob zaključku predkonference se je v imenu zbornice zahvalil za udeležbo predsednik mursko-soboškega združenja Čeh, ki je navzočne povabil na družabni večer na veseličnem prostoru Prekmurskega tedna.

Otvoritev zborovanja

Danes dopoldne so se delegati ponovno zbrali v dvorani k XIX. rednemu zasedanju Zveze. Navzočnih je bilo okrog 100 delegatov, ki so najprej z odobravanjem sprejeli predlog, da se pošlje vdanostna brzojavka Nj. Vel. kralju Petru II., pozdravna pa trgovinskemu ministru. Občni zbor je vodil predsednik Stane *Vidmar*, ki je prisrčno pozdravil vse navzočne, zlasti zastopnika kr. banske uprave, sreskega načelnika dr. Bratino, župana g Hartnerja, predsednika trgovinskega odseka zbornice za TOI Smerkolja, generalnega tajnika Mohoriča in tajnika dr. Plessa, nadalje zastopnike trgovskega društva »Merkur« Antona Verbiča, predsednika Društva trgovskih potnikov in zastopnikov g. Kreka, predsednika Združenja trgovcev v Murski Soboti g. Čeha, kateremu se je tudi toplo zahvalil za ljubezniv sprejem. V teku zborovanja je pozdravil še došlega predsednika zbornice za TOI Ivana Jelačina.

V imenu bana je zborovalcem izročil pozdrav sreski načelnik dr. Bratina, nato pa je kot domačin izrekel dobrodošlico župan Hartner. V imenu Zbornice je pozdravil skupščino predsednik trgovinskega odseka g. Albin Smerkolj.

Predsedniško poročilo Staneta Vidmarja

Po pozdravih zborovalcev je sledilo *obširno in zanimivo poročilo predsednika g. Staneta Vidmarja*, ki je v svojem govoru najprej podal sliko našega gospodarskega stanja, ki kaže pod vtisom mednarodnih zapletljajev vse znake zastoja. Nato je razložil vse važnejše zahteve trgovcev in aktualne probleme našega gospodarstva. Obširno se je bavil s trgovsko političnimi problemi, zlasti z usmeritvijo izvoza v klirinške države, kar je povzročilo nazadovanje izvoza v devizne države in s tem padec dotoka deviz. Splošno odobravanje so izzvala njegova izvajanja o potrebi, da se gospodarsko docela osamosvojimo, da se rešimo tujcev v industriji, ki je večinoma še v tujih rokah, in da pridejo tudi močna zastopstva inozemskih tvrdk v roke domačinov, kar je važno tudi v narodno propagandnem pogledu. Odbiti moramo naval tujega kapitala in se ubraniti zasužnjenja. Trgovci lahko v tem pogledu izvršijo veliko delo, če dosledno odklanjajo tuje potnike in če dajo vedno prednost domačim podjetjem in domačim izdelkom. Naposled je poudarjal nujno potrebo pametne in pravične ureditve naših notranjih razmer. Glede na pereče zunanje-politično stanje mora priti do sporazuma, ki ga gotovo želimo vsi in ki ga terjajo interesi države.

Poročilo o računskem zaključku

Poročilo o računskem zaključku je podal g. Fabijani. Lani je imela zveza 544.000 din dohodkov in 320.000 din izdatkov. Od izdatkov je odpadlo 170.000 din na stroške vsedržavnega trgovskega kongresa v Ljubljani. Poročilo nadzorstva je podal g. Volk. Proračun za prihodnje leto znaša 203.000 din. Vsa poročila so bila soglasno sprejeta. V zvezi z lani na občnem zboru sklenjeno reorganizacijo zveze je skupščina na novo izvolila nadzorni odbor. Soglasno so bili izvoljeni kot člani tega odbora gg.: Avgust Volk, Ljubljana, Karol Jančič, Maribor, Jože Verovšek Ljubljana, in kot namestnik Ivan Šumer, Šoštanj, Miloš Cvetič, Murska Sobota in Fran Lukas, Celje.

Tajnik zveze dr. Ivo Pustišek je nato podal skrbno pripravljen in izčrpen referat o šušmarstvu in nezakoniti trgovini. To vprašanje ni samo važno zaradi tega, ker se krošnjarstvo vedno bolj širi in so v mestu in na deželi postali krošnjarji prava nadloga, temveč tudi zaradi tega, ker je trgovinski minister predložil načrt pravilnika o krošnjarstvu, ki pa ne ustreza zahtevam trgovcev. Referent je navedel vse predpise o krošnjarstvu in je zlasti opozarjal na to, kako lahko trgovci uspešno zahtevajo intervencijo proti nedovoljenemu krošnjarstvu. Občni zbor je nato soglasno sprejel resolucije, ki jih je sestavil odbor, nakar je zborovalce še posebej pozdravil došli predsednik Zbornice g. Ivan Jelačin.

Otvoritev Trgovskega doma

Takoj po občnem zboru so se delegati podali na Aleksandrovo cesto k otvoritvi Trgovskega doma. Marljivo združenje trgovcev v Murski Soboti je postavilo lepo in moderno stavbo, ki je mestu v ponos. K otvoritvi so se zbrali številni domačini. Na provizorni tribuni pred novim domom je pozdravil vse udeležence predsednik akcijskega odbora industrijec g. Benko. Po kratkem nagovoru je izročil ključe Trgovskega doma domačinu predsedniku združenja g. Čehu. Ta se je zahvalil vsem, ki so prispevali za gradnjo doma.

Združenje samo je v teku let zbralo 300.000 din, darovalci so dali 50.000 din, a 300.000 din si je združenje izposodilo. K tako uspešno zaključeni akciji za Trgovski dom je združenju čestital predsednik zbornice za TOI g. Jelačin, ki je hkrati sporočil, da je zbornica prispevala za gradnjo doma 10.000 din. V imenu Zveze trgovskih združenj je izrekel pozdrave predsednik Stane Vidmar, nakar so govorili se župan Hartner, sreski načelnik dr. Bratina in g. Verbič.

Narodni festival v Črnomlju

Kljub nagajivemu vremenu je zelo lepo uspel

Črnomelj, 18. junija

Črnomelj je bil danes ves v zastavah. V prazničnem razpoloženju je pričakoval goste, ki jih je okoli 9. pripeljal Putnikov vlak. Okoli 500 izletnikov se je prijavilo, da si ogleda narodni festival v Črnomlju. Na postaji so pričakovali goste domačini v narodnih nošah in z godbo. Bilo je tudi nekaj kolesarjev z okrašenimi kolesi. Velik del gostov ni izstopil v Črnomlju, marveč so se peljali proti Metliki, odkoder so se vrnili popoldne, tik pred začetkom festivala. S črnomeljske postaje se je razvil dolg sprevod na trg pred Posojilnico, kjer so se gostje razdelili v posamezne skupine in si kljub temu, da je pričelo močneje deževati, ogledali mesto in bližnjo okolico.

Že pred 15. uro je bil trg med graščino, Posojilnico in sodnijo poln gledalcev. Črnomeljska mestna godba je igrala, vse je bilo v napetem pričakovanju. Nastavljali so se fotografski aparati, vsa okna v bližini so bila polna gledalcev. Pokanje topičev je naznanilo, da se bliža začetek iger, ki so jih videli predniki Črnomeljcev zadnjič v letu 1830. Nad glavami ljudi se je zamajala okrašena smreka, simbol starega kralja pomladi, začelo se je zvonenje in sprevod Zelenega Jurija je prikorakal na igralni prostor s pesmijo in refrenom »Kirales«. Na čelu sprevoda je korakal Zeleni Jurij — dekliško petje in tuljenje moškega zbora se je izmenjavalo. Stari kralj se je moral umakniti mlademu.

Sledilo je črnomaljsko kolo, nato adlešičko »Lepa Anka« z godbo. Zbor mladih

Na včerajšnji Podutiški moto-dirki:

PUCH prvi v kat. 250 turni
v kat. 1000 turni
(s strojem Puch 250 ccm)

NSU prvi v kat. 350 sport

IGN. VOK
LJUBLJANA

deklet in fantov je, držeč se za roko, prikorakal v belih domačih oblekah in živahno zaigral kolo. Sledilo je dragatuško kolo »Kresnice«. Nastopilo je deset deklet in fantov v lepih narodnih nošah, ki so peli šaljive pesmi, nakar so nastopili Viničani s kresnicami in viniškim kolom, nato Metlika, ki je naravnost presenetila z raznimi uspelimi prizori: z metliškim kolom, »mostom«, »rešetcami«, »kurjim bojem« in metliškim »turnom«. Vse igre so bile odlično izvajane in so bile deležne navdušenega odobravanja. Nato so ponovili črnomeljsko kolo, za njim poljansko kolo in s tem je bil oficielni spored končan.

Festival je uspel v vsakem pogledu, saj nam je dal vpogled v oni čas, ko je te obrede in običaje gojil ves narod. Želeti bi bilo le, da bi tak festival videli še v drugih krajih Slovenije. Zaradi slabega vremena ni bilo mogoče organizacijo tako izvesti kakor je bila zamišljena. Popoldne se je pa vreme popravilo in ni več deževalo. Kljub temu so morali izvajanja plesov preložiti s prvotno zamišljenega trga v Kaplanici na majhen trg. Gostje so se zvečer zadovoljni vračali proti Ljubljani.

Dve sokolski prireditvi v Ljubljani

Učinkovit nastop Sokola IV

Ljubljana, 18. junija

Ko je pred leti ustanovila peščica zavednih naprednih ljudi mlado sokolsko organizacijo za dolenjski okraj in jo krstila za Sokolsko društvo IV, jih ni bilo mnogo, ki so verovali v njen obstoj. A glej! Kljub vsem težavam in nasprotjem, ki se z njimi mora boriti začetnik, in čeprav si Sokol IV. še do danes ni mogel splesti lastnega gnezda, se je društvo vedno lepše razvijalo in od leta do leta širilo. Kaj pa zmore sokolska volja, žilavost, borbenost in odločnost, je pokazal današnji popoldanski nastop na idiličnem letnem telovadišču, ki je bil res lepa in imponujoča revija sokolskega dela in vztrajnosti. Nastopili so vsi oddelki od dece do naraščaja in članstva. Pokazali so in dokazali, da se v sokolskih telovadnicah in na sokolskih igriščih res smotrno vzgaja rod za rodom v duhu nesmrtnih Tyrševih idej. Novo, zdravo pokolenje nam dorašča, prekvašeno v ljubezni do domovine in do velikega svojega soborca, našega mladega kralja Petra II.

Javni nastop se je pričel ob 15.30. Ob zvokih udarne koračnice vojaške godbe so prikorakali na zletišče vsi oddelki s praporom na čelu. Okoli 150 pripadnikov Sokola IV. ter bratskih društev Sokola II. in Lavrice se je ustavilo pred državno zastavo in ji izkazalo čast. Godba je zaigrala državno himno in občinstvo se je dvignilo s sedežev. Sledile so posamezne telovadne točke, proste savezne vaje, ki so jih izvajali vsi oddelki razen dece, ki je nastopila z župnimi vajami. Mirno lahko rečemo, da je bil to eden najlepših nastopov mladega društva, saj so bile vse točke izvajane res precizno, temeljito, brez pogrešk. Kritje je bilo skladno in videti je bilo, da so oddelki res temeljito uvežbani.

Sledila je tudi telovadba na orodju, pri kateri smo bili priča vrhunskih uspehov na drogu, na krogih in na bradlji. Najbolj pa je užgala stafeta dece moškega naraščaja skozi zapreke, ki je žela salve smeha in odobravanja. Telovadni nastop je bil zaključen s sestopom vseh oddelkov, ki so zapeli »Pesem sokolskih legij«. Sokolu IV. za njegov lep nastop res vse priznanje, prav tako njegovemu vzornemu starosti br. Megušarju in marljivemu načelniku br. Uršiču.

Lep sokolski večer v Šiški

Sokolsko društvo Ljubljana-Šiška je priredilo v soboto javno večerno telovadbo na svojem letnem telovadišču ob ugodnem vremenu in pred mnogobrojnim občinstvom. Ves nastop je pokazal, kolike vrednosti je Sokolski dom, v katerem se društvo nemoteno lahko razvija. Naj bodo igre, proste vaje, orodje, vse je pričalo, da se vaditeljski zbor zaveda svoje važne naloge.

Spored so otvorili prav lepo najmlajši in prvi del sporeda so zaključile članice z vestno podanimi prostimi vajami. Motnje pri izvedbi prostih vaj moškega naraščaja bi bilo morda pripisati temu, da je bila ena skušnja z godbo premalo. Na orodju so pokazali telovadeči raznovrstnost. Skok čez kozo moška deca, ženska mladina preskoke čez konja na šir z ročaji, vrhunske vaje na gredi in na dvovišinski bradlji; moški naraščaj vaje na drogu, odlikovali so se tudi s skoki v višino. Izvrstn. so bili člani na krogih in bradlji.

Ravno orodna telovadba je pokazala, koliko je vredna dobro opremljena telovadnica in da je stremljenje sokolskih društev v petletki po graditvi sokolskih domov premišljena zasnova za uspešno delovanje. Videli smo med odmorom po telovadcih lepo izvedeno odbojko. Ta zdrava igra, ki sproži vso gibčnost, duhaprisotnost izvajajočih, je izzvala zasluženo pohvalo. Nič manj zanimiva ni bila bojna tekma moške dece: preskoki čez dvoje ovir, smuk pod kozlom, zavoj krog stojal ter nazaj zopet preko dveh ovir v vrsto.

Zadivili so nas člani s koračnico. Sestava teh prostih vaj je zahtevala od telovadcev veliko hitrost v izvedbi ter so želi marljivi člani zasluženo pohvalo. Iznenadil nas je nastop članic in ženskega naraščaja z vajami s kiji. Nastopile so v belih oblekah, ki so se učinkovito odražale na lepo razsvetljenem telovadišču. Izvedba je bila brezhibna in je le čestitati sestram na doseženem, res velikem uspehu.

Preskoki članov in naraščaja čez mizo so pokazali, da telovadci šišenskega Sokola prav nič ne zaostajajo za brati iz sredine mesta. Strumno so nastopili člani z zveznimi prostimi vajami, ki niso ne pretežke ne predolge ter učinkovite po spremembah. Člani, ki so nastopili v častnem številu, so v splošno občudovanje izpolnili svojo nalogo ter želi burno pohvalo. Pri zaključni točki »Hej Slovani« so sodelovali vsi. Ob zvokih godbe Sokola I »Le naprej« je prikorakala vsa sodelujoča sokolska družina. Občinstvo je vstalo s sedežev. Ob prihodu praporščakov z zastavami slovanskih narodov je godba zasvirala himno »Hej Slovani«. Občinstvo je z nastopajočimi vred pelo ter dalo duška glasni pohvali s telovadišča odhajajočim oddelkom ob zvokih godbe in petju sokolske himne: »Le naprej brez miru za sokolskim praporom...« Bil je lep večer in je le čestitati sokolskemu društvu Ljubljana-Šiška, ki je krepka sokolska družina in hiti s polnim razmahom velikemu svojemu cilju nasproti. Zdravo!

B. D.

Kresovanje Rdečega križa na Gradu

Ljubljana, 19. junija

Popoldne, zlasti pa pod večer so se Ljubljančani in Ljubljančanke v trumah vzpenjali po vseh stezicah, ki vodijo na Ljubljanski grad, odkoder jih je z ulic vabil mogočni zvočnik podjetja radiotehnika Franceta Šetine, ki ga je brezplačno dal na razpolago Rdečemu križu. Ljubljanski Rdeči križ je imel namreč popoldne in zvečer svojo tradicionalno ljudsko veselico s plesom in zažiganjem kresa.

Ves dan so sicer grozili oblaki, toda Rdečemu križu in namenom, ki ga ima ta s čistim izkupičkom ljudske veselice, je bilo enkrat za spremembo vreme blagohotno naklonjeno. Te prilike si Ljubljančani seveda niso dali vzeti za sprehajanje po grajski planoti, pa čeprav za ceno drobnega dinarja, ki ga je na vseh dohodnih poteh pobiral Rdeči križ za svoje koristne namene. Taka ljudska veselica prav sredi mesta, pa čeprav na malce strmem hribčku, ni vsakdanja in ni malo tistih, ki jim dobro dene, če pod senco starih kostanjev malo zavrte svoje ljubice in se odžejajo ob hladnih pijačah, ki jih prinašajo brhka dekleta. Zato pa je bilo prometa ali po domače drenja še kar za silo in seveda ne le v veselje fantov in deklet ter drobiža v spremstvu očkov in mamic, ampak tudi v veselje prirediteljev.

Namestu starega kanona so danes po gradu za spremembo streljali zastavni fantje v lutke pod šotori in med dobrimi strelci nikakor niso potegnili zadnje tršati fantje s šajkačami. Plesišče, za katero sta igrali kar dve godbi, železničarska in neizbežni harmonikar, je doživelo vse plese v vseh variantah, od valčka do rafiniranih tangov. Lectov šotor je bil nebesa za dekleta, ki so si želela srčka ali rožnega venca, za fante, ki jih je v žepu tiščal dinar dekletu na čast, za človeško drobnjad, ki so jo mikali konjički z zlatim sedlom. Kaj pravite, ali niso to zapeljive vabe tudi za najbolj razvajenega meščana, kaj šele za pomeščanjenega deželana, ki jih v mestu ni malo? In zvečer so se zbirali vsi ti pisano pomešani meščani s pomeščanjenimi deželani in vsi enako uživali ob tlenju in gorenju na šancah prižganega kresa. Ob njegovem svitu pa so se stisnili marsikateri pari rok, ki se dotlej morda nikdar niso srečali, pa bodo morda le kaj dlje ostali v objemu... Pozno v večer so se z Gradu vsipale na Ljubljano vesele melodije.

Naše gledališče

OPERA

Ponedeljek, 19.: zaprto.
Torek, 20.: Štirje grobijani. Gostuje Božo Vičar. Red Sreda.
Sreda, 21.: zaprto.
Četrtek, 22.: zaprto. (Gostovanje v Trstu: Boris Godunov).

Gostovanje naše opere v Trstu. Od četrtka do sobote bo gostovala naša opera drugič v tržaškem gledališču Politeama Rossetti. Uprizorile se bodo tri velike najpomembnejše slovanske opere in sicer: »Boris Godunov«, »Prodana nevesta« in »Ero z onega sveta«. Vsa tri dela so glasbeno prekrasna, imajo velike solistične in zborovske ansamble in prepričani smo, da bo tudi to pot ljubljanska opera s solidno izvedbo dostojno manifestirala našo splošno, predvsem pa glasbeno kulturo.

RADIO

Ponedeljek, 19. junija

Ljubljana 12: Obisk pri južnih Slovanih (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Vsem v veselje igra radijski orkester. — 14: Napovedi. — 18: Zdravniška ura: Moderno zdravljenje duševno bolnih (dr. Ivan Kanoni). — 18.20: Citraške točke (plošče). — 18.40: Iz kulturnega življenja koroških Slovencev (prof. Lojze Potočnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Zanimivosti. — 19.40: Nac. ura: Drina. — 20: Sodobni plesni zvoki (plošče). — 20.30: Koncert starih mojstrov (flavta: g. S. Korošec in radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Narodne pesmi poje tercet Stritar, na harmoniki spremlja g. A. Stanko.

Gdansk še vedno žarišče nevarnosti

Nemški propagandni minister dr. Göbbels o zahtevah po priključitvi Gdanska k Nemčiji

Gdansk, 18. junija. d. Nemški propagandni minister dr. Göbbels je prišel včeraj v Gdansk k otvoritvi narodnosocialističnega kulturnega tedna. Snoči je bil pri predstavi v gledališču. Po predstavi je množici na trgu pred gledališčem, ki mu je prirejala ovacije, govoril z balkona gledališča. Najprej je izrazil v imenu prebivalstva Gdanska pozdrave kancelarju Hitlerju, nato pa izjavil med drugim:

Vi prebivalci Gdanska govorite v nemškem jeziku kakor mi ob Renu. Vi pripadate isti rasi in istemu narodu. Povezani ste z nami s skupno usodo. Zaradi tega hočete nazaj k Nemčiji. Vaša odločnost, da se vrnete k veliki materi, naši skupni domovini, je močna in neomajna. Le svet, ki nam zlobno zavida in ki nima nobenega razumevanja, skuša nasprotovati tej neustavljivi privlačnosti naroda k lastni državi. Tako je vaše mesto takorekoč čez noč postalo mednarodni problem. Vaša nesreča je, ker leži to lepo nemško mesto ob izlivu Visle ter pripada po varšavski teoriji državi, skozi katero ta reka teče. Po isti teoriji n. pr. pripada Rotterdam Nemčiji, ker leži ob izlivu reke Rena, ki je nemška reka. Ta argumentacija je, kakor ves svet ve, netočna in zares komična. O tem so si tudi v Varšavi na jasnem. Ker vedo, da nimajo prav, zmerjajo in se jezijo. Poljski šovinisti ponovno zahtevajo od Nemčije Vzhodno Prusijo in Šlezijo. Po njihovem mnenju bi morala biti poljska meja ob Odri. Zares se moramo čuditi, da takoj ne zahtvajo svoje meje ob Labi in celo ob Renu. Tukaj bi se vsaj hitro srečali s svojimi novimi zavezniki Angleži, katerih meje so, kakor znano, ob Renu. Poljski šovinisti izjavljajo, da bodo nas Nemce porazili v bodoči bitki pri Berlinu. O tem mi ni treba izgubljati niti ene same besede. Da se kdo premaga, sta potrebna dva, eden ki zmaguje, in drugi, ki dopusti, da ga premagajo.

Dr. Göbbels se je nato dotaknil nedavne izjave britanskega zunanjega ministra lorda Halifaxa, da bi se moralo vprašanje Gdanska urediti v prijateljskih razgovorih. Nasproti temu stojijo bianco menice, je nadaljeval, ki jih je dala Anglija Varšavi, kakor tudi poskus, da se Nemčija in Italija obkolita in da se nato ponovno prične izvajati politika iz l. 1914. Toda varajo se oni, ki mislijo, da imajo pred seboj slabo in malomeščansko Nemčijo. Narodno-socialistična nemška država ni slaba, temveč razpolaga v tem trenutku z najbolj impozantno armado na svetu. Nemčijo ne vlada slabotna buržoazija, temveč jo vodi Adolf Hitler. Zato smatramo izjave, ki jih čujemo iz Varšave in Londona, za navaden poskus, da se s praznimi besedami polnijo lahkoverne glave. Z mnogimi besedami se hočejo prikriti nedostatki v pogledu pravičnosti in odločnosti. Vaše spontano navdušenje, s katerim ste me sprejeli kot Hitlerjevega odposlanca, govori o krvni povezanosti gdanskega naroda z našo veliko nemško državo. Govori tudi o odločnosti, da ostanete neomajno zvesti skupni domovini, pa naj se zgodi karkoli. Ni prvič, da vas vidim tako zbrane. Vaš čut za pripadnost k Veliki Nemčiji ni od včeraj, kakor skušata to dokazati angleški in francoski tisk, temveč obstoja že od dne, ko vam je bila povzročena velika krivica, ko so vas odcepili od Nemčije. Bodite prepričani, da so vaše želje znane in da jih vsakdo v veliki Nemčiji s polnim srcem deli z vami, ker se vsi zavedajo vaše popolne udanosti do nje. V svojem zadnjem govoru pred nemškim državnim zborom je vodja Nemčije povsem nedvoumno izjavil: »Gdansk je nemško mesto, ki hoče nazaj v Nemčijo.« To bi moral razumeti ves svet, ki bi moral tudi iz preteklih izkušenj vedeti, da vodja Nemčije nikdar ne izgovarja praznik besed. Svet je vsekakor v zelo nevarni zablodi, če misli, da se bo naš vodja ustrašil groženj in da bo pred njimi kapituliral. Zato lahko prebivalci Gdanska mirno gledate v bodočnost. Narodno-socialistična Nemčija je ob vaši strani, kakor ste tudi vi ob njej. V Parizu in Londonu vojne želni tisk trdi, da niti ne želite nazaj v Nemčijo, vi pa ste s svojim navdušenjem dali današnjemu večeru pravi poudarek in pravi odgovor. Kot predstavnik Nemčije sprejemam ta vaš odgovor z globoko zahvalo. Pozivam vas, da tudi v bodočnosti ostanete hrabri. Nemčija je povsod, kjer živijo Nemci, in torej tudi pri vas.

Dr. Göbbels je bil med svojim govorom prekinjen skoraj pri vsaki besedi z dolgim in burnim odobravanjem množice. Čuli so se vzkliki: »Naj pride Hitler v Gdansk! Mi hočemo nazaj v Nemčijo! En narod, ena država, en vodja!«

Pomen Göbbelsovih izjav

Berlin, 18. junija z. Nedeljski listi so objavili snočnji Göbbelsov govor, ki ga je imel v Gdansku, na prvih mestih z obširnimi poročili o razpoloženju in položaju v Gdansku. Iz komentarjev je razvidno, da si nihče ne sme delati nikakih iluzij o dejanskih nemških zahtevah. Vtis, ki ga je govor napravil na nemške politične kroge je prav tako jasen. **Spričo vsega tega se more upravičeno sklepati, da Göbbels v Gdansku ni imel enega izmed svojih običajnih propagandnih govorov, nego je v imenu nemške vlade podal povsem točno premišljene izjave glede stališča, ki ga Nemčija slej ko prej zavzema glede Gdanska in sploh področja ob spodnjem toku Visle. Če je Göbbels govoril v Gdansku in predvsem Gdancem, tokrat njegove besede vendarle niso bile namenjene le zborovalcem, nego tudi Varšavi, Londonu in Parizu. Zahtevo po priključitvi Gdanska k Nemčiji je znova poudaril. Pokazal je, da vztraja Nemčija tudi sedaj z vso odločnostjo na tej zahtevi, ki jo je Hitler izrazil že v svojem poslednjem govoru. Čeprav Göbbels ni postavil nikakega ultimatuma, je vendar pokazal, da bo Nemčija ob prvi priliki izvršila svoje načrte. S tega vidika pripisujejo nemški politični krogi dr. Göbbelsovemu govoru poseben, zgodovinski pomen.**

Gafencov obisk v Atenah

Komunike o razgovorih rumunskega zunanjega ministra s predsednikom grške vlade

Atene, 18. junija. AA. O obisku rumunskega zunanjega ministra Gafenca je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo:

V teku svojega obiska v Atenah 15. in 16. junija je imel rumunski zunanji minister Gafencu več razgovorov s predsednikom vlade Metaxasom in grškim zunanjim ministrom Nj. Vel. kralj Jurij pa ga je 16. junija sprejel v avdienco in ga pridržal pri obedu. Razgovori med Metaxasom in Gafencom so dokazali še enkrat popoln sporazum o vseh zadevah, ki neposredno zanimajo Rumunijo in Grčijo. Kot predsednik sveta Balkanske zveze je Gafencu sporočil min. predsedniku Metaxasu vsebino razgovorov, ki jih je imel v preteklem mesecu z jugoslovenskim zunanjim ministrom dr. Cincar-Markovićem. Obvestil ga je tudi o razgovorih, ki jih je imel te dni s turškim zunanjim ministrom Šukri Saradzoglom in o zadovoljujočih rezultatih svojega uradnega obiska v Ankari. Min. predsednik Metaxas je z zadovoljstvom ugotovil, da so osnovna načela Balkanske zveze, namreč neodvisnost, edinstvo in odločno miroljubna politika, dobili svojo novo potrdilo, ki bo odnose med štirimi prijateljskimi in zavezniškimi državami še bolj povezalo.

Novinarjem je Gafencu izjavil, da bi Balkanska zveze z radostjo pozdravila vstop Bolgarije v njene vrste. Vsi balkanski narodi spoštujejo bolgarski narod zaradi njegovih velikih sposobnosti in njegove miroljubnosti, vedeti pa je treba, da vstop v Balkansko zvezo more biti vezan na določene pogoje in zahteve.

Danes je rumunski zunanji minister Gafencu odšel na izlet, jutri pa bo s parnikom odpotoval preko Carigrada nazaj v Rumunijo. V Carigradu bo med potjo obiskal ekumenskega patrijarha.

Jugoslovensko-bolgarska kulturna manifestacija

Otvoritev razstav bolgarske knjige v Beogradu in jugoslovenske v Sofiji

Beograd, 18. junija p. V Beogradu in Sofiji sta bili danes istočasno otvorjeni razstavi bolgarske in jugoslovenske knjige. Beograjska razstava v paviljonu Cvete Zuzorić na Malem Kalemegdanu. Otvoritve so se udeležili zastopnik kralja polkovnik Poleksić, prosvetni minister Ćirić, ki je razstavo otvoril, ter mnoge druge ugledne osebnosti, med njimi podpredsednik bolgarsko-jugoslovenskega društva v Sofiji Mihajlo Dragijev. V otvoritvenem govoru je prosvetni minister Ćirić očrtal pomen obeh razstav za nadaljnji razvoj kulturnega sodelovanja obeh bratskih narodov. Bolgarski delegat Dragijev je naglasil, da je največja ambicija bolgarskih književnikov, da bi prispevali v polni meri k razvoju slovanske kulture. Nazadnje je govoril predsednik bolgarsko-jugoslovenske lige v Beogradu Borivoj Žuričić. Sledil je podroben ogled razstavljenih knjig. Na razstavi je zbrana velika kolekcija bolgarskih književnih del, predvsem dela sodobnih bolgarskih književnikov. Razstavljenih je tudi mnogo diagramov in grafikonov o bolgarski knjigi in pismenosti.

Sofija, 18. junija AA. Ob 11. dopoldne je bila v avli sofijske univerze otvoritvena razstava jugoslovenske knjige, ki jo je organizirala bolgarsko-jugoslovenska liga pod pokroviteljstvom prosvetnega ministra dr. Filova in jugoslovenskega poslanika Momčila Djurišića. Otvoritvi razstave so prisostvovali načelnika kr. pisarne Tanov in Grujev, sofijski metropolit Stefan, predsednik vlade Kjuseivanov, prosvetni minister Filov, notranji minister Nedev, minister za vojko general Gaspalov, jugoslovenski poslanik Djurišić, bivši predsednik vlade in mnogi bivši ministri, člani diplomatskega zbora, narodni poslanci in najuglednejše osebnosti iz kulturnega in družabnega življenja bolgarske prestolnice. Goste je pozdravil predsednik bolgarsko-jugoslovenske lige Nikola Zaharijev, ki je podčrtal, da bo ta razstava doprinesla k okrepitvi ideje zbližanja in večnega prijateljstva med obema bratskima narodoma. Prosvetni minister prof. Filov je poudaril, da prireditelji razstave niso želeli pokazati le književni napredek, temveč so hoteli poudariti tudi kulturne in gospodarske zveze med obema narodoma.

Mitropolit Stefan je v svojem govoru opozoril na trenutke skupne zgodovine bolgarsko-jugoslovenskega naroda ter bolgarske in jugoslovenske knjige od sv. Cirila in Metoda do sv. Save. Izrazil je željo, da bi delo kralja Borisa in pokojnega kralja Aleksandra prineslo koristne plodove za oba naroda. Pozval je bolgarske in jugoslovenske književnike, da vztrajajo na poti, ki sta jo zabeležila kralja Jugoslavije in Bolgarije.

V imenu jugoslovenskih književnikov in jugoslovensko-bolgarske lige v Beogradu je govoril Niko Bartulović in poudaril, da bo današnja razstava služila ne le okrepitvi prijateljstva in bratstva med bolgarskim in jugoslovenskim narodom, temveč bo služila tudi kot pripomoček k delu za ohranitev miru, za katerim hrepeni danes ves svet. V istem smislu sta govorila bolgarski književnik Dobri Nemirov in predsednik združenja založnikov v Bolgariji Hadži Hadžijev.

Sklicanje banskega sveta

Ljubljana, 18. jun. AA. Na podlagi odobrenja ministra za notranje posle, izdanega dne 14. junija 1939 pod IV. št. 2743, je ban dravske banovine odredil, da se banski svet dravske banovine sestane dne 26. junija 1939 ob pol 10. k izrednemu zasedanju. Dnevni red zasedanja bo: Zaslišanje banskega sveta o načrtu uredbe (viničarskega reda).

Knez-namestnik pokrovitelj proslave 550 letnice kosovske bitke

Beograd, 18. junija. p. Nj. Vis. knez namestnik Pavle je sprejel pokroviteljstvo nad slovesno proslavo 550-letnice kosovske bitke. Prosvetni minister Ćirić je danes sprejel delegate prireditvenega odbora in jim sporočil, da bo Vidov dan letos na šolah posebej proslavljen dne 25. t. m.

Minister dr. Spaho v Kruppovih tvornicah

Duisburg, 18. junija. AA. Jugoslovenski prometni minister dr. Mehmed Spaho je prispel davi s spremstvom v Essen. Na postaji so ga pozdravili državni podtajnik Kleinmann, ravnatelj železniške direkcije Lamers in višji uradniki železniške direkcije. Po sprejemu je obiskal Kruppove tovarne, kjer ga je sprejel dr Löser, eden izmed treh članov ravnateljstva Kruppovega koncerna, nakar so si gostje ogledali tovarno. Opoldne mu je dr. Löser priredil obed, ki so se ga udeležili tudi državni podtajnik Kleinmann, ravnatelji Kruppovih tovarn in višji uradniki železniške direkcije v Essenu. Po ogledu mesta je dr. Spaho s spremstvom odpotoval z avtomobilom v Düsseldorf in Duisburg, kjer si je ogledal pristanišče ob Renu.

Visok italijanski obisk Jugorasu

Beograd, 18. junija a. Danes je prispel v Beograd Tulio Gianetti, predsednik nacionalne zveze sindikatov italijanskih industrijskih delavcev, član velikega fašističnega sveta in korporativne zbornice. Z Gianettijem so prispeli tudi drugi visoki fašistični funkcionarji. Zastopniki Jugorasa so priredili gostom svečan sprejem. Gianetti vrača lanski obisk Jugorasa v Italiji.

Dopoldne je italijanskega gosta sprejel predsednik vlade. Opoldne je bil velik sprejem v dvorani delavskega doma. Pevski zbor Jugorasa je zapel italijansko in fašistično ter našo državno himno. G. Gianetti se je v svojem govoru zahvalil za prisrčen sprejem, ki mu ga je priredil Jugoras in je posebno poudaril, da ta sprejem ni bil prirejen le njemu in njegovim tovarišem, temveč tudi voditelju italijanskega naroda Mussoliniju in italijanskim delavcem. Predsednik vlade g. Cvetković je kot predsednik Jugorasa poudaril [illegible]

Za 20 letnico osvobojenja

Od Gospe Svete do Srebrnega brega

V spomin na dni, ko je ljubljanski pešpolk po osvojitvi Gospe Svete v poletju 1919 očrtal meje slovenskemu Prekmurju

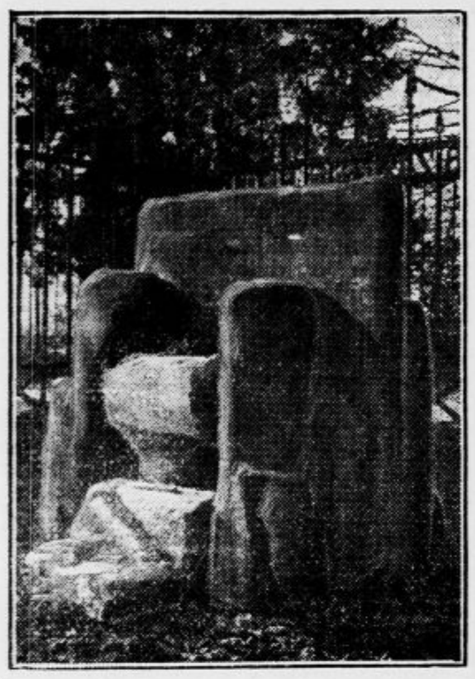

Vojvodski stol pri Gospe Sveti

Ko je ljubljanski pešpolk zavzel Črno-Mežico in vso dravsko polje do velikovškega mostu (glej ponedeljsko »Jutro« z dne 4. VI.), je prebil dan od 30. na 31. maja 1919 v strogi pripravljenosti v gozdu severno ob železniški progi, ki se razprostira od velikovškega mosta do kolena Drave med Jezernico in Brezo. Ves teren od Črne naprej je pred zasedbo naših čet rekognoscirala dvanajstorica oficirske kolesarske izvidnice. Ta izvidnica je bila prva predhodnica današnjih motoriziranih oddelkov, kajpak še na pedalski pogon. Major J. Jaklič je vzel s seboj iz Ljubljane svojega »konjička« in je to svojo kolesarsko izvidnico izpopolnil z rekviriranimi kolesi v Črni in Mežici. Po končani ofenzivi je ta kolesa tudi plačal v splošno zadovoljstvo Mežičanov. Ko je dospel ljubljanski pešpolk v prej omenjeni gozd, je poveljnik polka, podpolkovnik Dereani, preiskal okolico velikovškega mostu, če bi bilo možno preko njega nadaljevati pohod v Velikovec. Poročal je poveljstvu koroškega odreda, da je most delno porušen, da obstreljuje sovražno topništvo ves desni dravski breg, posebno pa še dohod k mostu in da bi naš prehod preko Drave zahteval na tem mestu ogromne izgube. Na podlagi tega poročila so potem naše čete poslali preko Dravograda v Labud.

Drugi bataljon ljubljanskega pešpolka je izkoristil »strogo pripravljenost« v gozdu na prav poseben način. V Jakličevi prtljagi sta se našli dve nogometni in ena ročna žoga. Iz moštva sta se naredili dve igralski skupini in si zbrali igrišča med jasami gozda, kjer sta igrali do temne noči. Kajpak, da ni bilo nogometnih dresov in da je nemilo zabolelo, kadar jo je kdo skupil s težkim vojaškim čevljem v trebuh; to se je prav pogosto pripetilo igralcem in gledalcem, ki so kot navijači tudi sami posegali v igro. Srečo smo imeli, da nas ni iztaknil sovražni aeroplan, ki bi bil mogel signalizirati naše početje sovražni 15-centimetrski havbici, ki je bila nastanjena severno od Velikovca. Ta je obsipala kar na slepo del gozda, ker je pač domnevala, da se morda zbiramo v njem. Nogometaši menda pač še nikoli niso imeli prilike udejstvovanja v takem »ozračju«. Naši fantje pa se niti niso utegnili zanimati za sovražne pozdrave, saj so se muzali in tudi glasno krohotali, kadar je navaden vojak pobral poveljniku žogo izpod nosa ali mu iz nagajivosti podstavil nogo, da se je vlegel po dolgem, ali pa je brcnil drugi z okovanim čevljem, namesto v žogo, v trebuh onega, ki je bil po šarži visoko nad njim. Nekaj od igralcev v tem gozdu se je pozneje uveljavilo v nogometnem sportu, kakor na primer Vidmajer in drugi.

Polk se je vkrcal na postaji Metlovo in je 1. junija preko Dravograda dospel ob desetih dopoldne v Labud. Tik pred odhodom je še dospela k polku deveta in deseta četa. Polk je imel prodirati drugega dne v smeri proti Velikovcu in zavzeti najprej naravno gorsko trdnjavo, koto 842 (Kasperstein). K sreči je sovražnik opustil na tem mestu nadaljni upor in smo tako dospeli še istega dne preko Sv. Martina in Rude do novih postojank, od koder je polk 3. junija ob polpetih prodiral dalje, zavzel Velikovec in proti večeru tudi že višine zapadno od njega. Proti večeru so čete drugega bataljona trčile pri gostilni Rak ob sovražnika, ki je imel tam zasedeno cesto. Zaradi tega je mogel polk dne 4. junija nadaljevati s pohodom šele okoli poldneva, ker je moral prej streti sovražnika, posebno pa še njegove topničarske postojanke. V boju je II. bataljon izgubil enega moža. Zvečer je polk že dosegel levo obal Krke in prenočil v odseku Slov. Šmihel — Reineck. Drugi večer pa je štab polka že prenočeval v Otmanjah, II. bataljon pa je imel zasedeno Gospo Sveto. Na Gosposvetsko polje je prva prodrla naša kolesarska izvidnica. Navdušenje »Janezov« je bilo nepopisno, ko so prvič stopili na tla, ki veljajo vsakemu Slovencu za sveta. Adjutant II. bataljona se je nastanil na železniški postaji in prav ljubeznivo odgovoril celovškemu železničarju glede situacije na postaji, **da je prav dobra.** Enak zanimiv doživljaj je imel tudi podpolkovnik Dereani pred Celovcem pred nemškim odposlanstvom 6. junija Nekoliko pred svitom mu je prinesel ordonančni častnik na motorju povelje, ki se je glasilo približno takole:

Velike važnosti je, da zavzamejo naše čete 6. t. m. do devete ure Celovec. Ker se je pa Jezerski odred zakasnil, naj komandant leve kolone (Dereani) ostavi na zasedenem odseku le toliko sil, kolikor je za obrambo nujno potrebno, z ostalimi deli polka in bataljonov slovenskega planinskega polka, pa naj čim prej vkoraka na Celovec, tako da bo najkasneje do devete ure pred mestom in zavzame tam položaje, s katerih obvlada mesto in ga more tudi zasesti, če dobi povelje. V mesto naj vkoraka le tedaj, če bi v njem nastali neredi in bi ga poklicale lokalne oblasti; tudi v tem primeru naj pošlje v mesto le eno četo izbranega moštva.

Zaradi tega so se zbrale pri Gosposvetskem prestolu takoj tri čete II. in III. bataljona ljubljanskega pešpolka, ki so korakale poleg bataljona Slovenskega planinskega polka v dveh kolonah na Celovec; te čete je vodil major E. Knific. Baterija pa se je postavila severno od Celovca, da je z višine popolnoma obvladala mesto. Ob pol devetih so bile že vse čete ob severnem robu Celovca in zasedle prehode preko Gline. Kmalu potem, ko se je podpolkovnik Dereani nastanil pri mostu šentviškega predmestja, se je zglasila pri njem delegacija iz Celovca ob spremstvu orožnika. Vodja delegacije je kazal neke listine, menda je bila kopija zapisnika v Kranju zaključenega premirja in določilo demarkacijske črte, in zahteval, da se umaknejo naše čete na levo obal Krke. Podpolkovnik Dereani je pripomnil, da so se Celovčani spomnili tega zapisnika nekoliko prepozno. Deputacija je s protestom odšla nazaj v Celovec. Še pred poldnem pa je vkorakal v mesto polkovnik Milenković z Jezerskim odredom. Žal je bilo še istega dne zvečer sklenjeno premirje in nato 19. junija določena tudi nova demarkacijska črta, po kateri smo izgubili Celovec, Gospo Sveto in še druge pomembne slovenske kraje.

Po sklenjenem premirju so se čete oddahnile. Porazdelile so se po vaseh in vzdrževale na demarkacijski črti le mrtve straže. Še prej pa so se zbrale na Gosposvetskem polju k poljski maši in paradi. Major Jaklič je izvežbal 22 trobentačev, ki so se kosali z onimi III. bataljona. Grla trobentačev so se pri teh vajah silno sušila in major je moral dajati za sadjevec, ker so ptički kmalu spoznali, koliko mu je na tem, da bi se dobro izvežbali; tožili so, da ne gre in ne gre, če ni moče pri rokah. Kakor po vsaki zasedbi, smo imeli tudi tokrat neprijetno nalogo, razorožiti kraje. Ko smo to nehvaležno nalogo končali, so naši vojaki prav pridno pomagali kmetom pri poljskem delu, popravljali pota in ceste in druge reči. Zaradi teh del je prišel major Jaklič v neroden položaj, da je moral raportirati generalu brez sablje in kape, golorok. General ga je presenetil, ko se je udejstvoval pri poglobitvi cestnega jarka v družbi svojih redovov s krampom v roki. Taki pripetljaji pa so naše vojake le zbližali z ljudstvom, fantje so jim bili všeč. Naredili so tu in tam to in ono nerodnost, pa se je vse zopet poravnalo in — zabrisalo. V Št. Lovrencu ob Krki so fantje iztaknili v kupu gnoja dva soda vina, ki jih je nemškutarski gostilničar menda hotel spraviti za naše sovražnike. Ne da bi kdo vedel, so sode izpraznili, jih nato napolnili z vodo in jih ponovno zakopali v gnoj. Poveljstvu ni bilo znano, odkod pri četu toliko dobre volje, dokler ni prilomastil gostilničar s tožbo. Šele tik pred dvajsetletnico tega dogodka se je izvedelo za imena teh narobegalilejcev, ki so spreminjali vino v vodo. Izvedeli smo še to, da bi se jim nikoli ne bila nasmehnila ta sreča, če bi ne bilo ženske vmes, fant je bil dekletu všeč in izdala je gospodarjevo skrivnost in zalogo.

Tako so potekali dnevi do 10. avgusta 1919, ko smo dobili povelje za odhod iz Koroške; šele v Mariboru smo zaznali, da gre polk v Prekmurje. Enajstega avgusta tik pred polnočjo smo dospeli v Radgono in je polk že drugega dne ob drugi uri zjutraj pričel z zasedbo Prekmurja. Levo kolono je vodil major Jaklič, bila je sestavljena iz drugega bataljona, ene baterije in oddelka konjenice; prodirala je v smeri Sv. Jurij — Gor. Lendava — Srebrni breg. Jaklič je šel s svojo kolesarsko izvidnico pred trupami, te je pa vodil za izvidnico adjutant. Srednja kolona, s III. bataljonom ljubljanskega pešpolka, z dvema baterijama, ki ji je poveljeval major Knific, je prodirala v smeri Puconci - Hodoš. Ta kolona je imela tudi eskadron konjenice, ki je takoj dosegel mejo pri Hodošu. Desno kolono pa je tvorila le ena četa.

Že trinajstega avgusta je bila vsa meja na avstrijski in na madžarski strani zasedena po ljubljanskem pešpolku. Naša vojaška misija je bila s tem zaključena in polk je prevzel običajno obmejno službo, ki jo je vršil do konca aprila 1920. Tovariši iz Koroške so se po malem razšli. Dne 14. avgusta je zapustil adjutanturo II. bataljona praporščak Vinko Möderndorfer in prejel za nagrado od oficirjev ob slovesu uro budilko in tintnik. To mu je postalo usodno in zato še zdaj maže papir. V Prekmurju se je pričelo normalno življenje in se je že v prvih dneh razvila nekoncesionirana, toda zelo riskantna obrt, tihotapstvo s svilo. Našim fantom pa je bilo skromno življenje prekmurskih Slovencev tuje in je bilo treba nekaj časa, preden so se vživeli. Ko so spoznali, v kakih skromnih razmerah živi prekmurski Slovenec, so šele znali ceniti svoj dom, ki jim daje obilnejši kruh z manjšim trudom. Danes ob dvajsetletnici priklopitve Prekmurja k Jugoslaviji bi bilo prav, če bi tudi Prekmurci zaživeli človeka dostojno življenje.

—or.

Pogled na Gornjo Radgono

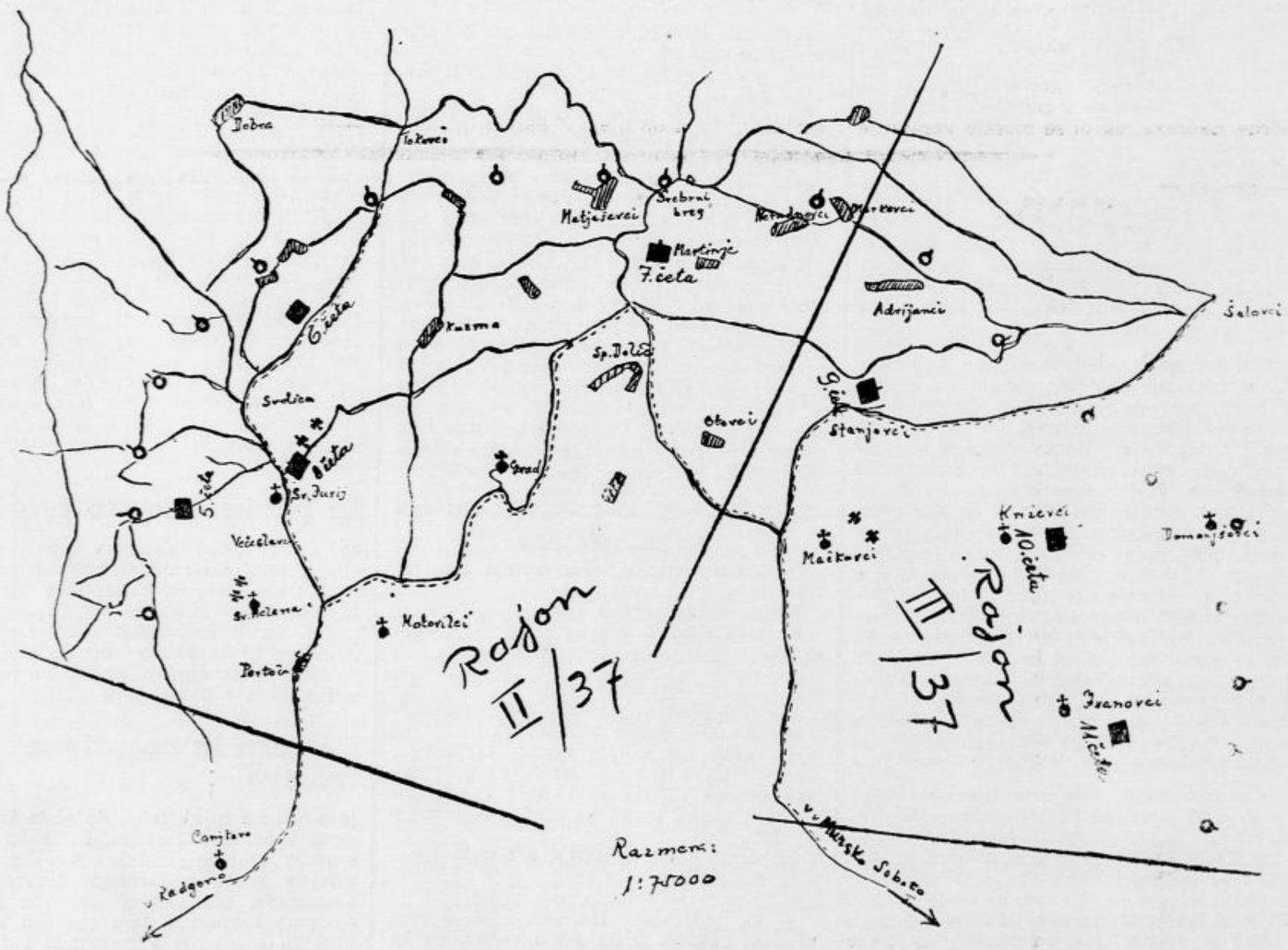

Karta o zasedbi Prekmurja pred 20 leti po osnutku podpolkovnika Jakliča

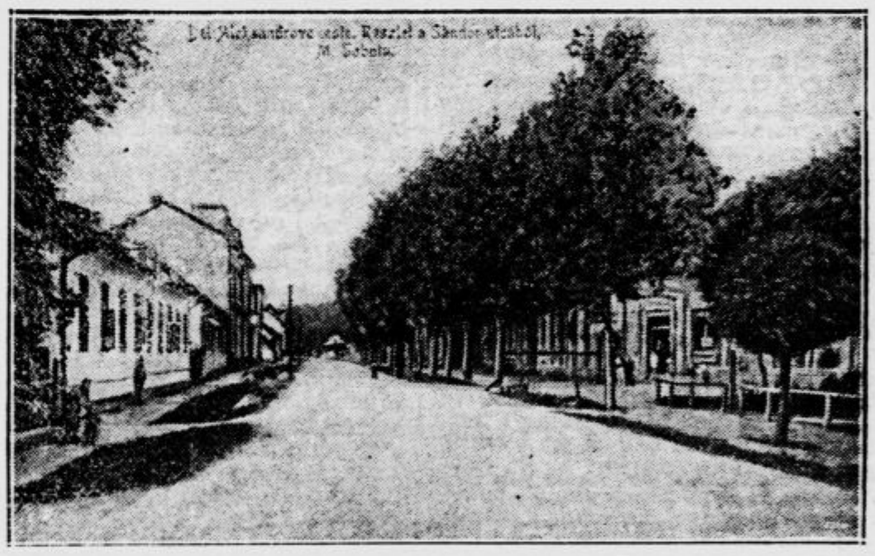

Iz Murske Sobote

Poklici, ki jih ustvarja čas

Tale naš čas [illegible] s svojo neizprosno, brezobzirno realnostjo življenja, ki mu je vtisnila socialna mizerija tako značilen, kar recimo — usoden pečat, je prinesel med ljudi vrsto novih, tu pa tam malce nenavadnih poklicev in eksistenčnih možnosti. Je včasih res kar nekam čudno in presenetljivo videti, na kakšne posebne in iznajdljive načine se danes ljudje pehajo za kruh s čim vse se bavijo in kaj vse žrtvujejo v borbi za obstanek — težak in bridek je prečestokrat ta boj!

Ali ste na priliko kdaj prej slišali, da bi si ljudje služili svoj kruh s prodajanjem lastne, žive krvi? Danes je krvodajalec prav za prav za marsikoga že nekakšen skromen poklic. Brali smo nedavno tega, da so se v večjem mestu države krvodajalci celo organizirali v stanovsko društvo, ki naj ima namen izvojevati članom večje nagrade za transfuzije. V veži kirurgičnega oddelka splošne bolnice čakajo ure in ure vsak dan, da jih pokličejo kadar bo treba oslabelemu, izčrpanemu bolniku oddati v žile pol litra svoje lastne, sveže, zdrave krvi. Pol litra človeške krvi stane dvesto dinarjev do dvestopetdeset. Za liter krvi na mesec torej okrog petsto dinarjev. Nekaj je že. Še kakšen drug majhen zaslužek zraven, pa se za silo živi. Kako dolgo se da takole živeti je kajpa drugo vprašanje. Človeška kri torej ni brez cene. Samo na bojnih poljanah teče zastonj, kar v potokih...

Vse drugače, dosti lažje, tako rekoč brez vsakih žrtev se da živeti na račun ljudske lahkovernosti ali naj nihče tega ne zameri — neumnosti. Nemara še nobena doba prej ni puščala svojih sinov in hčera v takšni tesnobi, že kar panični negotovosti za sleherno dejanje in nehanje kakor naša. Saj prav za prav nihče ne ve, kaj se bo jutri zgodilo z njim in s svetom samim, na oči, skozi daljnogled razuma se nam vsem skupaj prav ničesar dobrega ne obeta v bodočnosti. Ali je potlej kaj čudnega, če se šibki ljudje v šibkih trenotkih zdvajanj in resignacije a takšno silo oklepajo prerokov in jasnovidcev, da bi jim vlil poguma v žile, jih napojil z optimizmom, po kanigalilejsko izpremenil črno v belo ter jih prepričal, da bo že vse lepo in prav, da se jim bo gotovo izpolnilo vse, kar si lepega in koristnega žele. In vstali so na vseh koncih in krajih lažihiromantje, ki iz črt na dlaneh, iz kart, ali kar iz samih jasnih zvezd prerokujejo srečno bodočnost, pa tudi iz preteklosti marsikaj pogruntajo v ekstazah nadnaravnega navdiha. Mesto njihovega delokroga so največkrat gostilne. Izdaja jih srep, prodirljiv pogled, nekam skrivnostna zunanjost, še bolj skrivnostno vedenje, da že na prvi pogled spoznaš, da so nekaj nenavadnega, da nosijo v sebi sile in moči, ki jih ne premore vsakdo. Psihologi so v resnici prav dobri, namreč v izbiri interesentov. In tako ti na primer tale starejša, nekam malomarno oblečena ženska z zanimivim moškim obrazom, moško počesana, s srepimi stisnjenimi očmi za celega kovača iz dlani v četrturnem avtoritativnem govoru razodene kakšna bo tvoja bodočnost, koliko let bo še živel, kakšne velike, neznanske uspehe boš dočakal na življenju poti. Analiza karakterja. Prav gotovo si dober, značajen in pošten, zato te pač zadenejo nesreče, toda zdaj se bo obrnilo na bolje. Za dva kovača izveš, da se boš bogato oženil, da bo tvoja žena lepa in da ti bo rodila tri srčkane otroke. Same lepe, razveseljive reči izveš, zakaj ne bi potlej veroval? Seveda, tako iz pogovorov in na oči iz svoje številne prakse tile hiromantje tudi marsikaj resničnega pogruntajo, kar jim služi v uspešno reklamo. — Vprašajte tega ali onega, pa vam bo povedal, čisto natanko sem napovedal in zgodilo se je! — Imeli boste nekakšne sitnosti, ki jih boste pa srečno prebrodili — razlaga prerok iz kart pri deciji vina. Da bo to res, pove tale karta. Srčni as — doživeli boste veliko ljubezen, ki vam bo prinesla srečo. Pikov fant — to pomeni, da vam bo nekdo tretji poizkušal v ljubezni prekršiti pot, toda ne bo se mu posrečilo. Fant, dama v zvezi s srčnim asom — poročili se boste. In ker je as zgoraj — bo to za vas sreča. Deset dinarjev prosim!

Karte tudi na druge načine prinašajo denar. Kakor v nogometu, tako tudi v kvartopirstvu nastopajo amaterji in profesionali. Kvartopirski profesionali nastopajo v poznih nočnih urah bolj na periferiji. Po dva in dva poklicna kvartača prideta k mizi igralcev, se zapleteta čisto slučajno v pogovor, ki v znamenju alkohola postaja zmerom bolj prijateljski. Kmalu izbereta vsak svojo žrtev, ki mora biti pač petična in vredna zaupanja. Lotijo se kvartanja in ne mine ura, ko sta uboga zapeljanca obrana do zadnjega beliča. Lahko noč! Bo pa drugič več sreče! Težko je reči, ali se je že kdaj zgodilo v zgodovini, da bi kvartač-amater premagal in obral poklicnega kvartača. Najbrž se ni še nikoli, to zgodilo. To so vam strokovnjaki, tile možje, ki so jim karte poklic. Vešč vseh mogočih in nemogočih trikov, velikih in majhnih goljufij so v interesu zaslužka nepremagljivi. V »sezoni« njihov zaslužek ni baš napačen. V očeh postave pa ta poklic ni posebno spoštovan. Na kazenskih listih teh poklicnežev je napisano: prepovedan hazard...

Tudi na polje likovne umetnosti zaidejo ljudje po čili razmer. Vsak človek nosi v sebi toliko zakopanih, skritih talentov in ni prav nič čudnega, če se po krivdi usode zapeljan v slepo ulico nenadoma zave, da bi bil na primer lahko prav za prav čisto dobre, sposoben portretist. Beda ga je obdarila z iznajdljivostjo, sede v kavarno, na skrivaj skicira obraz svojega soseda ter mu izgotovljen portret vljudno pomoli pred nos. Oprostite gospod, brez posla sem, slikar po poklicu in sem se drznil portretirati vaš obraz. Tako interesanten obraz imate. Inteligenca se odraža na njemu, prava osebnost. Podarim vam ga, če mi daste kakšno malenkost podpore...

Sem spadajo tudi umetniki v izrezovanju profilov. Neopazno ti od strani izreže iz črnega papirja profil ter ga nalepljenega na bel karton ponudi v nakup. Za pet dinarjev, kaj pa je to! Za vas malo ali nič, za revnega izdelovalca pa že velika reč, del bogastva tako rekoč.

Muzikant — to je sicer že star, preizkušen poklic. Močno zaželjen vsepovsod, ne samo na ohcetih in pustnih zabavah. Zmerom več je takšnih poklicnih harmonikarjev. Od gostilne do gostilne jih vodi pot, poleg večerje jim nasujejo gostje tudi nekaj drobiža v odprto dlan. Čez dan zaide kateri tudi na dvorišče velikih stanovanjskih hiš. Sloveč, poznan šlagerski valček in razposajena polka vrženta povsod nekaj kovancev, da se človek za silo preživi iz dneva v dan. Fantek, takole od osmih do desetih let že nekaj let sem prepeva po dvoriščih — Gor čez izaro in druge narodne. Lep, zvonek glas ima fantek, toda desna roka mu visi mrtva ob telesu. Suši se mu, za vse življenje bo ostal hrom, neraben za delo. Nemara je temu ubogemu otroku vprav ta ohromelost že tako zgodaj izbrala poklic — pouličnega pevca.

Kaj pa ti revni, skromni kupčevalci z drobnim blagom, ki iz večera v večer obiskujejo gostilne in kavarne. Grenak je njihov kruh, težko se bore za svoje življenje, tako rekoč s stisnjenimi zobmi, prav nič zavidanja vredno. Prodajajo rože, pecivo, pomaranče, grehe, lešnike. Ponujajo svinčnike, vezalke, razglednice. Nekateri jim dado, kupijo za mal denar malo, drobno stvar, nekateri jih spet odpode, kakor se jim pač zdi in kakršni so po srcu. Dosti morajo prestati nevšečnosti in premagovanja, predno zbero na svoji kilometrski poti skozi nočne lokale tistih nekaj dinarjev za prvo silo. Naslednjega dne jim ta sila spet skoči za vrat, do smrti jih bo tako pehala in najbrž ji nikoli ne bodo mogli do kraja zadostiti in jo utešiti, da bi se vsaj dan ali dva mogli oddahniti in se odpočiti.

Kajti to so poklici, ki nimajo bodočnosti, ki ne poznajo pokojninskih fondov in starostnih zavarovanj. Ti ljudje žive pač iz dneva v dan, takorekoč iz rok v usta. Brez pokojnin in rent...

L. Kiauta

Javna tribuna

Rezervirani vagoni

Potnikom, ki potujejo iz Ljubljane v Kočevje ali obratno, razmere na tako zvani »kočevski železnici« prav za prav nikoli niso bile bog si ga vedi kako naklonjene. Dejstvo je namreč, da prihajajo na to lokalno progo v promet železniški vozovi, ki so drugje že odslužili. To kajpa ni nikaka novost za potnike, ki morajo plačati za voznino iste tarife, kakor so za iste razdalje v veljavi na drugih progah, kjer so v prometu lepši in udobnejši vozovi. Menda je tako prav, saj so slabi in zanemarjeni vagoni v lepem in skladnem razmerju z znano »polževo hitrostjo« kočevskega hlapona, ki potrebuje za 77 km dolgo progo (Ljubljana—Kočevje) kar dve uri in pol.

V prejšnjih letih so se množile pritožbe potnikov, ker je jutrnji kočevski vlak pripeljal v Ljubljano šele ob deveti uri. Tem pritožbam pa je železniška uprava letos storila kaj slabo uslugo, ker odhaja po novem vonzem redu jutrnji vlak iz Kočevja že ob 4. zjutraj in pripelje v Ljubljano že ob 6. uri 39 min. Kam naj se denejo potniki poldrugo uro, to pri sestavi novega voznega reda ni nikogar skrbelo, res pa je, da prično v Ljubljani povsod uradovati šele ob 8. uri, pa so potem takem potniki obsojeni na uro in pol mučnega čakanja. Ali bi se temu res ne dalo odpomoči? Ali bi se vse mpotnikom ne ustreglo mnogo bolj, če bi vlak odhajal iz Kočevja namesto ob štirih n. pr. ob pol šestih zjutraj, pa bi vseeno dospeli pravočasno v Ljubljano? mislite, da je potovanje v Ljubljano res udobno, če morajo potniki iz Kočevja vstati že ob treh zjutraj, če hočejo pravočasno dospeti na vlak? (O tistih, ki prihajajo k jutrnjemu vlakom s kočevskih hribov, sploh ne govorimo. Mnogi so oddaljeni od železniške postaje po 20 do 30 km).

Če je že vozni red potnikom s Kočevske tako nemilostno naklonjen, smo pričakovali, da bo vsaj vlakospremno osebje uvidevno za težkoče, ki so združene s potovanjem v Ljubljano (oz. iz Ljubljane v Kočevje)in da bo potnikom šlo pri potovanju na roko. Žal pa moramo ugotoviti, da se je v zadnjem času pričela na tej progi uveljavljati praksa, ki potnike po nepoterbnem razburja. V normalnih okoliščinah ima garnitura potniškega vlaka poleg službenega in ambulantnega voza še tri vagone. Pogosti pa so slučaji, da sprevodnik že v Ljubljani ali v Kočevju zadnji vagon zaklene. Potnikom, ki vidijo, da sta prednja dva vagona prenapolnjena, pa hočejo vstopiti v zadnji, prazen vagon, sprevodnik postreže z opominom:

»Nikar ne silite v vagon, saj vidite, da je zaklenjen!« »Prosim, odklenite vagon«, se ta ali oni ojunači. »Vstopite v tale voz«, pokaže sprevodnik z roko na prvi ali drugi vagon, kjer so potniki stlačeni, kakor sardele v škatlah. »Zadnji je rezerviran«. Med vožnjo pa se izkaže, da vagon ni bil rezerviran ,kajti, ko so na prihodnjih postajah vstopali potniki in jih je bilo za dva vagona le preveč, se je milostno odklenil tudi zadnji vagon.

Zahtevamo, da se nam nudi prilika, da si vsak izbere v kateremkoli vagonu prostor in sedež, ki bo posameznikom ugajal. Upoštevamo težavno službo vlakospremnega osebja, želimo pa, da se ukinejo brezobzirne metode nekaterih sprevodnikov, ki si očividno prilaščajo zaradi komoditete pravice, katere ovirajo udobno potovanje na tej progi. Prihodnjič bomo radi objavili konkretne slučaje, ako današnji upravičeni pirtožbi ne bo ugodeno.

Prizadeti potniki.

Še o cirkusu v Mostah

V zadnji številki ponedeljske izdaje »Jutra« sem v tej rubriki čital upravičeno pritožbo naročnice na račun cirkusa, ki od pretekle sobote prireja predstave v Mostah. Dovolite mi, da se tudi jaz nekoliko pobavim s tem cirkusom.

V nedeljo 11. t. m. zvečer sem bil navzočen pri predstavi gori omenjenega cirkusa. Dasi je uprava napovedovala v svojih lepakih senzacije, teh nisem pričakoval, pač pa je bilo celo postopanje, kot sledi, za mene največja senzacija.

Že sam vstop k cirkuški predstavi je bil nekaj posebnega. Pri kakršnihkoli predstavah ali prireditvah običajno plačate pri blagajni vstopnino ter dobite vstopnico, ki vam potrjuje, da ste plačali toliko in toliko ter ste upravičeni do tega in tega prostora. V omenjenem cikusu iz ne vem katerih razlogov tega običajnega postopanja ni bilo, pa dasi je vstopnina bila različna in, lahko rečem, za tak cirkus precej zasoljena (din 5.—, 8.—, 10.—, 15.— in za otroke din 2.—). Ko sem vstopil in plačal enega izmed gori navedenih zneskov, nisem dobil nobene vstopnice, nego me je odvedla ena izmed mičnih gospodičen, ki so sprejemale goste, na prostor ki je bil še na razpolago. Tudi sedeži, ki so bili na klopeh, niso bili označeni in je vobče veljal znani rek: »Kdor prej pride, bolje melje«! Pripomniti moram, da sem opazil v bližini blagajne tudi finančnega organa, ki je mirno opazoval prihajanje gledalcev. Po kasnejšem njegovem obnašanju sem spoznal, da je bil navzočen službeno, ne vem pa, čemu je bilo to potrebno, ko vendar ni bilo vstopnic in ni mogel imeti nikake kontrole nad pobrano vstopnino. Kdor koli pa je še imel posla z blagajno pri kaki prireditvi, mi bo lahko potrdil, kako natančni so finančni organi, saj zahtevajo od prireditelјev celo seznam eventuelnih prostovoljnih prispevkov, ki so bili darovani poleg vstopnine, seveda, da se tudi ti obdavčijo.

Slučaj je nanesel, da sem sedel blizu vhoda in opazoval sem obiskovalce, ki so prihajali v areno. Pričetek predstave je bil napovedan ob 21. uri. Kljub pozni uri pa sem opazil med prihajajočimi tudi otroke od 5. leta starosti naprej, ki so prišli gledat predstavo v spremstvu staršev. Mirne duše lahko trdim, da so bili navzočni pri predstavi vseh starosti od 5. leta dalje pa tja do 60. Večkrat sem bil priča, ko je pri kinopredstavah v kinu Moste (ob 20. uri) službujoči stražnik zabranil vstop mladini izpod 14. leta. V tem primeru pa, dasi je bil navzočen tudi službujoči stražnik, tega ni storil, temveč je brez nadaljnega dopustil vstop enostavno vsem od 5. leta dalje. Pripominjam, da se je vršila predstava tudi popoldne ob 16. uri.

V prvem hipu tudi to ni vzbudilo pri meni posebne pozornosti, pač pa sem postal na to pozornejši med samo predstavo. Ni moj namen, da podajam na tem mestu **kritiko programa, pač pa hočem podati samo nekoliko pripomb k programu baš z ozirom na to najmlajšo publiko. Smelo lahko trdim, da dvoumne besede »Šaplina« in »Mukija«, dalje razni dvoumni dovtipi ter sploh dovtipi, ki so bili izrečeni ter končno še »pouk v ljubezni«, ki ga je dajal direktor cirkusa »Šaplinu«, niso bili za ušesa teh najmlajših. Dalje pa tudi točke, ki so jih izvajala dekleta, oblečena v hlačke in nedrčke, tudi ne spadajo vsaj po mojem mnenju pred oči otrok.**

Moje vrstice nimajo namena kakršnekoli propagande proti gori omenjenemu cirkusu, tudi nimajo značaja kakega moralnega nauka, nego sem hotel ožigosati samo to, kar po mojem mnenju ni pravilno. Dolžnost merodajnih faktorjev je, da v bodoče take stvari preprečijo in zabranijo.

—fra.—

Poglavje o higieni

Cenjeni gospod urednik!

V Vašem listu prinašate dne 1. junija prav aktualen čalnek o »ljubljanski higieni«. Da najde pasant v »beli« Ljubljani še na več krajih tiste idilične — daleč okrog smrdeče — kolibice 00 (»Pruncbajzlne«) — to je stara znamenitost naprednega stolnega mesta, da pa prekaša vse te malo vabljive kajžice ona »centralna« baraka 00 na ljubljanskem velesejmu, tega menda še ne veste! Stotisoč posetnikov na velesejmu — dvakrat letno — in za te obstoji tam le ena na pol kilometra daleč vonjajoča baraka »za gospode« — in »za žene« — brez angleških klosetov in brez vodovoda — le en domač škaf vode stoji tam za reklamo! Čudimo se, da sanitetna oblast do danes, ko obstoji velesejmska ustanova kmalu dve desetletji — še ni pogruntala te svetovno znane smrdeče barake! Spomnim se ob tej priliki, ko so se godci »Linzer Buben« divili domačnosti tega imenitnega »zahoda«. Prosimo Vas, da velesejem na to njegovo špecialiteto opozorite, drugače jo bomo letos fotografirali za svetovne ilustracije. — Obiskovalci velesejma.

Upravi radia

Tudi mi Dolenjci smo z velikim veseljem ugotovili, kako izvrstno se zdaj naša radio-postaja sliši. Posebno zvečer se občuti razloček. Prej smo morali kar križ čez ljubljanske večerne oddaje narediti, zdaj slišimo vse skoro brez motenj. Ker bo uprava ljubljanskega radija gotovo že zdaj začela sestavljati program za prihodnjo sezono, jo lepo prosimo. da bi spet uvedla enkrat na teden prenos opere iz Zagreba. Tako bomo lahko tudi mi poslušali zagrebško opero; saj radio Zagreb redno našo opero prenaša, in je nekolegialno, da istega tudi naša postaja ne stori. Res je, da radio Zagreb sam oddaja enkrat do dvakrat tedensko opere, a to nam nič ne pomaga. ko imajo tako šibko postajo. Prosimo torej upravo ljubljanskega radia, da tej prošnji v prihodnji sezoni ugodi.

V. Sch.

Pet minut vzgoje

Dednost in okolje

Prastar je boj okoli vprašanja, ali človek svoj značaj in druge plati svoje duševnosti podeduje, ali jih oblikuje okolje. Pristaši enega in drugega naziranja so se, kakor je že me dljudmi navada, razdelili v dva tabora :eni so navdušeni branilci »dednostne struje«, drugi »miljejne« teorije«.

Kakor kuge sem se v svojih petih minutah vzgoje ogibal tega vprašanja, kajti težko je poljudno kramljati o tako zapletenih znanstvenih problemih. To ogibanje mi je ubil gospod Bizeljski, ki je v zadnjem »Ponedeljku« v svojem članku o otroških lažeh zapisal: »Skoraj največjo vlogo pri otroških lažeh ima podedovanje«. Uvideli boste, da se zdaj zlepa ne morem več otepati kuge spora: ali dednost ali okolje?

Ostanimo pri lažnivosti. Ali jo podedujemo? Ali pa se naučimo lagati v okolju, ki vsevprek laže, ki laž goji že v kulturi bacilov civilizacije, ki ji pravimo »konvencononalnost«? Otroče, sem nekje zapisal, »ne razlikuje med ‚dovoljenim' in ‚nedovoljenimi', ‚velikimi' in ‚malimi' lažmi«. Laž p aima kratke noge. Otrok hitro razkrinka hoteno ali nehoteno laž odraslih in hitro povzame to lepo čednost. Ne, prav gotovo ne podedujemo lažniivosti, ampak si jo po dobrem zgledu odraslih in po družabni potrebi osvojimo kot orožje sožitja z ljudmi. To orožje prav vsi ljudje uporabljajo, pri enih je ostrejše, pri drugih večje, eni ga bolj spretno uporabljajo ko drugi. Pokažite mi človeka, ki sploh nikdar in v ničemer ne laže! Če drugače ne, bo z odličnim spoštovanjem pozdravljal človeka, ki ga sploh ne spoštuje, ki ga morda celo zaničuje. Ne, nismo podedovali tega zla, pridobili smo ga.

Prirojen nam je ustroj možgan, kako bodo ti možgani delovali, pa določa okolje v najširšem pomenu besede. Če mi bodo prirojeni fino organizirani možgani, bom genij tedaj, če mi bo to okolje s svojimi številnimi vplivi določilo. Ne podedujem govorjenja, podedujem glasilke in druge govorilne organe, govoriti pa se šele učim pod vplivom okolja. eN podedujem lažnivosti, podedujem možgane, ki so sposobni misliti. Misliti na laž se naučim šele v okolju, ki mi daje tak zgled in kjer je življenje z lažjo dozdevno lažje. Skratka: podedujem oz. prirojen mi je organ, kako bo ta organ deloval, ni le stvar prirojenih gonov, temveč socialnega življenja. življenja v družbi. Ali še za en korak naprej: prirojene so dispozicije, nastavki, razvija jih pa družba. žene pa en sam uroejn gon: gon samoobrambe.

Če med starši poiščemo tiste, ki toliko govoričijo o dednosti, ki venomer le trobijo: »To je podedoval po očetu, to po materi, to po starem očetu, to po tem in tem stricu!« bomo dosledno naleteli na ljudi, katerih vzgoja je piškava, ki svojo vzgojiteljsko lenobnost le opravičujejo z izjavo: »Kaj naj storim? Kaj pa morem, ko je vse to podedoval!«

Spominjam se, koliko slepih pristašev »dednostne teorije« je bilo pri nas pred leti. Potem je prodrla »miljejan teorija« in mnogi so se naučili prav oceniti, kaj smo podedovali, kaj pridobili. Zdaj pa spet prodira dednostna teorija, ki je na novem zmagoslavnem pohodu. Malokdo se zaveda, da to izhaja iz rasne teorije, ki bi brez te dednosti ne mogla živeti. Skozi vse vitre velike propagande sili dednost, saj je ena njenih najboljših služkinj. Malokdo to ve, v površnem iskanju ersnice jemlje dednost kot edini izvor vseh lastnosti človeka za čistega otroka prave znanosti.

Razmejitve med dednostjo in vplivi okolja še dolgo ne bo, meje so tekoče. Neovrgljivo pa je, da se vse socianle funkcije razvijajo pod socialnimi vplivi, pod vplivi okolja, v katerem živimo. Temu se podvržemo le zato, ker more človek živeti le v skupnosti s človekom. Če bi hotel živeti sam, bi poginil. Še Robinzon bi ne uspel, če se ne bi posluževal znanja in spretnosti, ki se jih je naučil — med ljudmi.

Velik psiholog je dejal: »Z dednostjo si razlagaj le tisto, kar si drugače razložiti ne moreš!« To veljaj za napotek vsem tistim„ ki hočejo vsakemu pojavu najti razlage; vsem, ki hočejo po teh problemih mešati z veliko žlico: študirajte; meni pa naj strokovnjaki ne zamerijo, če sem pet minut poskušal poljudno kramljati o problemih, ki jih je treba prijeti z znanstvenimi kleščam.i

—ano

Rože - zdravilo

Okroglolistna rosika (lat. drosera rotundifolia) je nizka roža z dolgimi, škrlatnimi, žleznatimi dlačicami. Pokončno steblo ima grozdnato cvetje. Cvetje se nabira od junija do avgusta, zelenje pa junija meseca. Nahaja se po resah v severni in zahodni Nemčiji ter v Schwarzwaldu, pri nas v močvirjih.

Čaj se uporablja proti: naduhi, bronhialnemu katarju, dušljivemu kašlju, vodenici in poapnenju žil. S sokom, ki ga iztisnemo iz cvetja, odpravimo bradavice in kurja očesa tako, da ga nakapamo na tista mesta. Z vodo, ki smo ji dodali soka, se umivamo, če hočemo odpraviti pege.

Rožmarin (lat. rosmarinus officinalis) cvete od marca do maja. Raste v Južni Evropi, pri nas ga gojimo v cvetličnih lončkih.

Čaj se uporablja proti: zasluzenju želodca, prebavnim težavam, ledvičnim in jetrnim boleznim, vodenici, srčni bolezni, revmatizmu in ohromenju, božjasti in izostanku menstruacije.

Pije se vsaki dve uri po eno jedilno žličko (20 gr na pol litra vode).

Filatelija

Prihodnje leto bo v Londonu za 100-letnico prve znamke velika mednarodna razstava znamk, kjer bodo filatelisti lahko videli vse največje zbirke sveta.

Za zbiralce, ki menjajo znamke z Nemčijo, je važno, da jih seznanimo z novo nemško uredbo o izvažanju nerabljenih znamk. Nemške znamke, ki so še na pošti veljavne, veljajo po tej novi odredbi kot denar in je treba imeti za njihov izvoz posebno dovoljenje. Rabljene znamke veljajo kot blago in se lahko izvažajo brez dovoljenja. Izvozniki novih znamk morajo predložiti posebno deklaracijo za izvoz valute, pa naj bodo že trgovci ali pa samo navadni zbiralci. O menjavanju nerabljenih znamk morajo izvozniki predložiti vsak mesec obračun. Pri menjavanju znamk tudi rabljenih, morajo zbiralci menjati po nemških katalogih. Po novi odredbi je tudi prepovedano uporabljati mednarodne bone za odgovor namestu denarja.

PRED SODIŠČEM

Sodnik (priči): »Gospa, koliko ste stari?«

Priča: »Petindvajset let!«

Sodnik: »Dobro, a zdaj prisezite, da boste dalje govorili samo čisto resnico!«

INFORMACIJA

Učenček pride v trgovino in zaprosi lastnika, da mu dovoli telefonirati.

— Halo! Ali je tam tvrdka Majer?... Prejšnji teden ste anonsirali, da potrebujete učenca... Ga že imate? Ste zadovoljni z njim? In ga ne mislite odpustiti? Hvala!

Mladenič odloži slušalko, a lastnik trgovine mu sožalno reče:

— Niste imeli sreče, mladenič!

— O, nasprotno! Jaz sem namreč tisti učenec, pa sem hotel samo vedeti, ali so zadovoljni z menoj...

Fotoamater

Fotoklub Ljubljana

v torek odborova seja, v petek običajni članski večer, v nedeljo skupni izlet. — Člani naj še v teku tega tedna predado v klubu slike, s katerimi se udeležijo mednarodne razstave v Monakovu. Opozarjamo tudi na razstavo v Debrecinu z zadnjim rokom 20. VII.

Posnetki v globinah morja

Asistent elektro-fizikalnega zavoda monakovskega vseučilišča dr. Rudolf Hofmann je po večletnem trudu zgradil zelo zanimivo pripravo za fotografiranje v najglobljih globinah morja. Prvi poskusi v Bodenskem jezeru in Vzhodnem morju so bili tako uspešni, da bo izumitelj prihodnjo pomlad na Tirenskem morju snemal v naravnih barvah že prizore v globini 3000 m. Priprava je več nego stot težka kovinska krogla z 10 mm debelim kovinskim obodom, premerom 45 cm in tremi okni iz 20 mm debelega kremenčevega stekla. Za obema zgornjima okencema je naprava za bliskovno luč, za spodnjim okencem pa je montirana majhna kamera. Poseben mehanizem odpira avtomatično istočasno zaklop in prižiga bliščice. Ta čas vdeluje izumitelj v kroglo sprejemni aparat, preko katerega bo s pomočjo ultrakratkih zvočnih valov odpiral zaklop ob poljubnem trenutku. Fotografsko kroglo bo spuščal po vrvi z ladje v globino. — Zanimivo vest smo posneli po mesečniku »Photoblätter«, ki je v junijski številki posvečen barvnim posnetkom med počitnicami. Cela vrsta krasnih posnetkov v naravnih barvah in črno-beli tehniki dopolnjuje številne članke.

Junijska številka „Galerije"

se v toliko razlikuje od dosedanjih številk tega prvovrstnega fotografskega mesečnika, da je posvečena tako v tekstnem delu, kakor po večini svojih izbranih celostranskih prilog skoraj izključno istemu, v poletnem času aktualnemu predmetu: snemanju ob vodi, na peščini, v kopališču. S tega stališča so tokrat izbrane tudi reprodukcije iz natečaja »Ideje in oblike«, med katerimi je kakor skoraj v vsaki številki »Galeriji« zastopano tudi delo naših amaterjev, in sicer so objavili res izvrstni posnetek Mariborčana Draga Simoniča »Ribiško delo«, ki je dobilo v omenjenem natečaju eno izmed nagrad. Med ostalimi avtorji slik so zastopani Japonci, Nemci, Čehi, Holandci, Italijani, Madžari, Angleži, zadnji s čudovito lepim aktnim posnetkom, kakršne je res redko videti. Tako nadaljuje »Galerija« v spremenjenih razmerah, ki jo gotovo v marsičem ovirajo v njenih stremljenjih, vztrajno po začrtani poti: biti v vseh okoliščinah neodvisno, objektivno zrcalo najboljših idej in najboljšega dela, ki se poraja v sodobnem fotoamaterskem življenju vsega sveta. Neutrudno nadaljuje njeno založništvo tudi z izdajanjem knjig, o katerih velja že davno, da pomeni vsaka zase dogodek v področju fotografske literature. Pravkar je eden najboljših sodelavcev »Galerije«, dr. Alfred Grabner, izdal v njeni založbi delo »Die Aktphotographie« s 50 celostranskimi reprodukcijami. Istočasno je izšla knjiga »Die Praxis der Aufnahmetechnik«, ki smo jo na tem mestu že večkrat omenili in ki jo naročiš lahko preko Fotokluba Ljubljane, v drugi izdaji.

Za pankromatsko tvorivo

ne potrebujemo danes v gorah nobene ali pa le šibko rumenico. Ta nam lahko tudi popolnoma nadomesti ultravioletni zaporni filter, ki so ga včasih za snemanje v gorah priporočali kot neobhodno potreben in ga tudi — dovolj drago prodajali. Povprečnemu amaterju ne more niti škoditi niti koristiti.

Kamero in negativno tvorivo

je nositi na turah tako, da nista izpostavljena sončnemu žarenju, ki lahko obema s svojo vročino škoduje. Kamera naj bo torej v senci, nadomestno tvorivo pa v notranjosti nahrbtnika. Posebno pazljivo moramo ravnati v tem pogledu s tvorivom za snemanje v naravnih barvah, ki nikakor ne vzdrži vročine.

Spomini na ČSR

Ob desetletnici triumfalne turneje naše Glasbene Matice po bivši bratski republiki

Deset let je minilo in čez, odkar je odšla ljubljanska Glasbena Matica na svojo prvo pevsko turnejo v inozemstvo. Zborovodja pokojni Matej Hubad in pevski zbor sta se zavedala, da gresta v domovino Smetane in Dvořaka, da bo glede umetniške kakovosti in izvajanja sodil najbolj muzikalni narod na svetu...

V Budjejovicah in Pisku

Bilo je 21. aprila 1928 ob treh zjutraj, ko smo dospeli v Budjejovice. Kljub rani uri nas je pričakoval na postaji predsednik jčsl. lige prof. Beran z odborniki. Večina pevskega zbora je bila nameščena v Žižkovi vojašnici kot gost 1. čsl. pešpolka in njegovega poveljnika, polkovnika Klubala. Nadvse uljudni in uslužni oficirji so nam razkazali dvorane za predavanja, čitalnico, radio itd. Nato je sledil ogled tvornic za svinčnike, ki imajo baš v Budjejovicah največji razmah (Narodni Podnik, Graffa in Hardtmuth). Domača industrija so tudi emajlirani pločevinasti in kovinski izdelki.

Oficialni sprejem je bil na magistratu na trgu Svobode, značilnem po starinskih obokih, ki zapirajo vse štiri stranice obsežnega trga. Magistrat je nekdanji samostan in hrani še mnogo slik z verskimi motivi.

Prihodnje jutro smo se odpeljali v **Pisek**, kjer je prihitel k pozdravnemu sprejemu tudi osemdesetletni glasbenik prof. Ot. Ševčik, nekdanji vodja svetovnoznanega Ševčikovega kvarteta. Z njim je bila njegova nečakinja, operna pevka Ševčikova, ki je nastopala v predvojni dobi v ljubljanski operi in sodelovala leta 1896. pri koncertih Glasbene Matice na Dunaju. V Pisku je bila tudi Lili Nordgartova, istotako nekdaj operna pevka v Ljubljani. Dopoldanska koncertna matineja v Obecnem domu je odlično uspela. Navzoči prof. Ševčik je zelo laskavo izražal o umetniškem izvajanju pevskega zbora in izjavil, da bi poslušal tako petje kar naprej ves dan do večera. Popoldne smo se odpeljali v Plzen in spotoma videli na odprtem polju stoječi Žižkuv pamatnik, velikanski iz granita izklesani spomenik, postavljen v spomin na husistke vojne.

V črnem Plznu pri Škodi

Tako se Plzen imenuje zaradi številnih tvornic in gostega dima, zaradi katerega so vsa hišna pročelja zamazana in nikdar ne vidiš nad seboj jasnega neba. Prihodnji dan nas je sprejel v magistratni dvorani na čelu občinskih svetnikov in višjih magistratnih funkcionarjev predsednik plzenske mestne občine L. Pik. Tudi tukaj, kakor v drugih mestih, je izročil odbor GM županu bronasto plaketo, Slovenko v narodni noši, umetniško delo akad. kiparja Dolinarja. Sledil je ogled svetovnoznanih Škodovih tovarn, kjer so nam inženirji razkazovali razne oddelke in tehnične naprave. Tu smo videli velikanske dvorane, v njih stroje, topilnice in peči, orjaška kladiva, ki kujejo dan in noč. Velikanski žerjavi so prevažali visoko nad nami s precejšnjo brzino velike razbeljene in žareče kose železa, da so nam nehote klecala kolena. Ni čuda, da so Škodove tvornice, ki zavzemajo velik del mesta ter so zaposlovale takrat nad 13.000 delavcev in okoli 1600 inženirjev in uradnikov, razpošiljale po vsem svetu svoje izdelke: stroje, topove, aeroplane, lokomotive, vagone itd. V paviljonu gotovih izdelkov smo videli električne lokomotive in vagone, izgotovljeno naročilo za Venezuelo. V dobi svetovne vojne so zaposlovale Škodove tvornice do 40.000 delavcev.

Plzenski koncert je krasno uspel nad vse pričakovanje. Koncertna dvorana v Besednem domu je bila napolnjena do zadnjega prostora, dodati so morali še mnogo zasilnih sedežev. V odmoru je prišel na oder plzenski župan v spremstvu okrajnega načelnika ter po navdušenih pozdravnih besedah poklonil več vencev. Prihodnji dan, 24. aprila, smo se odpeljali iz Plzna v Prago.

V zlati in stostolpi Pragi

Ko smo izstopili na Wilsonovem kolodvoru, so bili peron, čakalnice in trg pred kolodvorom napolnjeni s tisoči in tisoči praškega občinstva. Poleg zastopnikov raznih oblastev in korporacij so prispela korporativno tudi skoro vsa praška pevska društva. Zadaj pa so stale nepregledne žive stene praškega meščanstva. Da, bil je zares zanosen pogled... Prvi obisk je veljal praški mestni občini, kjer je GM na magistratu položila venec na grob Neznanega junaka. Zvečer je bila vsa obsežna Smetanova dvorana v Obecnem domu, ki ima poleg lož, balkonov in stojišč nad tisoč parternih sedežev, do kraja natrpana praškega muzikalnega in narodnega občinstva. Navzoči so bili razni visoki državni funkcionarji, oficialni inozemski zastopniki, umetnostni kritiki ter najodličnejši češki glasbeniki in skladatelji, kakor Foerster, Novak, Suk, Jirak, Hoffmeister, Nejedly itd. Že po prvih pesmih je odobravanje in vzklikanje tako naraščalo, da bi morali prav za prav vsako pesem ponavljati. Občinstvo je po odpeti zadnji pesmi programa navalilo prav do odra, navdušeno pozdravljalo pevski zbor in burno zahtevalo dodatka. V odmorih so prihajali v garderobe razni češki glasbeniki in umetniki ter čestitali ravnatelju Hubadu k velikanskim uspehom. Pripeljali so tudi popolnoma slepo vojno žrtev, gledališkega umetnika Bohuslava, predvojnega miljenca ljubljanske drame. Na banketu, ki ga je priredilo na Slovanskem otoku mesto Praga in so se ga udeležili prvi reprezentanti češke javnosti, je Česka pevska obec odlikovala pevski zbor Glasbene Matice.

Prelestno pomladansko jutro je vstalo po našem praškem koncertu. Niti oblačka ni bilo na vsem širnem nebeškem svodu. Baje imajo v Pragi le kakih pet, šest takih dni v vsem letu. Polni zanosa po prekrasno uspelem koncertu smo se zbirali

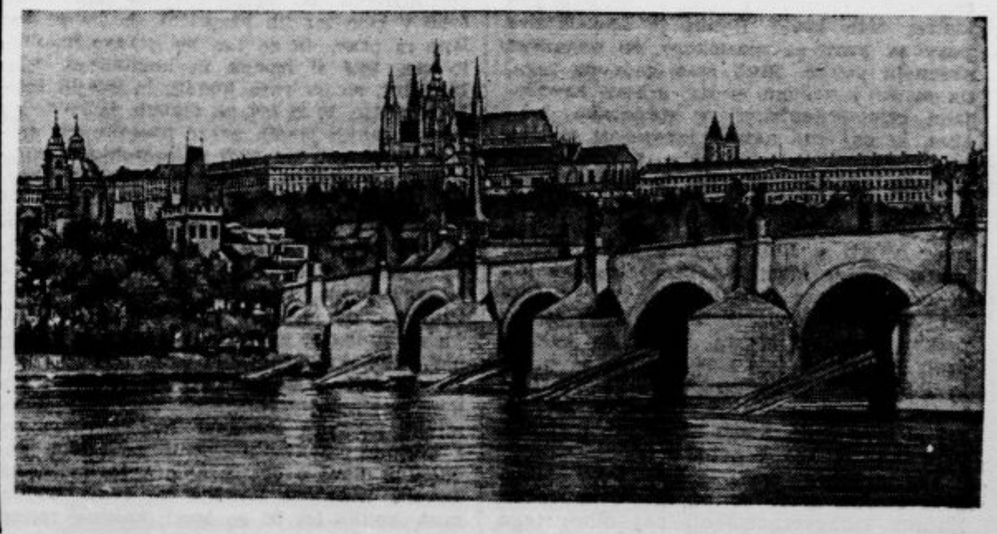

Izpoved človeka, ki je moril

Ko se mu je v samotni celici prikazoval privid vešal, ko je ukradeno življenje terjalo povračilo zob za zob, se je v mladem morilcu oglasila vest. V mislih je prekoračil pot od rane mladosti, ki je ni zibala nežna materina roka, preko vseh mladostnih padcev do umora v prvi zreli dobi. Zasluga mladega jurista, ki je v morilcu iskal tudi človeka, je bila, da je samotni jetnik, bičan v svoji notranjosti od očitkov vesti, prijel za pero in napisal svojo zgodbo, polno grenke samoobtožbe in obtožbe okolice, ki mu ni prožila v pravem trenutku roke, da bi ga dvignila iz prepadov, v katere se je pogrezal. »Kdo je kriv, da sem postal zločinec? Jaz čisto sam?« se vprašuje. Naj nam enkrat spregovori sam o sebi tisti, ki smo ga vajeni gledati in soditi sami

Detinstvo brez ljubezni

»Za hišo, v kateri sem se pred 24 leti rodil, ne vem. Vas je pol ure hoda od mesta. Ljubljena mati so me prinesli, ko sem bil star kake tri tedne, k bratu mojega očeta, ki je imel posestvo v predmestju. Odtlej svoje matere nikdar več nisem videl. Tudi oče so me prišli malokdaj pogledat. Pa še takrat so rekli stric, naj se kar spravijo od hiše. So namreč včasih malo v kozarec pogledali. Sicer pa so jih ljudje radi imeli. Bili so krojač in so delali po hišah. Z mojo mamo sta se ločila. Menim, da so bili oče v drugič poročeni. V prvem zakonu so imeli dve hčeri, ki pa jih ne poznam. Menda so nekje na Nemškem. Pozneje sem tudi izvedel, da moja ljuba mama živijo nekje v Avstriji in da so se poročili. Življenje pri stricu je bilo precej trdo. Pa tudi ne. Posebno, dokler so še stara mati živeli. Oni so mi dajali zavetje in jaz sem jih imel rad. So pa nenadoma zboleli in umrli. Bil sem takrat v petem letu. Z njimi pa je šlo skoraj vse dobro, kar sem ga kdaj imel. Oče so mi včasih kaj prinesli. Stric, gospodar, in teta pa nista bila preveč na roke. Stric so radi v kozarček pogledali. Takrat je bilo joj! S teto sva jo kar podrsala k sosedu, včasih sva pa tudi katero dobila. Ko sem ob podobni priliki — sedem let sem bil star — enkrat rekel, naj nehajo tako tepsti, so dejali: Ti, pritepenec, pa kar tiho bodi, da te ne spodim! Pa še izkupil sem jo z motiko na roko, da se mi še zdaj pozna. Če pa so bili stric trezni, so bili prav pridni za delo. To je bilo malokdaj.«

Nato pripoveduje, kako je obiskoval šolo in kot šolarček nosil mleko v mesto. Svojih učiteljev se spominja kot ljudi, ki so lepo ravnali s siroto. Učiti se ni imel kdaj, le kadar je tičal v šolski klopi. Njegovo največje veselje pa je bilo jeseni na paši. V tretjem šolskem letu mu je bilo najbolj hudo, ker vse leto ni videl ata. Ko je oče potem prišel za par kratkih dni, a spet hitro odšel, mu je bilo tako žal, da je jokal, kakor bi slutil, da ga vidi poslednjič. In ga tudi ni več videl. V petem razredu je bil, ko je prišel brzojav, da je v bolnišnici umrl. Le boter in on sta stopala za njegovo krsto. Potem je minilo zadnje šolsko leto. Fant je moledoval, naj ga da stric izučiti za peka.

»Nič niso hoteli slišati o tem, mene pa na polju ni veselilo delati. Skozi dve zimi sem kdaj pa kdaj hodil v kmetijski tečaj, to pa zato, da mi ni bilo treba biti doma in na koncu koncev sem se tudi nekaj naučil.

Usodno srečanje

V šestnajstem letu sem začel hoditi k zidarjem v mesto. Pri njih sem se seznanil z Ivanom. Bilo je usodno zame. Star je bil 17 let. Le okrog se je potepal. Delal ni nič in včasih mi je rekel: Vidiš, nič ne delam, pa imam denar, ti pa delaš, pa ga nimaš! Tako dolgo me je smešil, da sem mu obljubil napraviti, kar sva se zmenila: ukrasti doma denar in pobegniti v Zagreb. Svojemu botru sem izmaknil osem stotakov. Denar sem dal tovarišu, kupil je vse potrebno, ostalo sva zapravila na sladkarijah. Ko sva bila suha, sem se lotil prosjačenja, pa ni šlo. Raje sem cepil strankam drva. Pa so se mi vsi tovariši rogali. Postal sem delomrznež. Po kakem letu jo je tovariš popihal — srečala sva se kasneje v zaporih. En mesec sem bil notri, a komaj sem prišel zjutraj ven, sem že iz nekega stanovanja pokradel vse, kar se je odnesti dalo. Po pravici povedano: bil sem celo ponosen na to. A roka pravice me ni dobila. Čez nekaj dni sem se znašel v domačem mestu. Počival sem lačen in truden za neko barako z namenom, da bi šel kaj ukrast. Pa so jo pridrsali trije in prisedli. Našel sem družbo. Potegnili so me. Od vloma, ki smo ga izvršili, so mi dali malo. Mislil sem si: zdaj bom pa jaz vas! In sem jih. Toda vlovili so mene. V celici nas je bilo sedem. Pet tatov in dva kmečka fanta zaradi uboja. Za branje vsak mesec po eno knjigo, praga nisem drugače prestopil, razen ko sem postavil predenj posodo in šel na sprehod. Drugi so dobivali pisma, svarila od doma, jaz nič. Kaj smo delali, govorili? Kako bomo kradli, kako sleparili policijo, kako prišli do jurjev. A tudi to leto kazni je minilo! Leto šole za zločinca. Ko sem odslužil, sem bil star 18 let. Da so me dali v kak zavod, pa čeprav za pet, šest let, mogoče bi bil zdaj človek. Tako pa sem zločinec! Naj povem, da so mi boter oprostili. Na sodišču sem zvedel. Da sem takrat šel k njim! Prokleti »ponos«!

Prvič v mariborski kaznilnici

»Na, zdaj boš pa pameten postal!« Ni veljalo, kar mi je ob slovesu rekel paznik. Drsel sem vedno globlje. Sedmi, osmi, deveti zločin. Kazen 22 mesecev. S pripombo, da je za prihodnjič na vrsti prisilna delavnica. Dobro sem si zapomnil stavek svojega branilca: da imam oslovsko pamet!

Prišel sem v kaznilnico. V šoli sem bil vesel, skoraj srečen. Učiteljev pogled mi je segal v dušo. Vendar občutka pravega kesanja ni bilo. Dela se nisem veselil, toda namenil sem se ga oprijeti: iz strahu pred robijo. Nisem se zavedel, da sem jedel od tujih žuljev, a tudi sebe nisem spoštoval. Če bi mi bili tedaj to dvoje usadili, ne bi bil danes zločinec. Kljub strogosti in skrbnemu dnevnemu redu nam niso znali vcepiti ljubezni in volje do dela.«

Odpušča jim s prošnjo, naj to pri drugih popravijo: pa se bo znižalo število zločinov in zločincev! A zase si želi, da bi ga bil pred vrati kaznilnice počakal kdo izmed ljubih staršev.

Tat mora s trebuhom za kruhom

Šel je h kmetu za hlapca:

»Gospodar in gospodinja sta me imela rada in me hvalila, da sem priden. Plače je bilo malo in brez obleke sem bil. Seznanil sem se z neko Micko. Da sem nekako prišel do cigaret. Z njeno pomočjo bi bil še kar ostal pri hiši. Na nesrečo sva pa bila z nekim fantom iz vasi skupaj v zaporu. Kar v obraz mi je zabrusil: Tatu ne bomo imeli na vasi. In šel sem s trebuhom za kruhom. S štirimi kovači v žepu in strganimi čevlji sem jo mahnil v Zagreb. Tam sem se seznanil s pocestnico. Šla sva na potovanje: jaz sem beračil, ona je prodajala telo. V Mariboru sva šla spet vsak svojo pot. Bil sem pri nekem kmetu. Tudi tu sem se seznanil z žensko. Končno bi jo bil še oženil. Pa mi ni bila usojena. Pridna je bila, hišo in posestvo je imela, a ker je bila šantava, mi je bilo kar malo nerodno. No, in končalo se je tako, da sem moral pred domačimi fanti pobegniti.«

Preselil se je k sorodnikom. Tu so mu povedali, da živi njegova mati nekje v Avstriji. Odločil se je, da jo poišče. Toda ni je našel. Vrnil se je, popotoval in mimogrede ujel bolezen. Iz bolnišnice se je napotil v Ljubljano.

Ko se je prvič čutil človeka...

Tu je našel prvič službo, v kateri pravi, da se je počutil kot človek. Nosil je kovčeg gospe, ki je bila zastopnica. »Sem ji tudi jaz pomagal hvaliti blago in seveda tudi lagati, kar prej še nisem bil vajen v toliki meri.« Gospa je imela hčerko uradnico: »Sam ne vem, kar zaljubil sem se vanjo. Ob priliki sem ji rekel, da bi v vodo zanjo skočil, če bi hotela. Ona mi je celo rekla, da lahko upam. Seveda, sluga pa uradnica! Jaz naivnež!«

Tudi to je končalo brezupno: odšel je iz službe, ker ga niso mogli več vzdrževati, a izvoljenka je šla nekam v Italijo. Bil je spet na cesti.

Med tem, ko se je ogledoval za novim poslom, je živel nekje v pravem ljubljanskem »dnu«. Stanoval je pri ženski, ki je za kovača spustila k stanovalcu vsako žensko: »Moram že reči, da je bila požrešna na denar. Policija bi morala vse skupaj zapreti. Vedel sem, da so ženske tam kakšnega dedca pošteno oskuble. A ena je bila zlata duša. Telo je prodajala, toda za otroka je lepo skrbela, in ko sem bil brez službe, mi je vedno dala kakšnega kovača. Gospodinja pa jo je hotela še goljufati.«

Zopet je dobil službo kot paznik na stavbišču. Toda konkurent ga je izpodrinil. Nekaj časa se je klatil okrog in živel še nekam pošteno do časa, ko se je seznanil z akviziterjem. Na dolgo razlaga, kako si je iskal žrtve za svoje sleparske posle, in pravi: »Zopet sem drvel v pogubonosna dejanja. Začel sem slepariti, ker sem mislil, da ne bom tako hitro prišel v kaznilnico, če me pa dobijo, bom čez par mesecev spet zunaj, pa bom lahko naprej sleparil. Stanoval sem v Mariboru pri ne preveč solidnih ljudeh in tu sem se spet seznanil z ločeno žensko, ki je precej pripomogla k mojim sleparijam. Bila je namreč brez dela in sem jo zalagal z denarjem. Odkod bi ga dobil? Začel sem slepariti na debelo.

Moril sem — kdo je kriv?

»Toda tega ni bilo dovolj. Tudi morilec sem postal. Kdo je kriv? Jaz vse sam?« se vprašuje.

Podrobno opisuje, kako ga je zaneslo do umora. Popisuje, ker ga muči vest.

»Vse svoje goljufije sem premišljeno izvedel. To se vidi tudi po tem, da sem jih vedno izpopolnjeval. Sploh ne morem nič reči v svoj zagovor. Spretno sem se lagal, da sem prišel do tistega, kar so si drugi z delom prislužili.«

O svoji žrtvi, ki ji je vzel življenje, pripoveduje:

»Mislil sem si, če uspavalni prašek ne bi deloval, ga bom udaril s pestjo po sencu, da ga omotim, potem bom pobral denar in druge stvari, ki jih potrebujem za zimo. Načrt je bil gotov. Pri tem nisem čutil ničesar, kar bi mi vzbujalo vest.«

Po dejanju pravi:

»Nekaj kakor mora me je streslo. Saj to ni mogoče, sem si mislil. V vodi sem si zmočil roko in mu močil čelo in zapestje. Prisluhnil sem, če mu bije srce. Nič! Mrtev je! Zgrabila me je topa bol. Po telesu mi je zagomazela groza. Pol ure in več nisem zmogel še tako drobne misli.

Potem je zabučalo: Morilec! Nato strah. Potem počasi preračunajoča treznost in že sem se spomnil, da sem ga hotel okrasti. Hitro sem mu pobral vse. Odločil sem, da se prijeti ne dam. Potem se je kmalu začelo trpljenje. Črv vesti me je glodal, glodal. Spati nisem mogel. Hu, policaj, žandarji, mrzle štiri stene...«

»Kaj lahko v svojo obrambo postavim? Dve dejstvi: Bil sem brez srčne izobrazbe. Saj je nisem imel kje dobiti! Življenje, ki sem ga živel, je bilo brez morale. Sprevidel sem, da sem bil res zločinec, da sem bil le izmeček, namesto pošten član človeške družbe!«

Na kraju te izpovedi piše: »Čutim veliko olajšanje, ko to pišem!«

Očiščenje

Posebno poglavje je: »Začetek spoznavanja«.

»Čutil sem nad seboj skalo, ki je nisem mogel odvaliti. Prišel na vprašanje, zakaj nikdar nisem čutil tega, čemur ljudje pravijo »sreča«. Saj sem vendar mlad in bi jo bil moral doživeti?«

Pravi, da je poleg slabih imel le eno dobro lastnost: rad je prebiral knjige. V zaporih jih je našel in začel ob njih razmišljati o smislu življenja. Začel je primerjati sebe z osebami v knjigah. Obšlo ga je spoznanje, v njegovi duši se je naselilo kesanje. Kesanje nad zločinstvi, ki jih je zagrešil in jih ne more popraviti. — O, še jih lahko popravi. Zdaj se ga tu pa tam loteva **občutje sreče: V majhni celici opazuje solnčne žarke, zjutraj ga budi ptičje petje, zvonovi s cerkva se oglašajo v daljini. Na sprehodu se skloni in pobere ranjeno čebelico. Vzame jo s seboj v svoje samotno domovanje. Pomaga ji na noge: vzleti in ga zapusti. On pa piše. Piše izliv svojega življenja, premišlja svojo življenjsko pot, daje nasvete, kje naj se poprime za delo, da ne bomo vzgajali zločincev prav tedaj, ko si umišljamo, da jim kažemo pravo pot.**

Kaj je s »Feniksom«?

Pred par leti je bankrot dunajske zavarovalne družbe »Feniks«, v katere upravi so bili tudi nekateri naši ugledni sodržavljani z bivšim ministrskim predsednikom dr. M. Stojadinovićem na čelu, izzval veliko nezadovoljstvo pri velikem številu naših državljanov, ki so bili zavarovani pri tej družbi. Ker je bila s tem povzročena našim zavarovancem velika škoda, so naše merodajni činitelji podvzeli ukrepe, da potom jugoslovenskega »Feniksa« najdejo način in možnost, kako bi obvarovali škode vse one, ki jim je grozila nevarnost zaradi propada dunajskega »Feniksa«. Minili so meseci in leta. Losingerjeve obligacije, ki naj bi služile za kritje jugoslovenskega »Feniksa«, je država odkupila in tako »Feniks« danes še vedno obstoja. Toda ne morda za to, da bi vrnil našim državljanom-zavarovancem njihov denar, marveč da še dalje administrira«...

Iz bogatih izkušenj poslednjih 20 let vemo, koliko stanejo razne likvidacije in sanacije. Niti enkrat se še ni zgodilo, da bi zasebni vlagatelj ali zavarovanec zopet videl svoj denar, ker je šlo vse za režijo in administracijo. Iz teh razlogov se tudi med zavarovanci »Feniksa« vse bolj širi razpoloženje, da zahtevamo ali hitro sanacijo jugoslovenskega »Feniksa«, ali pa njegovo likvidacijo. Bolje je dobiti vsaj nekaj takoj, kakor pa ostati po dolgih letih čakanja brez vsega! Res je, da imajo danes od »Feniksa« korist samo člani njegovega upravnega odbora. Kolikšna je ta korist ni važno. Važno je le to, da mi zavarovanci, ki čakamo na svoj denar, ne vidimo znakov, da bi v doglednem času prišli do njega. Nas se tudi prav nič ne tičejo računi in interesi zavarovalnih družb. Nekatera zatrjujejo, da bi ona hotela izvesti likvidacijo »Feniksa«, druga zopet trde, da jim sedanji položaj docela konvenira. Brez ozira na vse to pa je naša želja in zahteva, da merodajni činitelji končno presekajo ta gordijski vozel. Ali naj se pospeši sanacija »Feniksa« ali pa naj se izvede njegova čimprejšnja likvidacija. Bojimo se, da se ne ponovi stara praksa in uresniči stari pregovor, da je dolga bolezen gotova smrt.

»Feniksovi« zavarovanci.

Kdo nam bo dobavil železniške stroje in vozove?

Prejšnji teden je obiskal našega prometnega ministra dr. Spaha italijanski prometni minister dr. Beni. Ta obisk je bil sicer bolj protokolarnega značaja, ker je italijanski minister vrnil svoječasni obisk dr. Spaha v Rimu, vendar pa se iz poučenih krogov izve, da so pri tej priliki razpravljali tudi o možnosti dobav železniških strojev in vozov iz Italije. Kakor znano, je prometni minister pooblaščen za nabavo železniškega materiala v vrednosti do 400 milijonov dinarjev na kredit. Glede izkoriščanja tega kredita se že dalje časa vodijo razgovori z nemškimi in italijanskimi tovarnami. Italijanske tovarne prihajajo v prvi vrsti v poštev za dobavo motornih vlakov, dočim bo pri dobavi lokomotiv in ostalih vozov sodelovala v prvi vrsti Nemčija. O tem vodi razgovore dr. Spaho, ki se pravkar mudi v Nemčiji. Za dobave se potegujejo tudi nekatere madžarske tovarne in se je v zvezi s tem nedavno mudil v Beogradu tudi bivši madžarski trgovinski minister Winkler. Izgleda pa, da z Madžarsko doslej še ni prišlo do kakega dogovora. Vsekakor pa kaže, da bodo vse te dobave sklenjene še letos.

Angleški tank za nočne borbe

Šef francoskega generalnega štaba general Gamelin, ki je prošle dni obiskal Anglijo, si je ogledal tudi najnovejši tip angleških tankov v Aldershofu. Pokazali so mu tank, čigar konstrukcijo drže v največji tajnosti. Ti tanki se bodo v bodoči vojni z velikim uspehom uporabljali posebno v nočnih borbah in so v to svrho opremljeni s posebnimi aparaturami. General Gamelin je izrazil svoje največje zadovoljstvo nad tem tipom modernega orožja.

Jadralna šola v Blokah se je že pričela

Šolanje v jadralni šoli na Blokah se je pričelo včeraj 18. t. m. pod vodstvom diplomiranih, od štaba vazduhoplovstva imenovanih učiteljev, ki traja do konca septembra. Tečaji se začno periodično približno vsakih 10 dni in morajo kandidati, ki se bodo prijavili, navesti več terminov, da se lahko po potrebi razdele. Natančnejše informacije dobite v pisarni Aerokluba, Gledališka 10, od 15. do 18. vsak dan.

---

na »okrûžni jizd«. Čakali so nas odprti vozovi električne cestne železnice, katere nam je dala na razpolago mestna občina za ogled mesta. Tudi ciceroni so bili pri roki, naši praški akademiki in zastopniki našega praškega poslaništva, med njimi naš takratni tiskovni atašé Jos. V. Majcé, ki so nam napravili velike usluge. Najprej smo se vozili po centru mesta, a tu prevladuje modernizem, tu je trgovsko in prometno velemesto. Mikalo nas je čim prej tja na levi breg Vltave, kjer so si pred stoletji žilavi in trdoglavi Švedi ob mestnem obzidju razbijali butice. Kmalu smo bili onkraj na Mali strani in si ogledovali v Wallensteinovi palači prostore, kjer je pred tristo leti astrolog Seni prerokoval mrkemu vojvodi Friedlanskemu iz zvezd njegovo usodo in bodočnost, kjer so učeni alkimisti varili in mešali razne kovine ter iskali zlato zaradi neprestanih vojn obilnega denarja potrebnemu vojskovodji. Odtod smo se povzpeli gor na višavo, kjer so blesteli v žaru pomladanskega solnca in v sijaju slavne češke preteklosti kraljevski **Hradčani.** Tukaj smo si ogledali velikansko notranjost gradu in zgodovinsko cerkev sv. Vida, ki se je baš takrat restavrirala po načrtih našega arhitekta prof. Plečnika. Iz razvalin je klilo novo življenje v čast in ponos češkoslovaškemu narodu.

Ta dan je bil menda edini, ki smo ga mogli uživati po naši svobodni volji, brez koncerta in kakega obveznega nastopa. Po skupnem obedu v elegantnih prostorih Reprezentančne palače smo si popoldne v skupinah ogledovali mesto, ustavili se pri Husovem spomeniku resnice in pravice, iztaknili gor v Kraljevih Vinogradih slovensko vinarno, na povratku pa se pomudili »u Fleku«, kjer varijo in točijo izvrstno črno pivo le za svoje goste, v visoki sezoni baje do 30 hl na dan. Večer nas je zbral na Riegrovem nabrežju, kjer smo bili gostje praškega Hlahola v njegovi lastni petnadstropni palači. V njihovi koncertni dvorani se je sešel polnoštevilno naš zbor z njihovim, ki šteje nad dvesto članov, in množica povabljenih gostov, pa smo vsi sedeli pri mizah. In smo se spomnili naših več nego skromnih prostorov v domovini. Bil je prelep večer narodnega bratstva in pevskega tovarištva. Gostom na čast je prepeval mešani pevski zbor Hlahola, vojaška godba pa je pridno igrala češke in jugoslovanske skladbe. Minila je že polnoč, ko je vzdignil mojster Hubad, ne kozarca, temveč svoj dirigentovski kazalec s pozivom, naj mu sledi Matični zbor k počitku, zakaj drugo jutro smo morali na pot do Olomouca, kjer je bil zvečer zopet koncert. In zbor se je disciplinirano pokoraval. Za nami pa je ostala gostoljubna miza, za nami so ostale »heske holke«, s katerimi se je baš začelo ožje spoznavanje.

V Olomoucu in Brnu

V Olomouc smo prispeli 26. aprila opoldne. Tudi tukaj so se ponavljali pri sprejemu isti prizori bratstva in splošnega navdušenja. Tudi koncert v Olomoucu je uspel nadvse sijajno. Posebnih aklamacij so bile deležne naše pevke, ki so nastopale na vseh koncertih v pestrih narodnih nošah. Prihodnje jutro je sledil ogled mesta, Smetanovega parka s krasnimi angleškimi nasadi in skladateljevim spomenikom ter študijske knjižnice, ki jo upravlja direktor prof. dr. Otokar Vybiral, neumorni kulturni delavec, izvrsten poznavalec našega jezika in prevajalec naše literature. Ves čas je bil z nami tudi takratni čsl. major R. Petrušić, po rodu Ličan iz Ogulina, ki nam je nudil kot vesten tolmač in spremljevalec neprecenljive usluge ter pripravil delu pevskega zbora vožnjo po zraku, pod vodstvom priznanega češkega pilota, majorja Maršaleta.

Enako sijajen uspeh smo imeli z našim koncertom prihodnji dan v **Brnu,** češkem Manchestru. Velikanska dvorana Obecnega doma je bila nabito polna. V odmoru sta prišla v garderobo med pevce sivolasi skladatelj prof. Leoš Janaček in prof. Ferdinand Vach, ustanovitelj in dirigent svetovnoznanega pevskega zbora moravskih učiteljev, oba sedaj že več let pokojna odlična češka glasbenika. Čestitala sta ravnatelju Hubadu in izražala svoje veliko veselje nad tem, da sta mogla slišati pevski zbor Glasbene Matice prvič v svojem življenju. V Brnu smo si ogledali med ostalimi zanimivostmi tudi prostore, kjer je bila kmalu nato odprta razstava sodobne kulture v Češkoslovaški, ter trdnjavo Špilberk, kjer je pred dobrimi sto leti v strašnih kazematnih ječah poleg ostalih karbonarjev trpel in ginil tudi slavni italijanski revolucionarni pesnik in pisatelj Silvio Pellico.

V Bratislavi in na Dunaju

V soboto 28. aprila popoldne smo dospeli v zadnji kraj naše češkoslovaške turneje, v današnjo prestolnico slovaške države, **Bratislavo.** Po vseskozi odličnem koncertu smo si prihodnji dan ogledali mesto, pristanišče ob Dunavi in značilne razvaline gradu kralja Matjaža. Prepeljali smo se tudi čez Donavo na desni breg in obiskali tamošnje hrvatske vasi. Opoldne smo se odpeljali z električno železnico in po triurni vožnji dospeli na **Dunaj.**

*

Daleč za nami so prekrasni dnevi, kakršni so redki v življenju, zato pa ostanejo trajno v spominu. Naj navedemo iz onega časa samo značilen izvleček iz ocen, katere so prinesli Narodi Listy, České slovo, Narodni osvobozeni, Prager Presse in še več ostalih čeških časopisov:

»...Glasbena Matica je prišla, bila slišana in je zmagala. Že iz prvih tonov naše himne je bilo jasno, kako krasen glasovni material ima...«

R. D.

URAČUNJENO

— Koliko imate letnih dohodkov? vpraša gospod Debeljkovič svojega bodočega zeta.

— Petdeset tisoč dinarjev!

— No, če prištejete še petdeset tisoč dinarjev dohodkov moje hčerke, ki jih bo prejemala letno na račun svoje dote, bosta prav lepo izhajala.

— Da, to sem že uračunal.

OTROŠKA

Očka: »No, Ivo, kaj boš ti, ko dorasteš?«

Sinko: »Zidar in učitelj.«

Očka: »Zakaj pa oboje?«

Sinko: »Zato, ker ima učitelj počitnice poleti, zidar pa pozimi.«

V ŠOLI

Katehet: »No, Maksi, povej mi, zakaj je prišel Adam na svet kot mož, a se ni rodil kot otrok?«

Maksi: »Ko bi se bil rodil kot otrok, bi moral imeti še pestunjo.«

POSLUŠEN MOŽ

— Moja žena dela, kar ona hoče!

— In vi?

— Jaz tudi...

VSI SO ENAKI

Ona: »Vsi moški ste enaki!«

On: »Motiš se! Saj so tudi neoženjeni moški.«

LAHKO VPRAŠANJE

Učitelj: »Kaj se pravi: V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh?«

Učenec: »To se pravi, da moramo tako dolgo jesti kruh, da se spotimo.«

VIŠJA MATEMATIKA

Učitelj: »Janko, ti si dober računar. Seštej mi dve kravi in tri vole.«

Janko: »To so raznoimenska števila in moram najprej vole izpremeniti v krave!«

V DOBI AVTOMOBILIZMA

— Včeraj me je zasnubil Bizjak. Imel je cilinder — in ves je dišal po kolonjski vodi.

— In kaj si mu rekla?

— Da mora priti z osmimi cilindri in da mora dišati po bencinu...

NEVARNA POLEDICA

— Danes je bila taka poledica, da sem pri vsakem koraku zdrsnil dva koraka nazaj.

— In kako si prišel v službo?

— No, obrnil sem se...

Ne tanki - pogum moža bo odločil

General José Miaja, vrhovni poveljnik bivše republikanske vojske v Španiji, je nedavno objavil v nekaterih uglednih listih zapadne Evrope svojo sodbo o tem, kakšna vloga pripade materialu in kakšna osebnemu pogumu vojaka v sodobni vojni — Po švicarskem tedniku „Die Weltwoche" prinašamo njegova nadvse zanimiva izvajanja tudi mi

General Miaja

Če naj bi več ko po dveh in pol leta vojne, v kateri so prišle vse vrste modernega orožja razen plina do veljave, svoje izkušnje strnil v en sam stavek, bi se ta stavek glasil: **Moderno orožje je ofenzivo napravilo dražjo, defenzivo pa cenejšo.**

Ta sklep kajpak ne pomeni, da moderno ofenzivno orožje ne zahteva tudi sorazmerno dražje obrambe, pač pa da nesorazmerje med efektom ofenzivnega in defenzivnega orožja rase v enaki meri, kakor se modernega orožja uporablja zmerom več. Tipičen primer nam nudijo tanki. Število tankov, potrebno za učinkovito ofenzivno akcijo, stane neskončno več denarja kakor ustrezajoča organizacija obrambe proti njim. To se pravi, da lahko zaustaviš napad tankov s sredstvi, ki so neskončno cenejša kakor tanki sami. V Španiji, kjer nismo razpolagali s specialnimi topovi proti tankom, smo se uspešno borili proti njim s starimi 7.5 centimetrskimi kanoni. Odpor lahko zastaviš — pod pogojem, razume se, da imaš prvorazreden človeški material — tudi z orožjem, dosti slabšim od napadalčevega. Za časa obmorske ofenzive so Italijani nekoč izstrelili na majhen grič 20.000 artiljerijskih izstrelkov. Vsa ta ogromna potrošnja streliva pa ni zadostovala, da nasprotnika prežene iz njegovih pozicij, ki jih je branil s prav siromašnimi sredstvi. Nazadnje so naši nasprotniki sprevideli, da tolikšno zapravljanje materiala, ki naj bi po italijanski taktiki strlo vsak sovražen odpor, ni samo čez mero drago, temveč tudi povsem brez učinka. Ta neuspeh je dal povod, da je vrhovna komanda spremenila svoje prejšnje metode. Spoznala je, da je napredovanje stalo armado tako ogromne količine municije, da bi utegnila vsa reč kmalu postati usodna za italijanske vojne zaloge.

Vse to kaže, da v bodoči evropski vojni, v kateri si bodo stale nasproti države, založene s sorazmerno enakovrednim orožjem, še s tolikšno točo topovskih krogel ne bo mogoče obvladati nasprotnika. V Španiji Italijani niso imeli niti toliko artiljerije, da bi se lahko ravnali po starem pravilu: Artiljerija osvaja, infanterija zaseda. Izprva so bili poveljniki divizij, ki so artiljeriji predpisovali tempo in čas obstreljevanja. Pozneje pa je vrhovno poveljstvo omejilo intervencije artiljerije, da je morala napraviti prostor infanteriji. Danes, po dveh letih vojne, ki sem jih potrošil s tem, da sem se boril proti pomanjkanju materiala, proti preširokemu razporejanju naših bojnih postojank, proti ohlapni negibljivosti naših čet, sem prepričan, da bi naš nasprotnik kljub tehnični premoči, kljub svojim motoriziranim divizijam, kljub svoji ogromni artiljeristični opremi povsod prav tako pobit kakor v Madridu, če bi povsod naletel na enako heroično obrambno voljo. Sovražnik je osvajal samo, kar so mu pustili osvojiti. Tako so Italijani lahko zasedli Malago in Santander, ker se tam sploh nismo spuščali v boj. Naš odpor se ni zrušil od ognja sovražnega orožja, temveč zato, ker je nazadnje zaledje začelo čutiti, da ta odpor na koncu vseh koncev ne bo mogel privesti do zmage. Armada in prebivalstvo Madrida sta prišla do prepričanja, da je ves heroizem zaman, ker mednarodni položaj ne daje več upanja na zmago. To je pomenilo konec vojne in zmago generalo Franca in njegovih zaveznikov.

Samo kakšno zmago? Inozemskemu vojaškemu strokovnjaku in opazovalcu bo pač težko, da iz nje zaključi kakšne strategične sklepe. Edini zaključek, ki ga lahko napravim jaz, je ta, da ni na svetu tako ogromnega arzenala vojnega materiala, ki bi zagotovil takozvano bliskovito osvojitev kakšne postojanke. Ljudje, ki trdijo, da bi mogla kakšna armada, pa naj bi bila najmočnejša na svetu, z bliskovito naglico napasti sovražnika in ga uničiti, niso resni ljudje. Naj bo materialna premoč napadalca še tako velika, nikoli ne bo velika dovolj, da uniči voljo tistega, ki se hoče braniti. Tam, kjer je ta volja dana, se prav lahko pripeti, da se vojaška promenada, ki jo nekdo podvzame proti slabejšemu nasprotniku, lahko spremeni v borbo od moža do moža na stabiliziranih frontah. Kar je bilo mogoče v najmanj ugodnih razmerah v Španiji, se po mojem mnenju lahko ponovi na kateremkoli koščku sveta. Tako sem prepričan, da bi se bila Češkoslovaška lahko branila. In če mi nekdo pripoveduje o možnosti podviga proti Gibraltarju, moram priznati, da se mi zdi to nesmiselno in groteskno. O tem se lahko debatira, ali je Gibraltar za angleške letalce in za angleško brodovje dovolj pripravna baza, a če bi sovražnik nastopil s še tako učinkovitim orožjem, ne bo mogel preprečiti, da se odločeni, hrabri možje vzdrže na gibraltarski skali tudi v še tako dolgotrajni vojni.

Če smemo iz načina, kako so se v Španiji uveljavile motorizirane čete, povzeti kakšne zaključke, potem drži, da ti zaključki ne bodo za mehanizacijo ugodni. Najbrž si nihče ne bo upal trditi, da so motorizirane kolone, letala in tanki, bili v Španiji kdajkoli odločujoč činitelj. Kolikor si upam soditi po svojih osebnih izkušnjah, moram reči, da je mehanizacija vojske pomenila neuspeh. Na drugi strani pa nočem te trditve posploševati, ker si ne morem misliti, da so Italijani in Nemci v Španiji do kraja izvedli svoj eksperiment. Slavne italijanske motorizirane kolone so v veliki meri povzročile poraz pri Guadalajari. Italijanske motorizirane kolone so napredovale v smeri proti Guadalajari. To je bila prva faza operacije, ki naj bi jim odprla pot v Madrid. Ker jim je uspelo obiti naše obrambne formacije, se jim je ponudila lepa prilika, da se okoristijo z maršem, ki se mu nihče ni stavljal po robu. Nato sem poslal 11. mednarodno brigado in brigado »El Campesino« z Listrom na Brihuego. Eden naših motociklistov je na cesti naletel na sovražnega motociklista, ki je rekognosciral teren. To je bilo prvo srečanje med obema armadama. Sovražnik je z velikimi upanji prodiral po cesti, ko se je na lepem znašel pred našo predstražo. Zmeda, ki je nastala s tem, da je sovražnik iznenada naletel na odpor, nam je dala časa, da razvijemo svoje sile, zasedemo tako važno postojanko, kakor je bil Castillo de Ybarra, in začnemo protiofenzivo. Prve italijanske čete so se potegnile nazaj, a ker je bila večina sovražne vojske v motoriziranih četah, ki se niso mogle gibati, so ostale na cesti kakor omrtvičene. Tako je bila prav proslavljana motorizacija tista, ki nam je omogočila, da pademo na Italijane, ki se niso mogli več prosto gibati in so bili našim letalom idealen cilj. Po kratkem boju je vsa sloveča motorizacija padla naši infanteriji v roke. Tudi pri Bruneti, kjer so se naši vojaki neprestanemu bombardiranju upirali 26 dni in 26 noči, se je izkazalo, da tehnična premoč sama ne jamči zmage.

V Španiji smo, kakor že v prejšnjih vojnah, vnovič spoznali, da še tako dober vojni material ne ovrže stare resnice: Mož sam, ne njegovo orožje, je odločilen. Razdiralno silo armade lahko stopnjuješ v neskončnost, a ko so izčrpane že vse obrambne metode, se zmerom v kakšnem kotičku, pod ruševinami trdnjav, najde možnost odpora, ki ga lahko zlomita samo ročna granata in bajonet. Gibljivost, ki jo daje motorizacija, pa je v zvezi z možnostjo, oslabiti zaledje, stvar, ki lahko trajno zlomi odpor armade, čeprav sama ne more odločiti boja. Dne 17. novembra 1936 je Franco poslal svoje bombnike nad Madrid, mesto je bilo zasuto z zažigalnimi bombami in v nekaj urah je na raznih krajih izbruhnilo 250 požarov. Ni dvoma, da bi v Madridu ne ostal kamen na kamnu, če bi italijanski in nemški letalci do kraja izvršili eksperiment. A niti ta akcija, ki bi terjala milijon življenj, ne bi mogla preprečiti, da bi bila za osvojitev mesta potrebna še neposredna vojaška akcija, da bi s tanki, puškami in ročnimi granatami zadušila ogenj iz strojnih pušk, ki je zapiral prehod skozi vseučiliški del mesta. Artiljerijski ogenj lahko spremeni strukturo tal. Toda v lijakih, ki jih kopljejo granate, v podzemskih kritjih se lahko branilec še zmerom upira, in da doseže svoj cilj, mora tudi napadalec imeti moža, ki je branitelju dorasel v odločnosti in pogumu. Samo tak mož lahko branitelja vrže iz postojanke.

To osnovno dejstvo, ki velja že od kamene dobe do nas, bo ostalo v veljavi tudi poslej, čeprav je dandanes mogoče v 48 urah do tal razrušiti mesto z milijon prebivalci.

Vojaki republikanske vojske v okopih

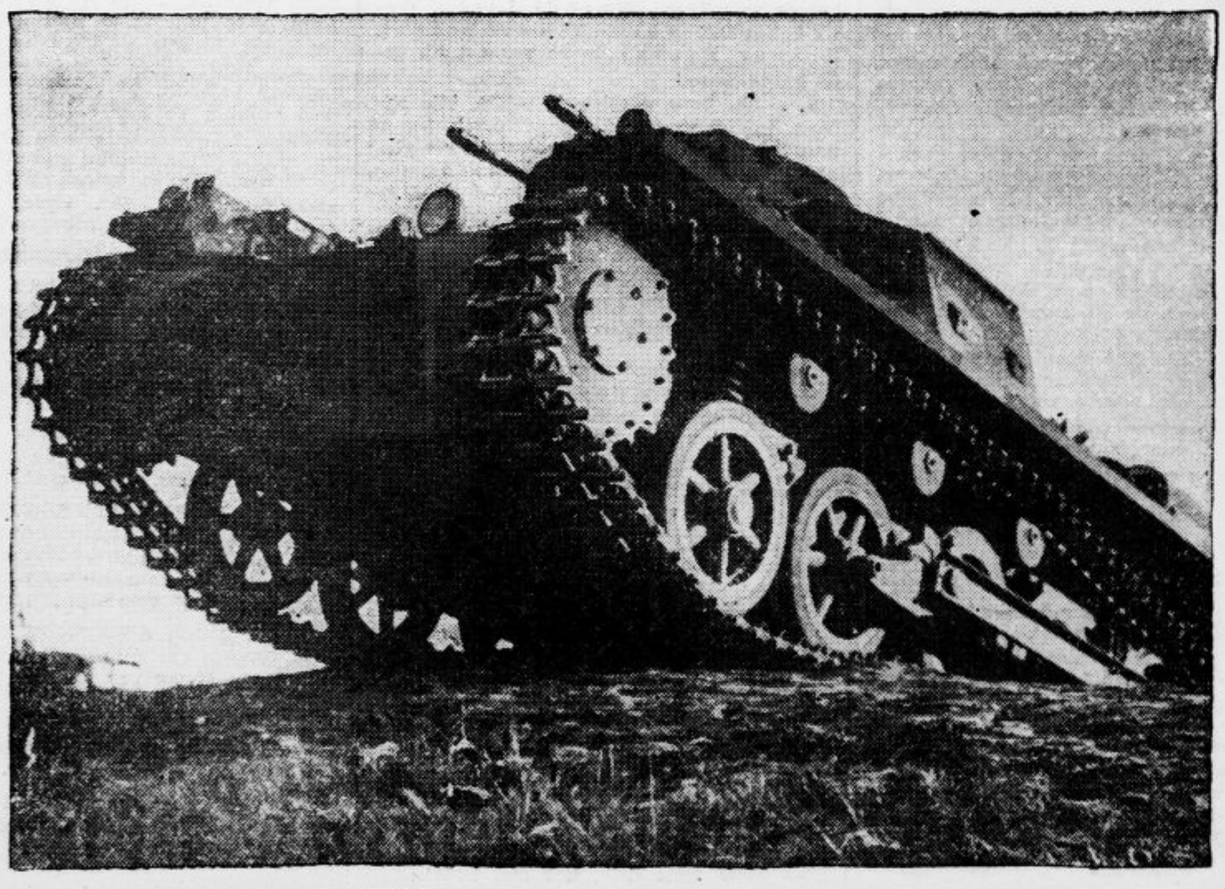

Nemški tank, kakršne so preizkušali v Španiji

Po katastrofi angleške podmornice „Thetis"

V naslednjem objavljamo zanimanja vreden članek domačega strokovnjaka, ki se je bil pred leti udeležil poizkusne vožnje z novo podmornico ob vzhodni angleški obali, ki bi bila kmalu postala žrtev podobne katastrofe, kakršna je uničila „Squalus", „Thetis" in „Feniks"

Svetovna javnost je še vedno pod vtisom nedavnih katastrof ameriške podmornice »Squalus« in angleške podmornice »Thetis«. Katastrofe te vrste vzbujajo posebno sočutje, ker so prizadete posadke, ki so sestavljene iz mladih in zdravih pomorščakov, obsojene na počasno in mučno umiranje.

Da bodo čitatelji razumeli vzroke teh katastrof, je potrebno, da jih seznanimo v splošnem s konstrukcijo podmornic. — Tudi laiku je znano, da se podmornica po potrebi lahko pogrezne pod vodo, kjer vožnjo nadaljuje. Posebne naprave dovoljujejo, da izplava zopet na površje. V vojnem času in ob sovražnih obalah je podmornica pogreznjena od solnčnega vzhoda do solnčnega zahoda, da jo sovražna letala ne bi opazila. Pogreznjena je tudi ob napadu na sovražno ladjo.

Pod vodo je zunanji plašč podmornice izpostavljen pritisku vode, ki se veča z globino na vsakih 10 metrov po 1 kg na kvadratni centimeter. V globini 50 m znaša torej pritsk vode na kv. meter podmordice 50.000 kg! Zaradi tega je zunanji plašč podmornice grajen iz močnih jeklenih plošč, ki so v notranjosti podmornice povezane s pogostimi in močnimi obroči v obliki T. Zunanji balastni tanki (6—10) so pričvrščeni levo in desno vzdolž ter izven čvrstega plašča. Pri vožnji nad vodo so ti tanki prazni, če se pa napolnijo z vodo, se podmornica pogrezne pod vodo. Ker so balastni tanki pod vodo odprti, je pritisk vode na notranje in zunanje stene teh tankov izenačen, zaradi tega so te stene iz tanke pločevine. Ker je podmornica pri plovbi nad vodo le eno tretjino iz vode, je na palubi, približno v sredini podmornice, vzvišen poveljniški mostiček, kjer sta poveljnik in krmar pri vožnji nad vodo varna pred valovi.

Notranja ureditev podmornice

V podmornici je več oddelkov (6—10), ki so ločeni s pomočjo nepropustnih sten in vrat. V sprednjem oddelku so montirani lansirni aparati, ki služijo za izstreljevanje torpedov in ki so glavno orožje podmornic. V naslednjem oddelku so spravljeni torpedi. V tretjem in četrtem oddelku so običajno ležišča za častnike in ostalo posadko, zraven tega pa še razne naprave, kakor črpalke, kompresorji, posode za zgoščen zrak, akumulatorji itd. V sredini podmornice je »centrala«, kjer je stojišče poveljnika in krmarjev pri vožnji pod vodo. Razen tega se nahajajo v centrali razne naprave, s pomočjo katerih se podmornica potaplja in zopet dviga na površje, nadalje radiopostaja, električen kompas, periskopi itd. Centrali sledi oddelek za Dieslove motorje, ki je obenem najdaljši oddelek v podmornici. Dieslova motorja služita le za vožnjo na vodi, ker rabita za obratovanje zrak. Pod vodo pa je podmornica hermetično zaprta. Za vožnjo pod vodo služijo elektromotorji, ki so nameščeni v sosednem oddelku. Električno energijo dobivajo iz akumulatorjev. Zadnji oddelek vsebuje krmilne naprave, lahko pa tudi aparate za izstreljevanje torpedov.

Kako se podmornica pogrezne . . .

Ko zadoni v podmornici električna sirena je znamenje, da je dal poveljnik posadki povelje za pogreznitev. Moštvo, ki je na palubi, hiti na svoja določena mesta v notranjost. Strojniki ustavijo Dieslova motorja; vožnja se nadaljuje s pomočjo elektromotorjev. Določeni mornarji zapirajo vhode v podmornico, poveljnik sam pa zapira vhod s poveljniškega mostička ter se poda v centralo. Ko je poveljnik dobil poročilo, da so vsi vhodi hermetično zaprti, izda povelje: »Odprite plavne ventile balastnih tankov!« Kljub temu, da so balastni tanki sedaj odprti, voda še ne prodira v nje, ker v njih nahaja zrak. Šele ko se na povelje odpro ventili za zrak, prodira voda v tanke, podmornica pa se pogrezne pod gladino. Krmarja pri krmilih za globino pazita, da obdržita podmornico v vodoravni legi in v globini, ki jo je odredil poveljnik. Ko so balastni tanki polni vode, se zapro ventili za zrak, plavni ventili so pa ves čas vožnje pod vodo odprti, da se v primeru nesreče voda iz balastnih tankov s pomočjo zgoščenega zraka lahko takoj iztisne.

V globini do 13 m poveljnik lahko opazuje obzorje s pomočjo periskopa. V večjih globinah (podmornice se lahko pogreznejo do 100 m) je to nemogoče; tu je orientacija mogoča le s pomočjo kompasa in pomorske karte.

. . . in kako se dvigne na površje?

Ko odredi poveljnik dvig podmornice, odpre strojni vodja v centrali glavni ventil jeklenih posod za zgoščeni zrak. Zgoščeni zrak iztisne vodo najprej le iz srednjih zunanjih balastnih tankov. S tem se podmornica olajša ter se dviga na površje. Dviganje podmornice se še pospešuje s pomočjo krmil za globino. Podmornica se dvigne zaenkrat le deloma na površje, ker so prednji in zadnji balastni tanki še vedno polni vode. Ker je paluba podmornice že nad vodo, je dana možnost, da se odpro izhodi. V tem trenutku občuti posadka blagodejni učinek svežega zraka. Nato se izpraznijo še ostali balastni tanki s pomočjo zgoščenega zraka, ki ga sproti dobavlja kompresor, ker so izhodi že odprti. Vsi zunanji balastni tanki bi se lahko izpraznili z zgoščenim zrakom iz jeklenih posod, vendar se s tem zrakom izpraznjujejo le srednji tanki, da se na ta način štedi z zgoščenim zrakom, ki je v posodah.

Ko je podmornica dospela na površje, se ustavijo elektromotorji, za vožnjo nad vodo se pa običajno stavita v obrat oba Dieselovo motorja. S pomočjo kompresorjev se zopet dopolni zgoščeni zrak v jeklenih posodah, dinamostroji pa polnijo akumulatorje, ki so se pri vožnji pod vodo deloma izpraznili.

Tvegana preizkušnja

Točna ugotovitev vzrokov za katastrofo »Thetis« bo mogoča le po dvigu ponesrečene podmornice.

Pred leti sem sodeloval pri poskusnih vožnjah novih podmornic, ki so bile zgrajene na angleških brodogradiliščih, torej mi je znana konstrukcija angleških podmornic. Pri neki poskusni vožnji smo za las ušli podobni katastrofi. Po dosedanjih izjavah pomorščakov, ki so se rešili s »Thetis«, lahko sklepam, da so bili vzroki najbrže isti. Zaradi tega bom opisal našo poskusno vožnjo, katere namen je bil, ugotoviti, kakšno hitrost bo dosegla nova podmornica v vožnji pod vodo.

Tudi takrat je tvrdka, ki je podmornico zgradila, najela za poskusne vožnje rezervne častnike in mornarje, ki so prej služili na podmornicah angleške vojne mornarice. Ob obali vzhodne Anglije smo se pogreznili pod vodo. Nadaljevali smo vožnjo pod vodo vzporedno z obalo, kjer sta bila postavljena dva visoka drogova v oddaljenosti ene morske milje zaradi kontrole brzine. Vozili smo v globini 12 m tako, da je poveljnik lahko s periskopom opazoval obalo in drogova. Z uro-štoparico sem stal zraven poveljnika.

Vožnja v grob

Takoj sem opazil, da imata krmarja pri krmilih za globino precej truda, če sta hotela obdržati podmornico v vodoravni legi. Kljun podmornice je stalno silil na površje, ker ni bila povsem uravnotežena. Pripomniti moram, da služi na angleških podmornicah za pokret krmil naprava, ki deluje s pomočjo hidravličnega pritiska, takozvani telemotorsistem. To je prav za prav posebna črpalka, ki jo poganja elektromotor. Črpalka proizvaja ogromen pritisk olja (180 atmosfer), ki poganja krmila takrat, ko vrti krmar krmilno kolo. Ta krmilni sistem se je dobro obnesel. Le pri novi napravi se utegne zgoditi, da pri preobremenitvi krmil odpove in sicer zaradi zraka v črpalki in v cevovodih za olje. Ta zrak se dá le sčasoma izločiti.

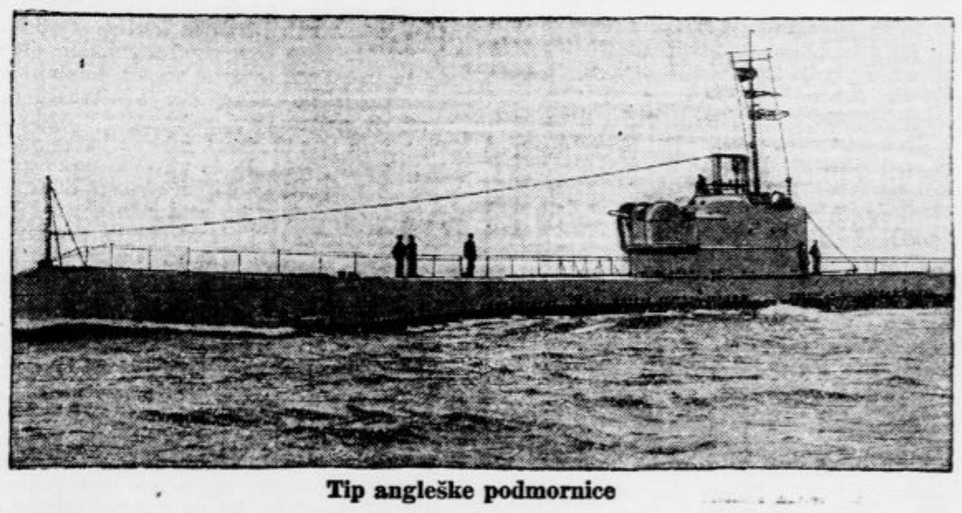

Tip angleške podmornice

Dosegli smo skrajno hitrost pod vodo. Zopet je kljun silil na površje. Tokrat sta ga krmarja s krmili prisilila pod vodo tako, da se je podmornica nagnila navzdol. Vsled hitre vožnje je deloval ogromen pritisk vode na ploskve krmil za globino in telemotor je odpovedal, ker ogromnemu pritisku ni bil kos. Sedaj so se vrstili dramatični dogodki kakor na filmskem platnu. Poveljnik je ohranil mirno kri, kar nas je rešilo, da nas ni doletela usoda »Thetis«.

Rešitev v poslednji minuti

Naklon podmornice se je naglo večal in drveli smo proti dnu. Tla podmornice so se tako nagnila, da smo se obešali na cevi, drugače bi popadali. Da bi zadržal podmornico, je dal poveljnik po strojnem telegrafu nalog za elektromotorje: »maksimalna vožnja nazaj«, kar se odredi le v skrajni stiski, ker se lahko zgodi, da bi se elektromotorji vneli. Obenem je naročil prvemu strojniku, naj s pomočjo zraka izprazni sprednje štiri balastne tanke, da bi se s tem olajšal kljun podmornice. Vsi smo pričakovali na udarec, ko se bo podmornica zarila v dno Severnega morja, kar bo pomenilo — konec!

Iz oddelka za elektromotorje se je valil gost dim, ki ga je razvijala izolacija električnih kablov, ki so žareli. Dolge so bile sekunde negotovega pričakovanja!

Ko je bil kljun blizu dna, so vijaki ustavili podmornico, sprednji del se je začel zaradi praznih tankov počasi dvigati — in zopet smo pripluli na površje.

Najbrže zaradi istega vzroka se je nagnila tudi »Thetis«. Ker se je zarila v morska dno, je prodrla voda do akumulatorjev, kar je bil vzrok, da se je razvijal strupen plin, klor. Ta plin je posadko najbrž tako omamil, da — razen štirih — ni mogla več rabiti Dawisovih rešilnih aparatov. Zatorej v podmornice — plinske maske!

Olimpijski dan 1939.

Sportne proslave v znamenju petih krogov

Včeraj so po vsej državi dvignili glas za olimpijsko propagando in na številnih prireditvah zbirali sredstva za našo udeležbo na prihodnji olimpiadi

Ljubljana, 18. junija.

Danes je naša sportna mladina imela svoj praznik — proslavo olimpijskega dneva, to je enega termina v letu, ki je na željo Jugoslovenskega olimpijskega odbora posvečen olimpijski propagandi. Obenem s propagando pa ima ta dan pri nas, ki smo tudi v sportu še majhen in mlad narod in za te namene nimamo zadostnih sredstev na razpolago, še drug namen, in sicer da obenem s propagiranjem olimpijske misli zbiramo tudi sredstva za udeležbo naših sportnikov na vsakokratnih olimpijskih igrah.

Današnje olimpijske proslave, ki so bile z majhnimi izjemami po vseh večjih mestih v državi, so na splošno — kolikor imamo do zdaj poročil na razpolago — uspele prav dobro. Vreme je bilo ugodno, udeležba sportnikov prav številna in krajevni olimpijski odbori so po svojih najboljših močeh in sposobnostih opravili svojo vlogo. Upati smemo, da bo gmotni uspeh današnjih prireditev vsaj v nekem razmerju z moralnim, ki je bil gotovo vseskozi zelo lep.

Uspele prireditve v Ljubljani

Kolesarska dirka po Barju

Olimpijski dan so v Ljubljani prav za prav otvorili — kolesarji. Njihove dirke se je udeležilo 18 tekmovalcev in 2 tekmovalki klubov: Hermesa, Edinstva, Save, Ljubljanice in Vrhnike. Začetek je bil sicer napovedan za 10. pred Narodnim domom, vendar so tekmovalci odšli na pot s polurno zamudo ob 10.32, kmalu po enajsti pa so se že pojavili prvi spremljevalci na motorjih, ki so gost špalir gledalcev razmaknili za prosto pot tekmovalcem, ki so vozili mimo tehnike na Bleiweisovo cesto v cilj. Tik pred skupino 5 tekmovalcev, ki so strnjeno privozili na cilj, je prispel kontrolni avto z vodstvom dirke in opozorilno rdečo zastavico. Tehnična komisija je imela otežkočen posel predvsem zato, ker je kar polovica tekmujočih privozila na cilj v strnjeni vrsti in še zato, ker je bilo premalo rediteljev, da bi radovedno občinstvo ne uhajalo na cesto. S te strani je za prireditve take vrste vnovič treba poudariti, da jih ne gre organizirati kar šablonsko kakor je to pri nas že običaj za tekme, ki imajo start in cilj že izven mestnega vrveža.

Pred odhodom tekmovalcev na pot jih je pozdravil predsednik krajevnega olimpijskega odbora dr. Ivo Pirc z bodrilnimi besedami in željo, da bodo tekmovali pošteno, kar je dolžnost vsakega športnika, ob proslavi olimpijskega dne pa naj se tekmovalci tega še posebej zavedajo. Zaključil je z željo, da bi na prihodnjih olimpijskih igrah tudi naši kolesarji čim častneje zastopali barve naše domovine. Nato je še vodja tekme predsednik g. Jaka Gorjanc dal zadnja navodila tekmujočim, starter tehnični referent podsaveza g. Pleško pa je dal znak za start vseh tekmovalcev naenkrat. Ko so številni gledalci čakali prihoda kolesarjev, je privozila skozi mesto skupina motociklistov, ki so se v propagandni vožnji odpeljali skupno k popoldanskim dirkam na podutiški progi, o kateri poročamo na drugem mestu.

Tehnični rezultati kolesarske dirke — —

1. Premk Pavel (Hermes) 47:22. 2. Grabnar Franc (Hermes) 47:22.1 pet. 3. Gregorič Jože (Edinstvo) 47:22.2 pet. 4. Berlič (Edinstvo). 5. Setnikar (Edinstvo). 6. Štibernik (Hermes). 7. Korenin (Ed.) 8. Selinger (Vrhnika) 9. Vidigoj (Ed.). 10. Štirn (Vrhnika).

Od 18 tekmujočih jih je prispelo na cilj 14, ostali štirje pa so med progo večidel zaradi poškodb na kolesih in slabe ceste odstopili. Proga je bila dolga približno 30 km in je vodila od starta po Bleiweisovi in Aškerčevi cesti preko Šentjakobskega mostu — po Ižanski cesti do Iga, od tu dalje do Laverce in preko Rudnika nazaj v mesto po isti poti na cilj pred Narodnim domom.

Tekmovanja žensk sta se udeležili le dve tekmovalki, ki sta do Karlovškega mostu imeli isto progo kakor moški, od tu pa do Rudnika in odtod nazaj na cilj, skupno v dolžini cca 6 km. Prva je bila **Gartner Anča** (Sava) v času 25 minut, druga pa Berta Fritsch (Edinstvo) v času 25:40.

S kajaki po Ljubljanici

Kajak klub Ljubljana je imel na sporedu precej obširen spored tekmovanja kajakov enojk in dvojk ter propagandno vožnjo čolnov po Ljubljanici, vendar se je izvedlo le klubsko tekmovanje enojk in dvojk na progi od sportnega prostora LŠK navzgor po Ljubljanici do Išce, kjer je bil obrat, v skupni dolžini 3.400 m. Tekmovalo je skupno pet enojk in dva para dvojk. Pri enojkah je zmagal Močnik v razmeroma slabem času 21:45, kar gre na račun visokega vodostaja in delnih vrtincev zaradi novih pritokov. Državni prvak v kajak-slalomu Malahovsky je zaradi zadržanosti zamudil tekmo in je nato nastopil le izven konkurence, dosegel pa je drugi najboljši čas dneva 22:57. Ostali tehnični rezultati kajak-tekmovanja so naslednji:

1. Močnik 21:45, 2. Drovenik 24:30. 3. Tepina 24:57, in 4. Miki 25:01. V dvojkah pa sta zmagala Gaberšček in Saunig v času 20:06, pred Brilijem in Koprivcem v času 23:31. Tekmovanje se je pričelo točno ob napovedani pol 11. uri in je tehnična komisija s predsednikom Kajak kluba inž. Pogačnikom na čelu že ob 11. v najlepšem redu zaključila svoj lahki posel brez navzočnosti vsaj enega gledalca, če ne izvzamemo neizogibne zastopnike tiska.

Lahkoatletska tekmovanja

Goršek (Primorje) je izboljšal državni rekord v teku na 1.000 m.

Popoldanski spored olimpijskega dneva v mestu je bil obsežen izključno v lahkoatletskem tekmovanju na Stadionu, kjer smo po dolgih letih zopet videli na startu tudi nove ženske moči. O tekmovanju samem in njega organizaciji samo to, da ni bilo nič boljše in nič slabše kakor vsa podobna, to je z malo sodniki, a vendarle z vsaj nekaj več gledalci kakor običajno. Spored je bil zelo obsežen in je trajal polne štiri ure in pol. Med tekmovalkami je bilo opaziti nekaj novih talentov, vendar je bila presoja v toliko težka, ker so bile to skoro vse same začetnice, razen nekaterih židovskih gostij iz Zagreba, ki so že nastopale. Med moškimi je posebej omeniti odličen čas prvaka Gorška, ki je uspel zrušiti obstoječi državni rekord na 1000 metrov, in ga je popravil od dosedanjega 2:38.7, ki ga je branil Žorga Aleš na 2:33.4. Zelo dober je tudi uspeh rekorderja inž. Stepišnika v metu kladiva 48.88 m, ker je metal brez prave konkurence. Ostali doseženi uspehi so večidel povprečni, kljub temu, da smo skoro sredi tekmovalne sezone in nas čakajo v kratkem važni nastopi. Manjkali so tudi znani odlični celjski tekmovalci, ki so bili v reklami najavljeni in zaradi katerih je verjetno prišlo tudi precej gledalcev ob svoje.

Podrobni tehnični rezultati tekmovanja so naslednji:

Rezultati v **moških disciplinah:**

Tek 300 m: 1. Skušek (Prim.) 37.4, 2. Vilar 39.2, 3. Oberšek (oba Ilir.) 39.4.

Skok v višino: 1. Bratož (Ilir.) 175, 2. ing. Marek (Prim.) 175, 3. Lebinger (Plan) 165.

Tek 100 m: 1. Klinar (Plan) 11,7, 2. Skušek (Prim.) 11,8, 3. Lončarič (Mth., Mrb) 12,0.

Tek 1000 m: (poizkus rušenja jugoslov. rekorda). **1. Goršek (Prim.) 2:33.4, nov jugoslov. rekord,** (dosedanji rekord Žorga Aleš (Prim.) 2:38.7), 2. Potočnik (Plan.) 2:45.6, 3. Glonar 2:51.2, 4. Gojkovič (oba Ilir.).

Met diska: 1. ing. Stepišnik (Ilir.) 37.18, 2. Jeglič (Plan.) 36.80, 3. Kosec (Prim.) 34.90.

Met kladiva: 1. ing. Stepišnik (Ilir.) 48.88, 2. Jeglič (Plan.) 39.50.

Met kopja: 1. Mausar (Plan.) 49.72, 2. Ilovar 43.96, 3. Černe (oba Ilir.) 42.94.

Tek 3000 m: (poizkus rušenja drž. rekorda). 1. Košir (Plan.) 9:11.1/5 (slabše od rekorda, 2. Glonar (Ilir.) 9:20.4/5, 3. Kien (Prim.) 9:51.

Rezultati v **ženskih disciplinah:**

Skok v daljino (14 tekmov.): 1. Švajger (Plan.) 409, 2. Lavrenčič (Marat. Marib.) 393, 3. Mehle (Plan.) 390.

Tek 60 m (12 tekmov. — 2 predteka): I. predtek: 1. Mihok (Marat., Zagreb) 8,8; II. predtek: 1. Dobnik Milica (Jugosl. Celje) 9,5. — **Finale:** 1. Mihok (Marat., Zagreb) 8,9, 2. Merala (Plan.) 9,3, 3. Deutsch (Makabi, Zgb) 9,6.

Skok v višino: 1. Neferović (Hašk) 1.36 2. Mihok (Marat., Zgb) 1.25, 4. Lovše (Marat. Maribor) 1.25.

Met krogle (4 kg): 1. Neferović (Hašk) 10.13, 2. Lovše (Mth. Mrb) 8.80, 3. Kocjan (Plan.) 8.45.

Stafeta 4×60 m (5 štafet): 1. Makabi, Zagreb (Wachs, Deutsch, Polak, Švabinec) 36,0 sek., 2. Maraton, Maribor 36,7 sek., 3. Kombinirana, Zagreb (Hašk-Maraton-Makabi) 37,2 sek.

Met diska (1 kg): 1. Neferović (Hašk) 36.82, 2. Mihok (Marat. Zgb) 28.43, 3. Tome (Plan.) 24.63.

Dober sport na motorjih

Na včerajšnji dirki v Podutiku je dosegel najboljši čas dneva Cihlař (Autoklub), smola pa se je držala Šiške (MK Ilirija), ki je imel v Zagrebčanu Pauliču enakovrednega tekmeca

Pred množico hvaležne publike, ki je v gostem špalirju zasedla 7.5 km dolgo podutiško krožno cesto, so bile Hermesove brzinske motorne dirke, ki so nudile gledalcem zares obilo sportnega užitka, kakršnega si Ljubljana ne more privoščiti vsako nedeljo. Napovedani so bili sicer tudi gostje iz inozemstva, dirkači iz Italije, ki pa so morali zaradi nenadnih ovir izostati, tako da se je bila borba samo med našimi in zagrebškimi dirkači. Prav posebno reprezentančen okvir so dobile dirke s pokroviteljstvom ljubljanskega župana dr. Adlešiča ter z udeležbo mnogih častnih gostov ter zastopnikov naših oblastev s komandantom drav. div. obl. generalom Dragišo Stefanovićem na čelu.

Dirke so se pričele s startom

malih ljudskih motorjev do 100 ccm,

tako zvanih brencljev, ki imajo zlasti med mladežjo — in te je bilo med gledalstvom najmanj 50 odstotkov — obilo občudovalcev. Med petimi vozači se je s starta brž pognal na prvo mesto Šimenc na DKW, ki pa mu je kmalu odpovedal motor, tako da je že v prvi rundi prvi vozil skozi cilj W. Fantini na »Jawi«, ki vodilnega mesta tudi v drugem krogu ni odstopil. Tesno za petami se mu je držal ves čas Derganc (Hermes) na DKW in šele po daljšem presledku je kot tretji pasiral cilj Drofenik (Hermes) tudi na DKW. Ostali štirje tekmovalci so izpadli deloma zaradi padcev, deloma zaradi pokvare strojev. Očitno se je pokazalo, da je bil mali Jawa daleko najhitrejši stroj v tej kategoriji, ki bi najbrže zmagal, čeprav ne bi bil imel tako odličnega vozača kakor je Fantini.

Zaupajoč svojemu izvrstnemu stroju je Fantini nastopil tudi v sledeči kategoriji:

turnih motorjev do 250 ccm,

med katerimi se je obetal prav oster boj med 9 vozači, ki so startali vsi hkrati v strnjenem polju. Vodstvo je takoj prevzel Puhar Franc (Hermes) na Puchu, toda že v prvem krogu ga je prehitel Kaučič (Hermes) na Monet G. 175 ccm, ki je v silnem tempu in z velikim rizikom z veliko razdaljo pred ostalimi tekmovalci končal prvi krog. Že v drugem krogu je Kaučiču motor odpovedal, tako da je moral odstopiti, dočim si je vodilno mesto iznova zavojeval Puhar, ki mu je v kratkem presledku sledil Podberšček (Hermes) tudi na Puchu, na tretjem mestu pa — senzacija spet — Fantini na svojem malem »Jawa«! V tem vrstnem redu so vozili tekmovalci tudi v tretjem krogu, kolikor jih je bilo določenih za to kategorijo skozi cilj.

V kategoriji do 350 ccm sport (napovedana vmesna skupina 350 ccm turni je izpadla), so startali samo štirje vozači in od vsega početka ni bilo nikakega dvoma, da bo tu zmagal naš hitrostni prvak v cestnih dirkah Janez Šiška (Ilirija) na svoji NSU specialki. Res je tudi takoj s starta ušel svojim tekmecem daleč naprej in je v solidnem lepem stilu vrtil rundo za rundo, ne da bi mu mogel kateri izmed sotekmecev postati samo za trenuek nevaren. Videti je bilo, da je Šiška spet enkrat v izvrstni formi in da bomo morda v naslednji višji kategoriji doživeli še kako prijetno presenečenje. Po štirih krogih je v veliki časovni razliki pripeljal za njim kot drugi skozi cilj Grudnik (Hermes), dočim sta šober (Hermes) in Trampuš (Ilirija) izpadla. — Škoda le, da na progi ni bil urejen telefon, ker je bilo treba zmerom pretirano dolgo čakati, preden se je na startu odnosno na cilju zvedelo, da je kdo izpadel, in da se tekma lahko nadaljuje v naslednji kategoriji. Tak primitivizem bo v bodoče pač treba odpraviti, ker povzroča samo nepotrebno indisponiranost med gledalstvom.

V skupini turnih motorjev do 1000 ccm so se javili na startu samo trije vozači: Puhar na Puchu, 250 ccm, Bar Vinko (Motoklub Kranj) na DKW 350 ccm in Poljšak Lojze (Hermes) na BSA 500 ccm. Na vodilno mesto je takoj zavozil Puhar, ki pa mu je ves čas ostal Bar tesno za petami. Oba vozača sta se izvrstno držala skozi vse 4 kroge, mestoma je bil Bar celo sigurnejši na svojem stroju, ki pa očitno za malenkost slabše potegne od Puharjevega, tako da je ostala razdalja med obema vozačema ves čas nespremenjena. V tretjem krogu je Poljšak odstopil, videč, da s svojim strojem prednikoma nikakor ne more biti kos.

Divja vožnja v kategoriji do 750 sport

Tako divje, tvegane v stilu, pa vendar zelo lepe dirke kakor v tej skupini Ljubljana najbrže še ni videla. Startalo je 7 vozačev, in sicer tudi tokrat v strnjenem polju, kar se nam zdi glede na moč strojev in ožino dirkalne proge vseeno malo riskantno. Takoj spočetka se je videlo, da se bo tu bil boj v prvi vrsti med našim Šiško in med izredno drznim zagrebškim vozačem Pauličem, ki bi jima utegnil biti nevaren edino še Cihlař (Autoklub). Cihlař se je tudi res takoj na startu pognal daleč iz ostalega polja, toda smola — ali pa morda nelojalna konkurenca — zadnje kolo mu je spustilo in moral se je vrniti. Vodilno mesto je zdaj zasedel Zagrebčan Paulič in med njim ter med Šiško se je razvila zagrizena borba za prvo mesto, borba v kateri sta oba vozača mestoma toliko tvegala, da je gledalcem zastajal dih. Vrtela sta krog za krogom v zmerom bolj pičlem času. Šiška je mnogo riskiral, zlasti na ovinkih, kjer se je tudi dvakrat nekoliko položil, ali odličnemu pogumu in mojstrski tehniki Pauličevi vendar ni mogel postaviti še kaj boljšega v afront, in tako je Paulič za 8 1/5 sekunde poprej privozil v cilj. Naš Šiška je v Pauliču našel svojega enakovrednega mojstra in prav veseli bomo, če se nam kdaj spet ponudi prilika srečati ju v isti areni.

V zadnji kategoriji ne glede na jakost

se je Šiški še enkrat nudila prilika zavrteti najhitrejši čas dneva. Startali so Paulič, Šiška, Cihlař in Križ, in sicer to pot sporazumno z užganimi motorji. Šiški se je posrečilo res priti na prvo mesto, ki ga je v naravnost peklenskem tempu držal pred Cihlařem in pred Pauličem vse do ovinka pri občinskem domu v Zg. Šiški, kjer se je pa njegovemu stroju očitno zazdelo, da je napora že preveč in je odpovedal pokorščino. Pač huda smola, ki je našega prvaka to pot ogoljufala za prvo mesto. Mesto Šiške pa proti pričakovanju prvega mesta ni zasedel Paulič, ampak je pred njim v rekordnem času dneva pripeljal skozi cilj Cihlař, ki ga je publika nesebično nagradila z viharnim aplavzom.

Rezultati:

Kategorija do 100 ccm — 7 vozačev: 1. Fantini (H) 15:40.4 pet. Derganc (H) 15:55. Drofenik (H) 16:29.

Kategorije do 250 ccm turni — 9 vozačev:

1. Puhar (H) 21:13.4 pet. — 2. Podberšček (H) 22:58.2 pet. — 3. Fantini (H) 24:15.4 pet.

Kategorija do 350 ccm sport — 4 vozači:

1. Šiška (Ilirija) 25:40.3 pet. — 2. Grudnik (H) 23:18.2 pet.

Kategorija do 1000 ccm turni — 3 vozači:

1. Puhar Fr. 28:6.4 pet. — 2. Bar (I. G. M. K.) 28:47.

Kategorija do 750 ccm sportni — 7 vozačev:

1. Paulič Josip (I. H. M. K.) 24:31.3 pet. — 2. Šiška (I) 24:39.4 pet. — 3. Križ (H) 26:27.

Kategorije brez ozira na jakost — 4 vozači:

1. Cihlař (Avtoklub) 12.7. — 2. Paulič 13:54.2 pet. — 3. Križ 14:7.2 pet.

Najboljši čas dneva je dosegel Cihlař, ki je na tej težki progi vozil s povprečno brzino 76 km na uro. V priznanje je prejel pri razdelitvi nagrad zvečer v restavraciji »Pri šestici« za to še poseben nagradni pokal.

Zadnje teniške igre v Parizu. Na mednarodnem teniškem turnirju Francije je v finalu singlov za gospode Američan Mac Neill zmagal nad Američanom Riggsom brez posebnih težav v treh setih 7:5, 6:0, 6:3. V singlu dam si je osvojila prvenstvo Mathiewsova z zmago nad Poljakinjo Jedrzjewsko v dveh setih 6:2, 8:6.

Olimpijska proslava v Celju

Celje, 18. junija.

Danes je bil tudi v Celju sportni dan, na katerem so sodelovale vse celjske sportne in telovadne organizacije. Sportne prireditve so vzbudile v javnosti veliko zanimanje.

Stafetni tek

V soboto zvečer je bil štafetni tek po mestu. Start in cilj sta bila pred kolodvorom. Proga je bila dolga 1250 m in razdeljena na pet prog po 250 m. Tekmovalo je 35 atletov. Tekmovanje je popolnoma doseglo svoj namen, ker mu je prisostvovalo zelo mnogo gledalcev. Rezultati stafetnega teka so naslednji: 1. Celje I. 2:53.5; 2. Sokolsko društvo Celje-matica 2:57; 3. Celje II 3:03; 4. Olimp; 5. Jugoslavija; 6. Atletik.

Atletski miting

Urbančič (Primorje) prvak Celja v olimpijskem peteroboju

Danes dopoldne je bilo na Glaziji prvenstveno tekmovanje v olimpijskem peteroboju za pokal tv. A. Mislej za seniorje in omladince. Prvak Celja in obenem prvi zmagovalec v borbi za prehodni pokal je postal Urbančič (Primorje) pred omladincem Jakcem (Celje). Borba je bila zanimiva predvsem zaradi tega, ker je Jakec vodil do predzadnje discipline s 102 točkama naskoka. Urbančič je pridobil naskok z metom diska in nato s tekom na 1500 m. Tekmovanja so se udeležili člani SK Celja in nekateri celiski člani ljubljanskega Primorja. Tekmovanju je prisostvovalo lepo število gledalcev. Vreme je bilo ugodno, organizacija dobra.

Rezultati peteroboja

Skok v daljino: 1. Jakec (C) 6.06; 2. Martini (P) 5.75; 3. Stavbe (C) 5.75; 4. Urbančič (P) 5.50; 5. Katič (C) 4.95.

Met kopja: 1. Urbančič 36.70; 2. Jakec 34.71; 3. Martini 33.65; 4. Stavbe 31.31; 5. Katič 29.65.

Tek na 200 m: 1. Urbančič 24.08; 2. Jakec 24.09; 3. Martini 25.04; 4. Stavbe 26.02; 5. Katič in Šoster 26.6.

Met diska: 1. Urbančič 33.36; 2. Martini 30.31; 3. Jakec 26.26; 4. Katič 25.62; 5. Stavbe 25.32.

Tek na 1.500 m: 1. Šoster (C) 4.58; 2. Urbančič 5.06.3; 3. Katič 5.08.9; 4. Martini 5.26; 5. Horjak (C) 5.29.3.

Točke: 1. Urbančič 2362; 2. Jakec 2157; 3. Martini 2103; 4. Stavbe 1838; 5. Katič 1755; 6. Šoster 1485.

Rezultati izven peteroboja

Tek na 100 m: 1. Pleteršek (P) 12; 2. Ivan (C) 12.2; 3. Marko (C) 13.1; 4. Veble (C).

Tek na 800 m: 1. Pleteršek 2:08; 2. Žerga (C) 2:08.4.

Tek na 1.000 m juniorji: 1. Lado 2:53.4; 2. Markovič 2:54.1; 3. Kos 3:03; 4. Kopač (vsi Celje).

Skok s palico: 1. Janko 2.92; 2. Stavbe 2.62; 3. Pravdič 2.55; 4. Blaško 2.45; 5. Veble 2,27 (vsi Celje).

Troskok: 1. Stavbe 11.75; 2. Jakec 11.22; 3. Katič 10.63. Rebeuschegg si je pri prvem skoku pokvaril nogo in je moral odstopiti.

Tabletenisti, kolesarji, nogometaši . . .

Dopoldanski teniški turnir je bil zaradi slabega vremena odpovedan.

V okoliški šoli je bil v tem času odigran **table-teniški turnir,** ki se ga je udeležilo 14 igralcev. Med moštvi je zmagalo SK Celje (Latinovič—Zorko, v doublu Milan—Schiffer (SK Celje), v singlu pa Alfred König.

Popoldne je klub slovenskih kolesarjev izvedel **kolesarsko dirko** na 36 km dolgi progi iz Celja do Gomilskega in nazaj. Startalo je 8 dirkačev, na cilj jih je prispelo 7 razen znanega Zupanca, ki je imel defekt. Zmagovalec je bil **Jože Planinšek** s časom 1:02.30, naslednji dve mesti pa sta zasedla Oton Jernejc (1:02.30.5) in Janko Gregorič (1:02.31).

Kot zaključna prireditev je bil na Glaziji **brzi nogometni turnir,** ki ga je obiskalo okoli 400 gledalcev. V turnirju je zmagala enajstorica SK Celja. Podrobno je bilo takole:

Jugoslavija : Atletiki 0 : 0. (Za zmagovalca je bila izžrebana Jugoslavija); **Celje : Olimp 2 : 0 (2 : 0); Olimp : Atletik 2 : 0 (0 : 0), Celje : Jugoslavija 6 : 1 (2 : 0).**

Olimpijski dan v Mariboru

Celodnevne prireditve v raznih sportnih panogah

Maribor, 18. junija

Kakor v vseh ostalih naših mestih je bil tudi v Mariboru danes prirejen olimpijski dan, ki ga je organiziral krajevni olimpijski odbor v Mariboru.

Uvod k olimpijskim proslavam so tvorili že včeraj popoldne atleti, ki so na stadionu Železničarja nastopili v prvem delu **olimpijskega desetoboja za prvenstvo Maribora.** To tekmovanje se je danes dopoldne nadaljevalo in končalo z naslednjimi končnimi izidi:

1. Južnik (Maraton) 4.814 točk, 2. Robert (Rapid) 4.510 točk, 3. Balgazi (Železničar) 4.223 točk.

Na teniških igriščih ISSK Maribora v Ljudskem vrtu je bil dopoldne **teniški turnir,** ki se je končal z lepo zmago Albanežeja (ISSK Maribor), ki je v finalni igri porazil svojega klubskega tovariša Tončiča v dveh setih s 6:1, 6:4.

V izvedbi tukajšnje podružnice Touringkluba ter mariborskega kolesarskega podsaveza je bila v teku dopoldneva še **propagandna olimpijska vožnja v Mursko Soboto,** ki se je je udeležilo okoli 100 kolesarjev, motociklistov in avtomobilistov.

Višek olimpijske proslave je bil popoldne na stadionu Železničarja, kjer je bil napovedan **nogometni turnir** z nekaterimi lahkoatletskimi nastopi. Na sporedu je bil nastop štirih mariborskih moštev Maribora, Železničarja, Rapida in Slavije, vsaka tekma pa je bila odrejena na 2×20 minut. Za ta turnir sta samo Maribor in Slavija postavila svoji prvi moštvi, dočim sta Železničar in Rapid nastopila z rezervami in juniorji. Za Železničarja je to deloma upravičljivo, ker je njegovo prvo moštvo igralo v Čakovcu proti ČSK, medtem ko Rapid gotovo ni imel pravega razloga, da je tako rekoč bojkotiral to prireditev.

Pred pričetkom turnirja so se zbrali nogometaši in lahkoatleti pred tribuno, kjer je v imenu olimpijskega odbora tajnik g. Bergant s primernim nagovorom razdelil klubom in sportnikom lepe diplome za uspehe na lanskem olimpijskem dnevu. Nato se je začel nogometni turnir, ki se je končal z naslednjimi izidi:

Slavija : Železničar 4 : 1 (2:0)

Slavija je zmagala zasluženo, dasi je razmerje izraženo nekoliko previsoko. Železničar je imel precej prilik za izboljšanje rezultata, vendar so mnogo tega pokvarili njegovi napadalci.

Nato je sledil tek na 100 m, v katerem je zmagal s časom 11.4 Rapidovec **Les.**

Maribor : Rapid 2 : 0 (2:0)

Maribor je bil stalno v premoči in je zmagal z lahkoto.

— Lep razgled tod okoli, ali ne?

Nato sta nastopila premaganca iz prvih dveh tekem, in sicer **Rapid** in **Železničar.** Po borbi dveh enakovrednih nasprotnikov je postal s tesnim rezultatom **1 : 0 (0:0)** zmagovalec — Rapid.

V zadnji tekmi sta slednjič igrala zmagovalca prvih dveh tekem.

Maribor : Slavija 4 : 1 (1:1)

Igra teh dveh nasprotnikov je bila dokaj živahna in mestoma tudi precej burna, tako da so morali nekateri igralci predčasno v oblačilnico. V ostalem rezultat ustreza poteku igre.

Na stadionu Železničarja je bilo okoli 600 gledalcev, kar je dokaz, da ta olimpijska prireditev le ni pritegnila vsega spor tu naklonjenega občinstva v Mariboru in torej olimpijska proslava ni dosegla svojega uspeha v pričakovanem in zaželjenem obsegu.

Smučarska tekma sredi poletja

Jeseniška Skala je izvedla slalom Za Akom pod Široko pečjo

Jesenice, 18. junija

V proslavo olimpijskega dneva je jeseniška podružnica TK Skala izvedla danes tekmo v smuških likih Za Akom pod široko pečjo. Proga je bila izpeljana na strmem snežišču izpod Jugove grape mimo široke peči skoraj prav do Mecesnov. Udeležilo se je te poletne smučarske tekme skupno **16 tekmovalcev in 2 tekmovalki,** in sicer 13 Jeseničanov, 4 Celjani in ena Kranjčanka. Proga je merila 600 do 700 m in je imela okoli 150 m višinske razlike. Bila je zelo strma in je imela postavljenih 31 vratic ter jo je bilo treba presmučati dvakrat.

Borba za prva mesta je bila v glavnem med Skalaši, med katere se je v prvem teku vrinil mladi talentirani »Gorenjec« Bertoncelj in pustil Pračka in Kleina za seboj. Tudi Skalaš Taler se je plasiral prav lepo, ugajal pa je tudi Celjan Knop. V drugem odločilnem teku si je s hudim naskokom osvojil prvo mesto favorit Ciril Praček, ki je s časom 40,2 sek. dosegel najboljši čas dneva. Taler je prišel na drugo mesto, Bertoncelj pa je moral zaradi padca prepustiti tretje Kleinu, pa tudi Knop je zaradi padca ostal precej zadaj. Obe tekmovalki sta v drugem teku zaradi utrujenosti odstopili. Sneg je bil dober in nesreče ni bilo nobene.

Podrobni rezultati so bili naslednji:

1. Praček Ciril 1:23.2, 2. Taler Franc 1:24.1, 3. Klein Bruno (vsi trije Skala) 1:31.4, 4. Bertoncelj Jože (Gorenjec) 1:32.4, 5. Kobler Anton (Skala) 1:41, 6. Jelen Fric (Smk. Celje) 1:44.5, 7. Žnidar Emil (Gorenjec) 1:45.3, 8. Knop Ljubomir (SPD Celje) 1:47.6, 9. Vizjak Janez (Skala) 2:02, 10. Bohinc Ivan (Bratstvo) 2:06.

Nogomet po svetu

Zemun: Zemun : Radnički (Kragujevac) 4 : 0.

Hannover: Hannover : Jugoslavija (Beograd) 4 : 2. Beograjčani so bili po odmoru mnogo boljši kakor v začetku.

Berlin: Schalke 04 : Admira (Dunaj) 9 : 0 (4 : 0)! Tekma za državno prvenstvo pred 90.000 gledalci.

Tekme za s. e. pokal

Budimpešta: Sparta : Ferenczvaros 3 : 2 (1 : 2). Lepa zmaga, dosežena že v soboto.

Milan: Ambrosiana : Ujpest 2 : 1 (2 : 1) 10.000 gledalcev.

Bukarešta: Venus : Bologna 2 : 1.

Kvalifikacijske tekme

Petrovgrad: Borac : SSK (Skoplje) 2 : 0.

Borovo: Bata : Balšić (Mostar) 3 : 3.

Subotica: ŽAK : Vojvodina (Novi Sad) 1 : 1.

Tenis: Beograd : Sofija 7 : 4

V nedeljo je bil turnir med Beogradom in Sofijo zaključen z zmago Beograda 7 : 4.

Klinika za dušo in srce

Piše Vladimir Winterry, individualni psiholog, Celje

Naša rubrika je vzbudila med čitatelji ponedeljskega »Jutra« nadvse živahno zanimanje, saj smo takoj prvi teden prejeli okrog 150 pisem z najrazličnejšimi mogočimi in nemogočimi vprašanji, ki nazorno pričajo, koliko negotovosti, razrvanosti in mučnega, brezupnega iskanja pravega smotra je v današnjih dneh, obenem pa potrjujejo kako živi potrebi smo ustregli, ko smo uvedli svojo kliniko

Mnogi pa, ki so nam pisali, pa so napak razumeli smisel in namen nove rubrike. Ponovno moramo poudariti, da pojdejo vsa vprašanja in odgovori izključno preko uredništva ponedeljske izdaje »Jutra« in da se pisma, ki bodo zasebno ali preko pošte naslovljena na pisca rubrike, ne bodo jemala v poštev. Odgovarjal bom samo na vprašanja, ki so kakorkoli v zvezi z duševnimi problemi, s problemi individualne psihologije, ki se tičejo značaja in duše, nikakor pa se ne bom spuščal v stvari, ki spadajo bolj na področje črne magije kakor v stvarno duševno življenje. Mongi me na primer vprašujejo, kakšno številko srečke naj si kupijo, da bodo v loteriji zadeli glavni dobitek. Če bi jaz to vedel, bi pač — to mi lahko verjamete — najprej samemu sebi postregel s takšnim eksperimentom. Če bi mi bilo dano tudi takšno svetlovidstvo, bi mi pač ne bilo treba pisati individualnih psiholoških rubrik po uredništvih najrazličnejših listov sveta. Vse polno mi prihaja vprašanj o bodočnosti in usodi. A takšna vprašanja se ne morejo reševati s posredovanjem časopisnega predala, temveč je v to svrho potreben osebni stik z vpraševalcem, da se ocenjevalec lahko poglobi vanj in ga individualno presodi na podlagi široke koncepcije. Vsak odgovor bom izdelal individualno, a reševal jih bom po vrsti, zato prosim, naj čitatelji blagovolijo potrpeti, dokler ne pride nanje vrsta. Vsakdo, ki išče spoznanja in sreče v življenju, mora pokazati tudi nekaj discipline in potrpljenja. Za razne diskretne detajle bi se vpraševalci lahko osebno obrnili name.

Zaradi preobilice gradiva — od približno 150 pisem prinašamo danes le prvih 13 odgovorov — pa obenem prosim, naj vsi, ki morda bolj iz gole radovednosti kakor iz življenjske potrebe žele grafološke analize, za zdaj prizanesejo naši rubriki, ker takšna analiza zahteva mnogo časa, a tudi prostor nam je odmerjen. Z odprtimi rokami pa sprejemamo vsakogar, ki ga muči kak resen življenjski problem, naj nam piše, naj nam obrazloži svoj položaj, in svetovali mu bomo po vesti in znanju.

★

ZADNJA POMOČ. Kakor razberem iz vašega rokopisa, ste v veliki meri nagnjeni k podcenjevanju same sebe, razen tega pa tudi stvari gledate bolj črno, kakor so v resnici. Priznati moram, da so temu krivi vaša vzgoja, vaša okolica in pogoji vašega življenja. Če spremenite način življenja, boste našli drugačno smer, duševno ravnovesje in zadovoljstvo. Način vašega mišljenja ni v skladu z vašimi leti, zato nimate nikakega razloga za pesimizem in obup. Smisel življenja je v v vas, vi sami si morate postati smisel življenja, zakaj čim bolj verujete v svojo silo, tem več boste imeli uspeha. Vse v vsem: moč in življenjski uspehi so izključno v vaših rokah, v tem je rešitev vaše resnice.

BILITIS. Vi imate širok zamah, ali bol jv mišljenju kakor v stvarnosti. Z notranjim občutkom sigurnosti boste marširali zelo daleč, opozoriti pa vas moram, da se pri tem izogibljete dolgim korakom. Vse naj gre počasi, a sigurno. Odlikuje vas sposobnost naglega razumevanja, nadarjenost za kombinacije, v svoji notranjosti pa še niste urejeni, kar je pri vas povsem razumljivo. Nikoli ne mislite več kakor imate pravico. Vprašali me boste, kje so meje te pravice, a odgovarjam vam, da se te meje nahajajo v vašem instinktu. Motrite vse reči bolj objektivno, globlje in širše. Opaža se pri vas tudi nagnjenje k trmoglavosti, toda vsak mlad krompir je treba najprej skuhati, da se omehča. Mislim, da bo tako tudi z vami. Vsekakor boste imeli uspeha v življenju.

PSIHOLOG - AMATER. Največja vaša slabost je v tem, da imate malo zaupanja v tisto, kar počnete in s čimer se ukvarjate. Čeprav imate sposobnosti v raznih pogledih, jih ne znate praktično porabiti. Slabo voljo in notranje konflikte moram deloma pripisati vašemu poreklu, deloma pa neuspehom vašega prejšnjega življenja. Ne delajte v življenju nikoli globljih luskenj, kor je to potrebno, ne analizirajte podrobnosti, temveč se stvarno držite glanve linije. Pri vas pa je vse ravno narobe od tega, odtod vaše nezadovoljstvo in konflikti z lastnim jazom. Motrite življenjske pogoje bolj enostavno in vse kar započnete, izvedite dosledno do kraja. Samo na ta način se bo popravil vaš duševni mehnizem.

ANA. Od mene zahtevate nekaj, česar na podlagi materiala, ki sem ga dobil, ne morem rešiti. Sami boste razumeli, da čim manj je blaga, tem krajše je krilo. Lahko pa rečem samo to, da se bodo nekatere stvari v svojem času ugodno rešile. Samo potrpljenje morate imeti in ne pričakujte več, kakor je mogoče.

ŠKORPIJONOVEC M. B., MARIBOR. Ne bi vam priporočal, da se še letos lotevate kakih večjih poslovnih transakcij. Čeprav ste se odločili prodati posestvo, bi vas rad pregovoril, da ne izvršite namere: boljše je posestvo v realnosti kakor milijoni v zraku.

ČRTOMIR. Veseli me, da vas psihologija zanima oziroma da se sami bavite z njo. Vsekakor je to boljše, kakor po cele dneve posedati v gostilni. Menim, da ste človek široke koncepcije, ali kadar si zastavite cilj, vam pri izvedbi manjka elana in doslednosti. Nekatere vaše sposobnosti niso reliefno razvite, česar je kriv vaš način življenja in nekateri pretresljaji, ki ste jih morali doživeti. V mnogih primerih ljubite samo tisto, česar nimate, a kadar morda imate, ne znate prav ceniti. Preberite Adlerja, pa »Körperbau und Charakter« profesorja Kretscherja, tam boste našli samega sebe. Pripravljen sem, da osebno poiščem stika z vami.

POKLIC, MARIBOR. Analiziral sem rokopis vašega sina, ki se je rodil, kakor mi pišete, 24. februarja 1939 ob 11.05. in bil sem skoraj iz sebe. Najprej sem mislil, da gre za potegavščino: fant, ki je komaj štiri mesece star, pa piše kakor kak 16 leten trgovski vajenec — to bi bil v resnici fenomenalen primer doslej neznane genialnosti. Zato pač mislim, da se vam je v rojstni datum vašega malega prikradla samo napaka in da je v resnici 10 let star. Rokopis vsekakor izkazuje dobro kombinacijo misli in »mensana in corpore sano«. Vsekakor bi bilo zanimivo, da se osebno srečava, ko se bom nudil v Mariboru, da se podrobneje razgovoriva o rokopisu.

D. L. Prosite me za analizo, pa mi pišete samo pet besed. Zato vam tudi sam odgovarjam v enaki meri: Živite, mislite, čutite, ljubite, štedite!

D. K. W. in Sokolica. Dve muh z enim udarcem — to ne gre! V nekaj besedah vam lahko rečem, da iz priloženega koščka pisma razberem človeka umskih kvalitet, ki ni brez pozitivnih duševnih strani, a v notranjosti se v nekih pogledih opaža nagnjenje k labilnosti, nedoslednosti, pa tudi neodločnosti. Disciplino samega sebe in požrtvovalnost sicer premore, kaže pa voljo po nadvladanju in pomanjkanje samokritike. O sebi, upam, se boste vnovič obrnili name.

HARMONIJA 19. Junij, četudi je deževen, ustvarja v dušah takšnih ljudi, kakršni ste vi, ne samo harmonijo, temveč tudi nagnjenje k sentimentalnosti, vznemirja kri, daje možnost raznih iluzij in ustvarja tako čuvstveno razpoloženje, da človek ne čuti zemlje pod nogami. Vendar moramo realno misliti. Tudi vi morate tisto svoje poznanstvo realno razumeti in ne smete čuvstvu dajati več svobode, kakor je potrebno. Ne zavlačujte tega poznanstva in ne izgubljajte časa. Postavite človeka pred dilemo: Biti ali ne biti!

K — 22. Iz vašega rokopisa sem razbral, da bi morali najprej spremeniti svoje bivališče, obenem pa bi morali svoje življenje do temelja reorganizirati, ker brez takšne reorganizacije ne morete doseči pravega rezultata. Pri tem se nič ne plašite ni ne predajajte se podcenjevanju in občutku slabosti. Vaših problemov sicer ni lahko reševati, a tudi niso brezupni.

ROBOT EX 1895. Vprašanja, ki ste mi jih dostavili, so tako delikatnega značaja, da bi bilo tudi od mene delikatno, če bi jih hotel obravnavati v »Jutru«. Prosim vas, izvolite me obiskati, ko pridem v Ljubljano, brez vsake obveze.

MARIKA Z. Zelo čudno je, da nimate sreče ne v ljubezni ne v igri. V običajnem življenju je ta reč drugačna — kdor nima sreče v eni, jo ima v drugi. Ne morejo pa imeti sreče tisti, ki se v ljubezni igrajo, ali tisti, ki jim je igra edina ljubezen. Jaz vam pa vendar lahko rečem nekaj zaupljivih besed: v doglednem času boste v nekih zadevah svojega življenja opazili veliko spremembo v svojo korist. Ne podlegajte občutku slabost. in negotovosti. Izboljšanje, ki gotovo pride, vam bo dalo elana za nadaljnje življenje.

Maribor čez nedeljo

Maribor, 18. junija

Izredno mnogo Mariborčanov je šlo danes v Mursko Soboto, kjer je imela mariborska sokolska župa svoj zlet. Mariborski trgovci so se odpeljali k otvoritvi prekmurskega tedna in k današnjemu sokolskemu zletu v Murski Soboti s posebnim avtokarom. Maribor sam pa je bil danes pretežno v znamenju številnih olimpijskih prireditev, o čemer poročamo v sportnem delu lista. Kulturni Maribor pa se je zbral na dve lepih prireditvah.

Prijatelji francoskega jezika

in francoske kulture so se zbrali včeraj popoldne v dvorani »Vesne«, ki so jo člani tukajšnjega francoskega krožka napolnili do zadnjega kotička. Med nje je prišel tudi francoski konzul g. **Reménrand** iz Ljubljana s svojo družino. Hotel se je na lastne oči prepričati o lepih uspehih tukajšnjih francoskih otroških tečajev. Potem, ko je bil odlični gost deležen prisrčnega pozdrava, je spregovoril ter izrazil v svojih izvajanjih prisrčno priznanje vnetemu delu Francoskega krožka v Mariboru, predvsem agilnemu odboru, katerega duša je g. prof. **Gasperin.** V zvezi s slovesnim zaključkom letošnjih otroških tečajev je bila pestra akademija, katere slikoviti spored so vzorno in brezhibno izvajali naši malčki, ki so se v otroških tečajih tako lepo naučili francoščine. Recitirali so, razgovarjali so se, veselo zarajali, potem pa spretno uprizorili pravljično igro, ki je zbudila toplo priznanje vseh navzočih. Tradicionalno zaključno slavje otroških tečajev se je končalo tudi letos z lepim uspehom. Med navzočimi smo poleg vodilnih funkcionarjev Francoskega krožka opazili tudi tukajšnjega francoskega konzularnega agenta g. dr. V. **Rapotca.**

Burka o jezičnem dohtarju

Z velikim uspehom je uprizorila sinoči ptujska gledališka skupina pod vodstvom g. F. **Žižka** zabavno, prijetno burko o »jezičnem dohtarju«. Občinstvo je dvorano Ljudske univerze precej dobro zasedlo. V posebno velikem številu se je odzvala mariborska dijaška mladina. Uvodne besede je spregovoril vodja skupine režiser g. Fr. **Žižek.** Igralci so s svojo igro prijetno presenetili, saj se je gibalo podajanje posameznih komičnih likov na stopnji kvalitetne odrske umetnosti, ki v ničemer ne zaostaja za umetnostjo profesionalnih igralcev naših gledališč. Občinstvo se je ves čas imenitno zabavalo in ni štedilo s hvaležnim priznanjem spretnim sodelujočim. Režiser F. Žižek je tudi to pot pokazal, kako je mogoče z najpreprostejšimi, najenostavnejšimi odrskimi ter inscenacijskimi pripomočki doseči čim večji učinek. Ptujska gledališka skupina je izpričala svoj sloves in je dosedanjim uspehom ob priliki turneje po vseh večjih krajih ob naši severni meji priključila nov, prepričevalen uspeh.

V Dravo je hotela skočiti

42 - letna tkalka Angela O. iz Jezdarske ulice 8. V noči na nedeljo se je vzpela preko ograje na državnem mostu in se hotela pognati v Dravo. V zadnjem hipu pa sta jo zgrabila moška, ki sta korakala preko mostu. Ko se je pridružil še stražnik, je Angela O. dejala, naj jo pustijo umreti. Ni pa hotela točno pojasniti okoliščin svojih življenjskih razočaranj. Pripomnila je, da so v ozadju neke prečudne težnje, ki jih ne more nikomur zaupati. Angelo O. so spravili v policijske zapore, kjer se je preko noči pomirila. Davi je pri zaslišanju dejala, da je življenje vendarle lepo. Ko je obljubila, da ne bo več mislila na samomor, so jo izpustili.

Vrnitev izgubljenega sina

12-letni Franc Babič je pobegnil od svojih staršev, ki stanujejo na Meljski cesti 57. Potikal se je po mestu in prosjačil. Spal je po hlevih in kozolcih v mariborski okolici. Starši so v skrbeh za usodo svojega sina obvestili o tem oblastva, vendar pa je 12 letni deček spretno zabrisal za seboj vsakršno sled. Sedaj pa se je pobegli sin pojavil v neki gostilni na Koroški cesti. Gostilničar se je zanimal za njegovo usodo. Ko je vse izvedel, je obvestil stražnika, ki je pripeljal izgubljenega sina v toplo naročje veselih staršev. Pobegli sinko pa je staršem obljubil, da ne bo nikdar sledil Robinzonovim vzorom . . .

600 za 3000 din

Prevozniku Alojziju Lahu iz Taborske ulice 8 je ukradel neki delavec avtomobilsko pnevmatiko vredno 3000 din. Tat je pnevmatiko prodal nekemu mehaniku za 600 din. Sedaj iščejo storilca.

V stanovanju Jožefe Kovačič v Taborski ulici 6 pa so se pojavili zlikovci, ki so odnesli Kovačevi denarnico s 500 din gotovine in srebrno žensko zapestno uro, vredno okoli 500 din.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Slepi iz vse Slovenije so zborovali

Ljubljana, 18. junija

Dopoldne so se zbrali v mestni posvetovalnici naši najbednejši na občnem zboru Društva slepih. Okrog 60 slepcev je prišlo iz vseh krajev Slovenije, po večini sami revni, zapuščeni ljudje vseh let starosti, ki jih je slepota spričo premajhne zaščite od strani javnosti in oblasti pahnila v bedo. Da bi jim omililo trdo življenje, si je Društvo slepih nadelo nalogo, zbirati sredstva za gmotno pomoč ter to plemenito poslanstvo že 19 let nesebično, kljub težkim prilikam še razveseljivo uspešno vrši. Zanimivo je, da so tudi v odboru samem po večini skoraj sami slepci s predsednikom vred.

Dolgoletni priljubljeni predsednik g. Anton Pleško je pozdravil zlasti go Minko Skabernetovo, zastopnico društva Dom slepih in se zahvalil kr. banski upravi in mestni občini za izkazane usluge ter vsem plemenitim darovalcem in podpornikom. Marljivi tajnik g. Hvastja Franjo je poročal, da šteje društvo okrog 150 članov slepcev širom Slovenije. Letos je 21 članov prejemalo redno mesečno podporo po 50 do 60 din v skupnem znesku 1220 din. Malo sicer, kolikor so pač dopuščala sredstva. Kljub vsemu društvo iz leta v leto zadovoljivo napreduje. Nabavile so se Braillove tablice za pisanje in čitanje. Maloželezniška družba je dovolila slepcem in njihovim spremljevalcem znižano voznino. Vpra šanje Kollmanove dvomilijonske zapuščine bo v kratkem urejeno. Podeljeno bo 36 ustanov letno v znesku 2.400 din, torej po 200 din mesečno.

Iz blagajniškega poročila sledi, da je imelo društvo v preteklem letu 51.498 din dohodkov. Izdalo pa je za podpore članom 34.984 din, vseh izdatkov pa je imelo din 50.603. Toplo pozdravljen je preglednik g. Jože Kozlevčar podal svoje poročilo. Na kraju je naglasil žalostna dejstva, kako malo se je pri nas do sedaj storilo za pomoč slepcem. V Sloveniji nimamo nobenega doma za slepe, nobenega zavetišča za odrasle in od strani države nikakih podpor. Pri cenah železniških voženj nimajo slepci nobenih olajšav kakor jih imajo v izdatni meri prenekatera druga društva. Društvo mora plačevati pisemski papir, tablice za slepe po dragih cenah, brez vsakih popustov. Skrajni čas je že, da se oblastva in širša javnost zavedo svojih dolžnosti do trpečih soljudi in jim priskočijo na pomoč. Pa tudi društvo samo naj iz tihe delavnosti stopi glasneje pred javnost v borbi za pravice slepcev.

Predsednik se je toplo zahvalil g. Kozlevčarju za zdrave pobude in smernice kakor tudi tajniku g. Hvastji za požrtvovalno delo. Soglasno je bil potem izvoljen novi odbor, ki je ostal v glavnem dosedanji. Po živahni razpravi je predsednik zaključil res lepo uspeli občni zbor. Odkritosrčno je treba želeti, da bi se življenjski položaj naših slepcev čimprej izboljšal.

Šivilje in modistke se organizirajo

Ljubljana, 18. junija.

Na pobudo Osrednjega društva oblačilnih delavcev ljubljanske podružnice so danes dopoldne v mali dvorani Delavske zbornice zborovale doslej še neorganizirane šivilje in modistke. Zborovanje, ki ga je vodil predsednik g. Milan Šter, je bilo še dokaj dobro obiskano, zlasti če se upošteva, da so podobne pobude zaradi premale stanovske zavesti šivilj in modistk doslej že ponovno skoraj v celoti propadle.

Predsednik Šter in referent Delavske zbornice Jože Golmajer sta zborovalkam nadalje obrazložila, čemu so dali pobudo za zborovanje. V glavnem gre za to, da bi si tudi šivilje in modistke izvojevale kolektivne pogodbe, v katerih bi bilo regulirano tudi nadurno in nočno delo ter primerno plačilo za to delo, obnem pa, da bi tudi dosegle redno zavarovanje pri OUZD. Doslej se je namreč dogajalo, da marsikatere med njimi niti bolniško niso zavarovane, od svojih delodajalk pa zvečine v primeru bolezni nič ne dobijo, ker se delodajalke zanašajo pač na to, da bo itak OUZD vse »zaflikalo«. Ponekod vladajo v tem oziru prav škandalozne razmere. Mimo tega pa morajo pomočnice opravljati v sezijah 14 in več ur dela, za to pa ne dobijo prav nič več plačila, čeprav so že itak le minimalno plačane. Potrebna bi bila zato kolektivna tarifna pogodba. K vsem naštetim rizikom dela pa se pridružuje še ta, da morajo pomočnice, že itak slabo plačane, nositi odgovornost za morebitno poškodovanje materiala, ki ga obdelujejo. Toda iz česa naj ta riziko dela krijejo, če so že itak premalo plačane, da bi se mogle dostojno živeti? Njih zaslužek in prekomerni čas pa znižuje še konkurenca med delodajalkami. Če ena iz konkurenčnih razlogov svojim strankam delo nižje zaračuna, gre ta razlika na račun njenih delavk, ki dobijo zato nižje plačilo.

Govorniki so vsi poudarjali, da je tem razmeram možno najti le to zadovoljivo rešitev, da se vse pomočnice združijo v močno skupno organizacijo na stanovsko strokovni podlagi. Naloga te organizacije bo, da bo uredila razmerje med delodajalkami in delojemalkami tako, da bo ta ureditev odgovarjala potrebam obeh strank.

Na kraju zborovanja je bilo iz vrst zborovalk izvoljenih pet pomočnic, ki bodo sestavljale nekak pripravljalni odbor za ureditev vsega potrebnega za ustanovitev bodoče organizacije. Nekaj zborovalk je že takoj pristopilo k bodočemu društvu, žal pa je bilo opažati, da so se marsikatere prisotne pomišljale pristopiti. Vzrok za to pa je iskati gotovo v velikm strahu pred preganjanjem delodajalk, ki ne kažejo prevelikega interesa na uspehu ustanove, ki bo znala braniti njihove pomočnice pred izkoriščanjem. Upati pa je, da se bodo pomočnice znale otresti tega strahu, ki škodi njim samim in stanu v celoti.

Krst novega jadralnega letala

Ljubljana, 18. junija

Pred Narodnim domom je bila danes dopoldne prisrčna svečanost krsta novega jadralnega letala, Svečanosti, ki je imela programski značaj za letalstvo, je prisostvovalo veliko število ljubljanskega občinstva.

Ob letalu pred Narodnim domom je stala skupina »Ikarus I«, ki je novo jedrilico zgradila: lepega ptiča s plavim trupom in belimi krili so požrtvovalni mladi fantje zgradili po tipu nemških jadralnih letal Grunau 9 in ga ponosno nazvali »Žane«. Zdaj jim ga je bilo treba še krstiti preden bo vzletel v zračne višave kot ponosen simbol mladostne požrtvovalnosti in letalske ambicioznosti. Graditelji našega novega »Žaneta« so bili strumno postrojeni ob plodu svojega dela.

Svečanost je otvoril v imenu tovarišev konstrukterjev g. Satler. Mladi govornik je poudarjal napor mladih jadralcev, ki so toliko ur vložili v to letalo, ki bo kmalu ponosno zaplavalo s svojimi belimi krili po zraku nad našo lepo slovensko domovino. Ta dogodek naj bi služil kot povabilo vsem mladim, požrtvovalnim in idealnim delavcem, naj bi vstopili v krog jadralcev, pomnožili njih vrste in s tem podvojili delo, da bi se mogli v hitrem tempu vrstiti krsti novih letal, vsem nam v ponos pa v občudovanje drugim, ki z veseljem in zanimanjem spremljajo in podpirajo napore in prizadevanja pogumnih naših jadralcev. Za tem delom naj stoji vsa naša javnost, v pomoč pogumnim mladim možem, ki so pripravljeni ob vsakem času braniti naše nebo pred nasiljem napadalcev.

Nato je pristopil k letalu p. Benvenut, ki je opravil krstni obred, nato pa je boter g. Svetozar Hribar v znak simboličnega vzleta prestrigel vrvico, na kateri je bil plavi balonček pritrjen za letalo. V imenu Aero-kuba je zatem spregovoril g. dr. Rape, ki je na prostojeno vrsto konstrukterjev naslovil par izbranih bodrilnih besed. Za njim pa je v imenu Olimpijskega odbora spregovoril še dr. Pirc, ki je zlasti naglasil željo, da bi vrsta jadralc, ki si je s požrtvovalnostjo in delom lastnih rok zgradila novo letalo, mogla nastopiti v bodočih olimpijskih igrah v Helsinkih, kjer bi se pomerila s predstavniki drugih narodov.

NAGRADNA KRIŽANKA

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. pekovsko orodje, 5. velik ptič, 8. posledica zatiranja, 9. jutrnji pojav, 10. poganjalni — tudi krotilni pripomoček, 11. dragotina, 12. ptič, 14. besedica neštevilnosti, izjeme, prigovarjanja, 16. vladar evropske države, 18. pesnitev, 20. valuta, 22. sladkovodna riba, 24. zapora tekočinske posode, 26. odpadek pri sekanju — tudi miselni utrinek, 27. bolna žalost, 28. del dneva, 29. valuta.

Navpično: 1. varovalna plast na deblu, 2. opojilo, 3. telovadna vaja, 4. površinska mera, 5. del obraza, 6. ptič, 7. odvodni, dovodni — tudi zaščitni izkop, 9. prva postaljica, 11. gradivo, 13. varnostni organ, 15. metulj, 17. številčna operacija, 19. alkoholna pijača, 21. žaba, 23. grevnica, 25. dvojica, 27. v pogovorih največ rabljen osebni zaimek.

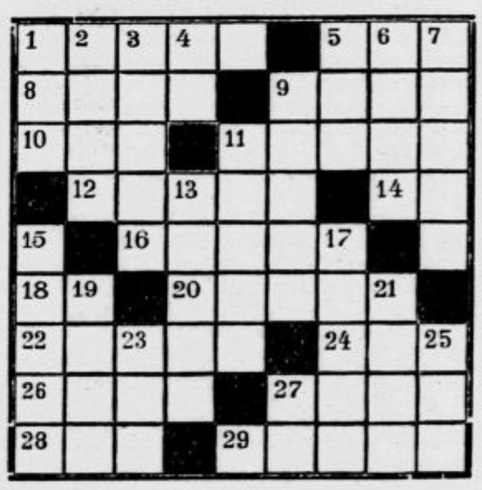

Nagrado v znesku 100 din

je žreb tokrat naklonil Vidi Gomiščkovi, dijakinji, Pušča 44, Černelavci pri Murski Soboti. Troje nagrad v knjigah pa si dele Julija Šuler, Pod Ježami 7, Moste pri Ljubljani, Drago Kuner, zobni tehnik, Ljubljana, Gledališka ulica 12, in Marija Menoni, Čakovec, kolodvor.

◆

Rešitve je treba poslati do petka in sicer po navadni dopisnici, tako da križanko izrežete iz lista, jo pravilno izpolnite in izrezek nalepite na zadnjo stran dopisnice. Reševalci v Ljubljani, Mariboru in Celju, lahko izrezek iz lista z izpolnjeno križanko nalepijo tudi na navaden kos papirja in ga do petka vržejo v nabiralnike »Jutrovih« podružnic. Po žrebu izbranemu reševalcu pripade nagrada 100 din, razen tega pa so na razpolago še tri tolažilne nagrade v knjigah.

Rešitev zadnje ponedeljske križanke

Vodoravno: Otelo, Meran, mina, Jera, Aca, ara, kan, Ra, Mlino, do, Uri, ars, bre, jaz, uže, jad, od, ampak, da, bas, ask, ten, Omiš, kava, teren, ratar.

Navpično: omara, tica, ena, la, ej, rek, Arad, Nanos, tri, ali, Ana, mreža, orjak, Uru, sad, robot, Ema, jak, ranar, dame, psi, deva, sir, tat, še, ka.

Naša nova vojna ladja »Perun«

Tivat, 18. junija.

V Tivat v Boki Kotorski je priplula naša nova vojna ladja »Perun«, ki je bila zgrajena v ladjedelnici v Belgiji. Priredili so ji svečan sprejem, kateremu so prisostvovali komandanti in oficirji vseh posadk v Boki Kotorski, belgijski častni konzul iz Dubrovnika g. Stanković, predstavniki oblastev iz Boke Kotorske in mnogo ostalega prebivalstva. V pristanišču je stala častna četa mornarjev z glasbo in je prva izkazala pozdrav ob pristanku nove vojne ladje pri domovinski obali. Nato so Belgijci izročili ladjo naši vojaški oblasti. Ta čas sta stali na krovu obe posadki, belgijska in naša. Ob zvokih belgijske himne je bila sneta belgijska zastava, ki jo je novi poveljnik »Peruna« kapetan bojnega broda g. Rajhenberg izročil dosedanjemu poveljniku Belgijcu, ta pa jo je z nekaterimi toplimi besedami poklonil »Perunu« za spomin. Ob igranju naše himne in z vsemi častmi se je dvignila na jambor ponosna jugoslovanska zastava. Številni udeleženci te lepe svečanosti so si nato ogledali vojno ladjo, ki je najmodernejšega tipa, težka 5000 ton.

Zločinski napad sredi noči

Celje, 19. junija

V noči od sobote na nedeljo sta dva neznana moška vdrla v stanovanje upokojenega poštnega zvaničnika Roma na Polulah pri Celju. Na mizi v kuhinji sta našla 20 din in sta si jih prisvojila. Romova hčerka se je vsled ropota, ki sta ga povzročila nepovabljena nočna gosta, zbudila. Ko je zaklicala »Tatovi so!«, jo je eden izmed neznancev udaril s polenom po obrazu in jo občutno poškodoval. Neznanca sta nato izginila. Romovo hčerko so oddali v bolnišnico. Policija je uvedla preiskavo, da čimprej izsledi oba storilca. Ni še ugotovljeno, ali gre za razbojništvo ali za akt maščevanja.

Nesrečna artistka iz Murske Sobote

V Beogradu se je zastrupila bivša artistinja Ema Šinko, po rodu Slovenka. Izpila je steklenico lizola in to v trenutku, ko so prišli v njeno stanovanje ljudje, ki so ji hoteli sporočiti, da je izgnana iz Beograda. Ema Šinko je doma iz Murske Sobote. Bila je zelo lepa, ko se je posvetila artistični karieri. Nastopala je v raznih evropskih mestih, zlasti v Budimpešti, odkoder je naposled prišla v Beograd. Tu se je seznanila z nekim trgovskim pomočnikom, ki ji je obetal zlate gradove. Že pred dvema letoma je imela zaradi njega neprilike, ker se je njegova ljubezen ohladila in se je trudil, da bi se Eme iznebil. Ko se je ravno mudila pri svojem ljubimcu v trgovini in ko je v trgovino vstopil neki orožnik, je Ema mislila, da je prišel ponjo, da jo izžene iz Beograda. Že takrat je imela s seboj stekleničico lizola, ki ga je hitro izpila. Prepeljali so jo v bolnišnico in so ji rešili življenje, niso pa v njej zatrli misli na samomor. Zdaj bi bila morala biti Ema ponovno izgnana iz Beograda. V obupu je spet segla po lizolu, pri tem pa se je še uprla orožniku, ki jo je hotel odnesti na policijo. Zgrudila se je in se zavedla šele v bolnišnici. Tu je potem, ko so ji nudili potrebno pomoč, izpovedala:

— Polna štiri leta ga ljubim. Govoril mi je, da me bo vzel za ženo in da bova srečna. Vse mi je obetal, dokler je bil trgovski pomočnik. In jaz sem storila zanj, kar sem mogla. Podpirala sem ga, denar sem mu dajala, čeprav sem ga težko zaslužila. Čim pa se je osamosvojil, me je prezrl.

Zdravniki so se potrudili, da ji vnovič rešijo življenje.

Zagonetna smrt zapuščenega bogataša

Subotica, 18. junija

V Subotici je vzbudila senzacijo tragična smrt dobro znanega vrtnarja Ivana Svrakova, ki je bil na glasu velikega bogataša. Ivan Svrakov je bil star 50 let. Imel je lepo ženo Ljubico, ki je bila za polnih 23 let mlajša od njega. Tudi za moža ni bila nobena skrivnost, da je Ljubica vzdrževala ljubavne odnošaje z 27-letnim bolgarskim študentom Dončom Rajkovim, ki je v Subotici študiral pravo. Ivan Svrakov je bil uvideven mož in je ženi oproščal ljubavne avanture, ker jo je ljubil in se je sam zavedal, da je za njeno mladost res že prileten. Prosil je samo, naj se žena in Dončo ne shajata v Subotici. In res sta se zaljubljenca odpravila v Bolgarijo, toda drug za drugim sta se spet vrnila v Subotico. Zdaj so našli Ivana Svrakova obešenega. Sodijo, da se je končal zaradi njunega povratka, toda sosedje so na policiji izpovedali, da je najbrž postal žrtev zločina na ta način, da je bil najprej ubit in nato obešen. Policija vodi strogo preiskavo.

HIŠA

za 1,200.000 din

naprodaj

v centru Beograda. Izredno lepa in moderna stavba. Bogato in masivno zidana. Ima stanovanja po 2 sobi, s predsobo, kuhinjo, kopalnico, poselsko sobo, in vse ostalo. Vse pritikline so obložene z lepo nemško keramiko. V kopalnicah vzidane kadi. Pročelje kamen in terranova, vhod v večbarvnem naravnem marmorju, vrata iz jekla, obložena z antikoralom. Hiša predstavlja veliko bogastvo in okras vse ulice. Renta letno bruto din 146.000; neto din 120.000 dinarjev. V gotovini je treba din 850.000.—, ostalo hipoteka. Hiša je bila zgrajena pred 2 leti. Prodaja je zelo nujna, zato cena zelo ugodna. Prodaja:

BOVAN

Beograd, Knez Mihajlova 5, palača »Ta-Tac« tel. 27978.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.